1/2018 21. ročník cena 40 Kč

POODŘÍ

ČASOPIS OBYVATEL HORNÍ ODRY

Z obsahu:

Průplav Dunaj-Odra-Labe
Slezský norický kůň
Obloukové mosty v Poodří
Kněží zemřelí ve Staré Vodě
Cena Josefa Vavrouška pro Ludvíka Kunce

Vydává Společnost přátel Poodří (IČ: 64627870) ve spolupráci se ZO ČSOP Odry, ZO ČSOP Jeseník nad Odrou, Správou chráněné krajinné oblasti Poodří a Svazkem obcí Region Poodří.
Redakční rada: Ing. Radim Jarošek, Ing. Petr Lelek, Lumír Kuchařík, Ing. Alena Malíková, MVDr. Kateřina Křenková, Mgr. Ivan Bartoš, Jiří Zelený
Adresa redakce: Oblá 11, 709 00 Ostrava – Mariánské Hory
E-mail: radim.jarosek@volny.cz
Počítačová sazba a grafické zpracování: Aleš Luzar
Tisk: Printo spol. s r. o., Ostrava
Vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR, registrační číslo: MK ČR E 12812
ISSN 1803-2338
Vychází dvě čísla ročně.
Cena jednoho čísla: 40 Kč, roční předplatné: 80 Kč
Objednávky na adrese redakce.
XXI. ročník, č. 1/2018

Titulní strana obálky: Odra pod Barnovem (Foto Jan Bainar)
Tato strana: Srna na louce (Foto Jan Bainar)

Ceník reklamy v POODŘÍ

Umístění na 3. nebo 4. straně obálky (černobílá) formát: A4 – 2 500 Kč, A5 – 1 000 Kč
Redakce si vyhrazuje právo na odmítnutí požadavku na reklamu, úpravu ceny (např. při opakované reklamě ve více číslech apod.) resp. řešení formou protislužby (např. propagací POODŘÍ v jiném periodiku).

Redakce děkuje za finanční příspěvek na tisk tohoto čísla:

- Obcím Albrechtičky, Bartošovice, Bernartice nad Odrou, Hladké Životice, Jakubčovice nad Odrou, Jeseník nad Odrou, Kunín, Proskovice, Pustějov, Stará Bělá, Stará Ves nad Ondřejnicí, městysu Suchdol nad Odrou, městu Odry.
- Všem čtenářům, kteří přispěli jakoukoliv částkou nad předplatné.

Obsah

Průplavní spojení Dunaj-Odra-Labe aneb nekonečný příběh má další pokračování 4
Daniel Kletenský

Slezský norický kůň 8
Chov ve Františkově Dvoře v Klokočově a co mu předcházelo
Ivan Petrtýl, Jana Voráčková

Husí potok – ústí a pramen 13
Radim Jarošek

Zámecký park v Nové Horce a jeho zajímavé dřeviny 14
Eva Mračanská

Kněží zemřelí ve Staré Vodě 19
Jana Krejčová

Anton Schwirtlich, první učitel z Hynčic 38
Alois Schindler

Dr. med. Alois Schindler 40
Pavel Kašpar st.

Bývalé Místní národopisné muzeum v Butovicích 42
Ludvík Kudla

Obloukové mosty v Poodří 44
Michal Janošek, Jaroslav Král, Petr Lelek

Od Knoppova kříže k anonymnímu prostoru 48
Místo k zamyšlení
Radim Jarošek

Oprava kapličky sv. Floriána v Proskovicích 50
Marie Matějová

Označníky ve Staré Bělé 52
Karel Sýkora

Kniha C. F. Schertze Discursus juridicus zpět ve Spálově 55
Miloslav Chytil, Giuseppe Maiello

Hraniční kámen na Něčíně u Spálova (opět) ukraden 56
Radim Jarošek

Akce Ukliďme Odru aneb organizujme se 57
(a chtějme od státu, aby konal)
Vladan Mácha

Soška Vodníčka Emila v Jistebníku 59
Danuše Lövyová

Poškozená socha sv. Jana Nepomuckého 60
v Polance nad Odrou
Iveta Matulová

Z činnosti Regionu Poodří v 1. pololetí 2018 60
Kateřina Křenková

Počasí prvního pololetí roku 2018 62
Petr Dobeš

Ramsarská úmluva – 25. výročí Poodří 63
Libuše Vlasáková

Via exulantis – cesta exulantů vás vítá 65
Daniel Říčan

Ludvík Kunc 66
Laureát Ceny Josefa Vavrouška za rok 2017
za dlouhodobý přínos
Jiří Beneš

Ať nás přežijí 67
Štěpán Neuwirth

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

nejobsáhlejším příspěvkem toho čísla je text o kněžích ve Staré Vodě. Není divu, byli to především piaristé, kteří tam působili dlouhých 232 let, a bylo mezi nimi hned několik významných osobností. Objekty kláštera dnes již nestojí, byly zničeny zlobou, nenávistí, hloupostí…
Je to zvláštní paradox – vždyť právě oni, členové Řádu zbožných škol, byli po staletí významnými šiřiteli vzdělanosti a tolerance. Jejich dědictví však má, i přes dějinné veletoče, stálou platnost.

Radim Jarošek

Průplavní spojení Dunaj-Odra-Labe aneb nekonečný příběh má další pokračování

Daniel Kletenský

Bez nadsázky lze konstatovat, že v naší zemi není kontroverznějšího záměru, než je průplavní spojení D-O-L. Takhle to aspoň cítí odborná veřejnost. Tento rozporuplný záměr budil zjitřené emoce v dávné minulosti, budí dnes, a jak se zdá, bude tak činit i v budoucnosti. Stalo se pravidlem, že aspoň jednou za dekádu se téma kanálu D-O-L rozvíří, aby opět načas utichlo a nabíralo síly na další ofenzívu. Nejinak tomu je i nyní, kdy spatřila světlo světa dosud nefinalizovaná verze studie proveditelnosti k záměru D-O-L, kterou nechalo zpracovat Ministerstvo dopravy ČR. Studie vzniká na základě aktualizace Politiky územního rozvoje, v rámci, které byl uložen úkol *„Prověřit účelnost a reálnost průplavního spojení Dunaj–Odra–Labe (D-O-L) s cílem posoudit v úplných evropských souvislostech problematiku jeho možné realizace (včetně environmentálních aspektů), přepravní účinnosti a investiční náročnosti jednotlivých větví“*, přičemž termín splnění úkolu byl stanoven na rok 2018.

Mám-li ve stručnosti vyjádřit své prvotní pocity po přečtení studie, konstatuji, že tato studie díky některým pasážím velmi zdatně šlape na paty těm nejprodávanějším sci-fi bestsellerům, ba co víc, v mnoha ohledech je dokonce překonává. Nechám ale svoje subjektivní pocity stranou a podrobněji popíšu, jakým způsobem by se tento záměr dotkl krajiny Poodří – jak z hlediska územního zásahu, tak z hlediska vlivu na přírodu a krajinu.

Tento článek je zaměřen na tzv. oderskou větev kanálu D-O-L, a to v úseku od Polomi až po Ostravu. Ve studii jsou jednotlivé úseky očíslovány a tohoto číslování se přidržím i v tomto článku. Úsek od Polomi po Petřvald je označen číslem 3, přičemž je veden v celkem pěti variantách (3_0 OP – 3_4 OP). Úsek od Petřvaldu po Ostravu je označen číslem 4 a je veden v jedné variantě.

Nyní se podívejme na jednotlivé úseky průplavu podrobněji. Jak již bylo zmíněno, úsek č. 3 je veden v pěti variantách. Jako základní je označována varianta 3_0 OP, která je vedena

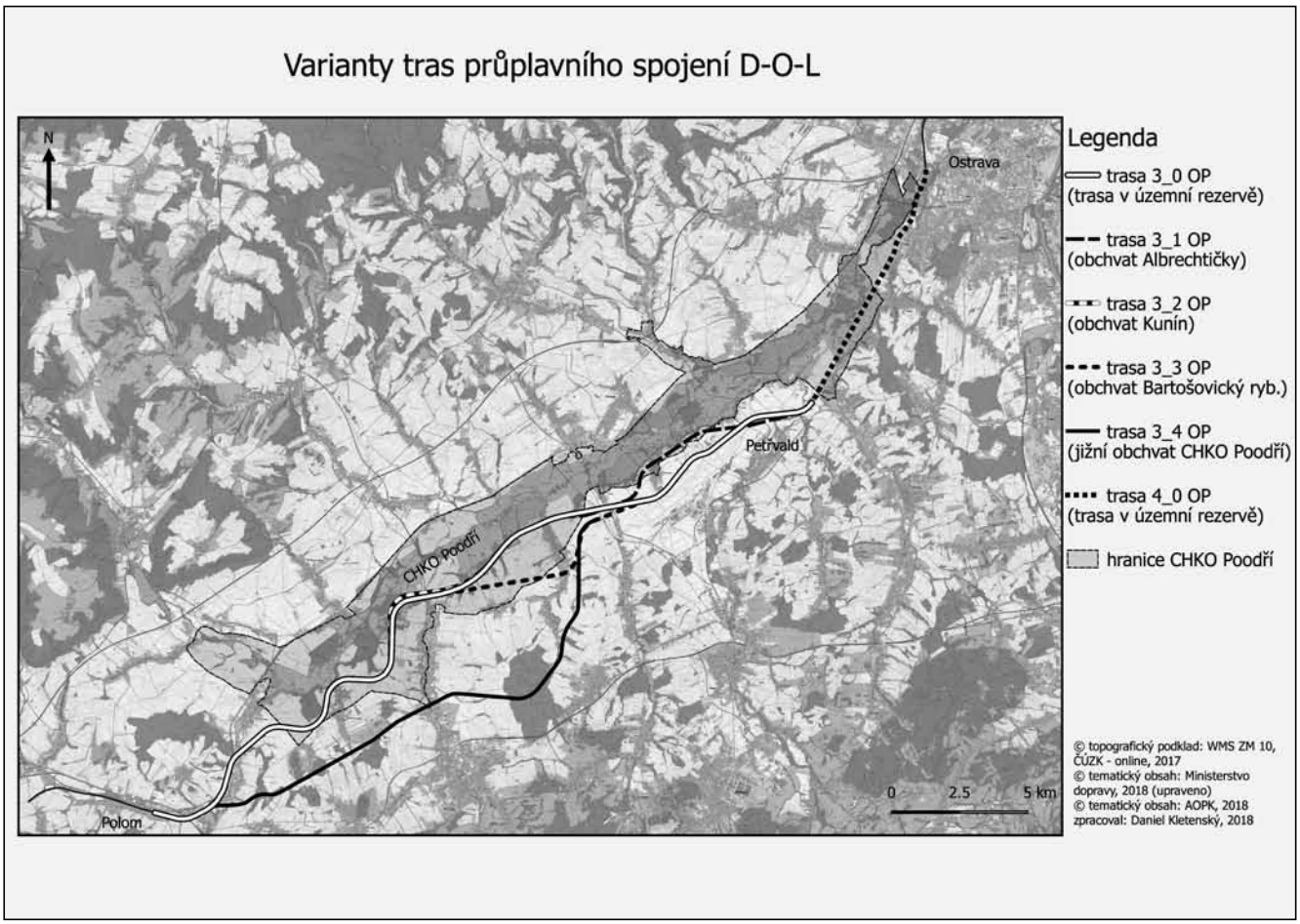

Trasy průplavu.

v územní rezervě. Prochází od Polomi jižním okrajem Blahutovic a západně od Polouvsí. Severně od Polouvsí je trasa vedena na průplavním mostu na pilířích, dále ve formě střídajících se násypů a zářezů zahloubených až 20 metrů pod úrovní terénu prochází jihovýchodně od Jeseníku nad Odrou, od křížení se silnicí Jeseník nad Odrou – Hůrka trasa kanálu vstupuje do CHKO Poodří, prochází jižně od Jesenického dílu, pokračuje západně od Bernartic nad Odrou, přičemž severní konec Bernartic nad Odrou kanál překonává opět průplavním mostem na pilířích. Kanál dále z jižní a východní strany obchází v podobě náspu o výšce až 8 metrů přírodní rezervaci Bařiny, přičemž zasahuje do jejího ochranného pásma. Dále kříží silnici Kunín – Suchdol nad Odrou a směřuje do obory v Kuníně, přičemž výškový rozdíl je překonán pomocí plavební komory Kunín, jejíž dno se bude nacházet v hloubce až 25 metrů pod úrovní terénu. Trasa oborou prochází na rozhraní údolní nivy a kopce Cihelňák a směřuje k silnici Kunín – Hladké Životice, kterou překříží a směřuje v zářezu hlubokém až 14 m dále přes mokřady Liščího potoka, prochází jižním a jihovýchodním okrajem přírodní rezervace Bartošovický luh a mokřadem na Cigánce, dále prochází dubohrabrovým lesem se studánkou. Trasa dále prochází skrze pole nad Dolním Bartošovickým rybníkem, severní konec Bartošovic překonává průplavním mostem na pilířích a směřuje dále v až 11 m hlubokém zářezu k bývalému vojenskému areálu Koryta, kterým prochází. Na křížení se silnicí Bartošovice – Nová Horka trasa vystupuje z CHKO Poodří a prochází severně od Nové Horky, přičemž na rozmezí Nové Horky a Mošnova je umístěna plavební komora Nová Horka, jejíž dno bude zapuštěno v hloubce až 21 m pod úrovní terénu. Trasa dále míjí jižní okraj Albechtiček, prochází severozápadním okrajem katastrálního území Harty, dále kříží silnici Petřvaldík – Petřvald a prochází těsně kolem řeky Lubiny. Zhruba na rozhraní katastrálních území Petřvald u Nového Jičína, Košatka nad Odrou a Stará Ves nad Ondřejnicí trasa 3_0 OP končí.

Varianta 3_1 OP zv. „Obchvat Albrechtičky“ se od předchozí trasy liší tím, že mezi Novou Horkou a Albrechtičkami vstupuje do CHKO Poodří, prochází jihovýchodně od PR Kotvice a rybníku Kačák a prostřednictvím průplavního mostu překonává dolní konec Albrechtiček. Trasa dále ve formě střídajících se náspů a zářezů směřuje po říční terase nad Podlištím, kde drobné přítoky řeky Odry opět překonává prostřednictvím dvou průplavních mostů. Při křížení se silnicí Albrechtičky – Petřvaldík trasa opouští území CHKO Poodří. Výškový rozdíl je překonán opět pomocí plavební

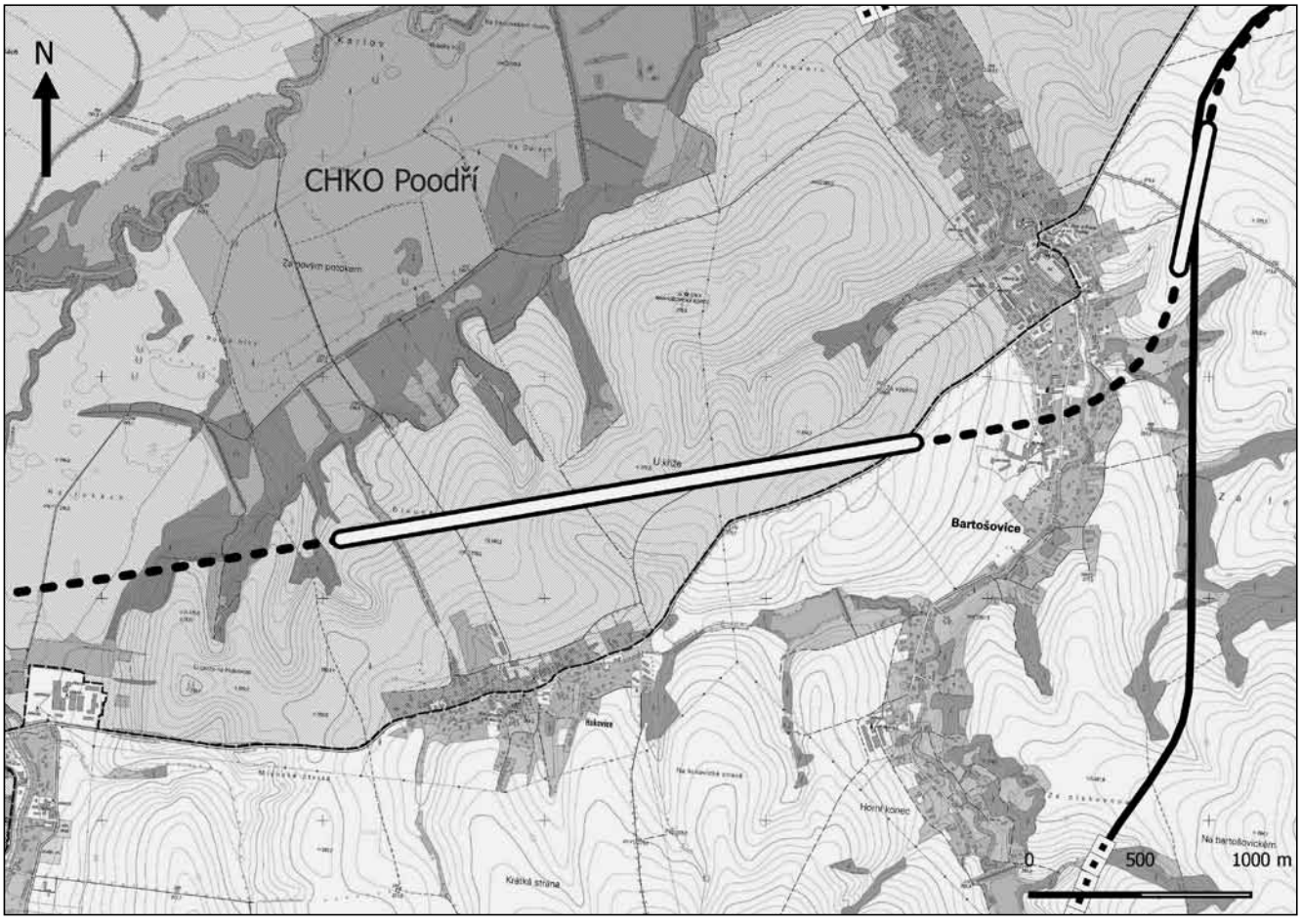

Průplavní tunely u Bartošovic.

komory Petřvald, jejíž dno se bude nacházet cca 7 metrů pod úrovní terénu.

Varianta 3_2 OP zv. „Obchvat Kunín“ se od výchozí varianty liší tím, že trasa je o několik metrů odsazena od úpatí kopce Cihelňák směrem do nivy řeky Odry.

Následující dvě varianty, tedy 3_3 OP a 3_4 OP jsou koncipovány ve velmi futuristickém duchu.

Varianta 3_3 OP zv. „obchvat Bartošovický rybník“ navazuje na výchozí variantu v Kuníně, přibližně v oblasti mokřadů Liščího potoka, kde se odklání východním směrem a prostřednictvím průplavního tunelu č. 1 o délce 2,64 km prochází v hloubce 19 až 33 metrů pod úrovní terénu skrz Bartošovický kopec. Na povrch trasa vychází na křížení se silnici Hukovice – Bartošovice, dále prochází skrz obec Bartošovice, obloukovitě se stáčí k severu a opětovně se noří do podzemí, kde prostřednictvím průplavního tunelu č. 2 podchází silnici Bartošovice – Sedlnice. Trasa dále vede zářezem v hloubce až 20 m přes zemědělské pozemky směrem k údolí Sedlnice, které překonává průplavním mostem. V katastrálním území Mošnov je pro překonání výškových rozdílů umístěna plavební komora Mošnov a dále již trasa pokračuje jako u varianty 3_0 OP.

Varianta 3_4 OP zv. „jižní obchvat CHKO Poodří“ je novinkou, která má zřejmě usnadnit stavbu kanálu tím, že se vyhne části území CHKO Poodří. Zábor území CHKO Poodří by byl oproti předchozím variantám zhruba poloviční. Tato varianta začíná v Polouvsí, jižně od Dolního rybníka a pokračuje východoseverovýchodním směrem k obci Hůrka, kde se v blízkosti hůrecké pískovny noří do podzemí a prostřednictvím průplavního tunelu Hůrka o délce 3,04 km v hloubce 20 až 61 m podchází Hůrecký les a na povrch vychází až v oblasti mezi Bernarticemi nad Odrou a lesem Hrabí.

Poté směřuje zářezem hlubokým až 20 m a obec Šenov u Nového Jičína překonává prostřednictvím až 1,3 km dlouhého průplavního mostu na mostních pilířích.

Od křížení s Malostranskou ulicí a vedením VVN se trasa noří do zářezů hlubokých 3 až 23 m pod terénem a směřuje přes zemědělsky obhospodařované pozemky a les Roveň dále směrem na Bartošovice.

Les Roveň, k němuž mají silné historické pouto zejména obyvatelé Libhoště, by tak byl záměrem rozdělen na dvě poloviny. Trasa lesem Roveň by vedla přes území, místně zvané jako „Obrázkový důl“, přes oblast „U liščích ďur“, dále by vedla nedaleko myslivecké chaty zvané „Chalupka“ a přes studánku zvanou „Skřamařka“. Trasa opouští les Roveň průplavním mostem v blízkosti

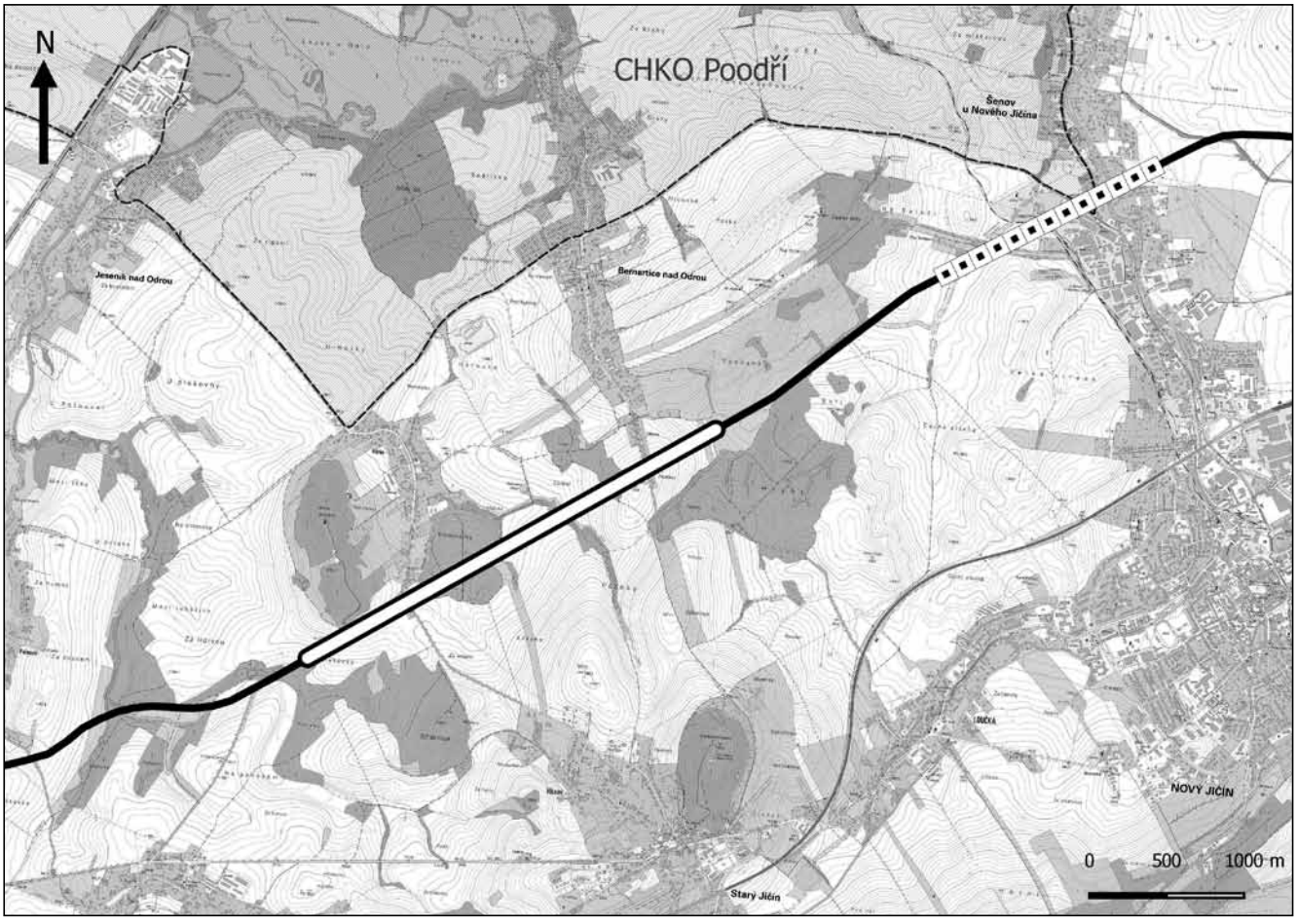

Průplavní tunel jižně od obce Hůrka a Bernartice nad Odrou a průplavní most přes Šenov u Nového Jičína.

Trasa varianty 3_4 OP procházející lesem Roveň.

„Pitříkova rybníku“ a východně od Bartošovic, prostřednictvím střídajících se zářezů, náspů, průplavních mostů a jedné plavební komory Bartošovice směřuje dále severním směrem, kde navazuje na variantu 3_3 OP.

Úsek č. 4 plynule navazuje na úsek č. 3 a jeho varianty zhruba na rozhraní katastrálních území Petřvald u Nového Jičína, Košatka nad Odrou a Stará Ves nad Ondřejnicí. Zhruba od tohoto místa až k silnici Stará Bělá – Polanka nad Odrou je trasa vedena prostřednictvím 4,5 km dlouhého průplavního mostu na pilířích(!), přičemž téměř celý úsek se nachází v CHKO Poodří.

Zhruba od křížení se silnicí Stará Bělá – Polanka nad Odrou trasa pokračuje ve formě násypu vysokého až 23 m a dlouhého cca 570 m, poté výškové rozdíly překonává pomocí plavební komory Stará Bělá, jejíž dno bude zapuštěno až do hloubky 18 m pod úrovní terénu. Trasa poté pokračuje ve formě až 11 m hlubokého zářezu severovýchodním směrem skrz tzv. výškovické tůně, za nimiž se u přírodní rezervace Polanský les kanál napojuje na řeku Odru. Křížením s železniční tratí (Polaneckou spojkou) trasa kanálu opouští území CHKO Poodří a pokračuje dále přes Ostravu na Bohumín a hranici s Polskem.

Z hlediska vlivů na předměty a cíle ochrany CHKO Poodří, maloplošných zvláště chráněných území, evropsky významnou lokalitu Poodří a ptačí oblast Poodří lze označit varianty 3_0 OP, 3_1 OP, 3_2 OP 3_3 OP, částečně i variantu 3_4 OP a variantu 4 jako likvidační. Stavbou samotnou by došlo k záboru půdy, destrukci biotopů druhů rostlin a živočichů, fragmentaci krajiny, která by se stala obtížně průchodnou. Ráz krajiny Poodří by se nevratně změnil. Realizací trasy v hlubokých zářezech, budováním plavebních komor a průplavních tunelů ve velké hloubce by došlo mj. k velmi vážnému narušení režimu podzemních vod s významným negativním vlivem na vodní režim v území CHKO Poodří, maloplošných zvláště chráněných území a území chráněných v rámci evropské soustavy NATURA 2000, tedy evropsky významné lokality Poodří a ptačí oblasti Poodří. Rovněž by zanikl přirozený záplavový režim. Podstatné jsou i rušivé vlivy při výstavbě a provozu kanálu D-O-L, riziko kontaminace a také šíření invazních druhů rostlin a živočichů.

Z hlediska představených variant úseků D-O-L je možno jako zdánlivě nejpřívětivější k území CHKO Poodří uvést variantu OP 3-4, ale pouze v úseku od Polomi po obec Bartošovice. V trase od Bartošovic přes Mošnov a dále k Ostravě by

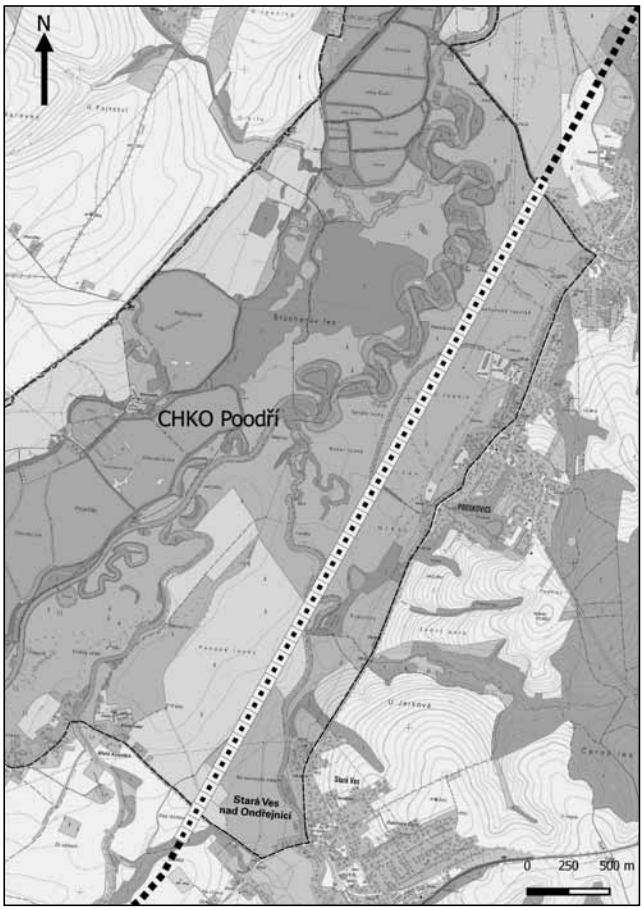

Průplavní most o délce 4,5 km vedoucí přes CHKO Poodří.

stavba opět měla nepříznivý dopad na ekosystémy CHKO Poodří vázané na dosud zachovalý režim podzemních vod. Realizací této varianty by také došlo k nevratnému zásahu do lesa Roveň nacházejícího se mezi obcemi Libhošť, Šenovem u Nového Jičína a Bartošovicemi.

A bude pro provoz tohoto díla dost vody? A odkud bude průplav napájen? To jsou otázky, které si jistě položí každý. Studie uvádí dvě hlavní složky provozní vody, a to laicky řečeno plavební vodu (voda nutná pro pohyb plavidel v plavební komoře) a vodu pro kompenzaci zrát výparem. Plavební voda se bude po celou dobu provozu přečerpávat a tím opakovaně používat. Nicméně pro prvotní napuštění vodního koridoru budou využity velké vodní toky, tedy i Odra. Voda, která se bude z koryta kanálu vypařovat, bude doplňována přímým odběrem z menších vodních toků, případně z jiných zdrojů, např. zásobních nádrží nebo přečerpáváním intervenčního průtoku z některého z recipientů (např. Odra).

V situaci, kdy kvantitativní i kvalitativní stav povrchových a podzemních vod není v současnosti bůhvíjak růžový, je i pouhé uvažování nad tímto záměrem, natož realizace nezodpovědným inženýrstvím a hazardem s přírodními zdroji.

Závěrem je třeba opakovaně zdůraznit, že výstavba kanálu D-O-L by byla spojena s nevratným poškozením krajiny, vysokými riziky pro životní prostředí a s významným negativním vlivem, jak na obecně a zvláště chráněné části přírody, tak i lokality chráněné prostřednictvím soustavy NATURA 2000. Záměr výstavby vodního koridoru D-O-L je navíc v rozporu se zákonem 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který v § 26 odst. 1 písm. f) zakazuje na území chráněných krajinných oblastí budování plavebních kanálů.

Jsem přesvědčen, že záměr průplavního spojení D-O-L není možno realizovat v žádné variantě. Je načase tento záměr poslat tam, kam bezpochyby patří, tedy do propadliště dějin.

Mgr. Daniel Kletenský
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Správa CHKO Poodří
Kontakt: daniel.kletensky@nature.cz

Slezský norický kůň

Chov ve Františkově Dvoře v Klokočově a co mu předcházelo

Ivan Petrtýl, Jana Voráčková
Foto Pavla Švanová

Historický vývoj plemen koní

Staré rčení praví, že kůň je produktem hroudy.

Při vývoji jednotlivých skupin plemen se klimatické podmínky a úživnost pastvin výrazně podílely na utváření velikosti a temperamentu koně.

V západních úživných oblastech přímořského klimatu se vyvíjela skupina plemen okcidentálních, jejichž typickými zastupiteli jsou belgická, francouzská a anglická chladnokrevná plemena koní, mohutná a klidná, s velkým tělesným rámcem. Jiná je situace v případě norika, který sice patří do stejné skupiny plemen, ale formoval se ve skromných podmínkách rakouských a bavorských Alp.

Historie chovu slezského norického koně

Ve všech oborech lidské činnosti najdeme odborníky, kteří dokáží svým jednáním ovlivnit vývoj na desítky let dopředu. V historii chovu slezského norika jsou to dva významní chovatelé.

Jedním z nich byl pan Quido Riedel, statkář z Nového Dvora u Opavy, který zdokumentoval historii a vývoj chovu před první světovou válkou a výrazně se zasadil o jeho udržení v období první republiky

Druhým je Jan Petrtýl, dlouholetý vedoucí hřebčína Klokočov. Navázal na chovatelskou práci a zachránil slezského norika pro budoucí generace.

Historii chovu slezského norika je možno rozdělit na tři etapy, které jsou historicky vymezeny oběma světovými válkami. Pro dobové souznění jsou použity citace z knihy pana Quido Riedla Dějinné studie o vzniku ras koní a jejich významu pro vypěstění hospodářského koně (vydání z roku 1923).

První etapu od roku 1870 do první světové války lze charakterizovat jako snahu o změny v chovu koní ve Slezsku a postupné prosazování tohoto záměru. Ještě v období kolem roku 1870 totiž bylo ve Slezsku 38 zemských teplokrevných hřebců.

„Poněvadž však chov ušlechtilého koně neodpovídal potřebám země, držel se tento ve skromných mezích a v mnohých krajinách odpovídal hospodářským potřebám lépe tažný vůl.“

Proto již tehdy chovatelé dováželi v malém počtu norické hřebce z okolí Salzburgu. Tento dovoz však nebyl žádoucí a C. a K. ministerstvo pro orbu vydalo rozhodnutí o tom, že potřebu mohutnějších a těžších koní ve Slezsku vyřeší dovozem hřebců plemene Norfolk. Z nich se osvědčil hřebec 287 The-Great-Gun, který měl následně do plemenitby zařazeno 28 synů. Avšak, jak je dále uvedeno: „C*hov Norfolků omezil se na okolí Opavy. V západním více hornatém Slezsku nemohl chov koní teplokrevných nikdy zakořeniti, ježto tamější zemědělství vyžadovalo koně silnějšího. Ministerstvo orby nemohlo tedy déle odpírati vždy naléhavějším přáním Slezských chovatelů a rozdělilo výnosem číslo 16.250/1950 ze dne 16. června 1903 Slezsko ve dvě chovné oblasti. Pro západní Slezsko byl povolen chovný směr norický, kdežto pro východní Slezsko zůstal chov orientálního a anglického polokrevníka v platnosti.“ (Zdroj: Dějinné studie…, R. Riedel, 1923).*

Pro lepší orientaci je nutno uvést, že západní oblasti Rakouského Slezska tvořilo Jesenicko a Opavsko, východní oblastí Rakouského Slezska bylo Těšínsko.

Výnos 16.250/1950 tedy otevřel oficiální cestu k dovozu a „*od roku 1903 byli v západním Slezsku přidělováni již jen hřebci noričtí. Že zavedením chladnokrevného chovu v západním Slezsku bylo vyhověno chovatelům, dokazuje nejlépe rozmach, jakého chov v západním Slezsku nabyl. V roce 1897 byl ve Slezsku zařazen první Norik 364 Grenzer a dále bylo Slezsku přiděleno do roku 1921 celkem 85 norických hřebců.“ (Zdroj: Dějinné studie…, R. Riedel, 1923)*

Momentka z MČR v Pardubicích – kůň 72/109 Jasánek se svým kočím Oskarem Sněhotou.

Jedna z významných klisen klokočovského chovu 69/743 Chata na pastvě se svou dcerou 69/535 Rebeka po 2637 Ryo jež se ve třech letech stala šampionkou klisen ve svém ročníku v Pardubicích.

Základy chovu slezského norika byly tedy položeny nejdříve v hornaté části Jeseníků, odtamtud se chov šířil dále do oblasti opavské a bílovecké. Cílem snažení slezských chovatelů bylo skloubit mohutnost slezského norika s pohyblivostí původních teplokrevných koní. Cestou pak bylo převodné křížení, kdy byly dovezenými norickými hřebci připouštěny místní klisny. Z tohoto spojení narozené klisny byly opět připouštěny norickým hřebcem. Praxe potvrzovala, že je to správně nastavený směr. Z hřebců, kteří se významně uplatnili při výstavbě tohoto koně, je nutno jmenovat: 41 Norbert, 391 Brillant, 412 Albin Theseus, 297 Max, 307 Bravo Natz, 419 Bravo, 236 David a 327 Vulkan Max.

Rozvoj chovu a stavy slezského norika byly, bohužel, vážně narušeny I. světovou válkou.

Druhou etapu můžeme umístit do období po ukončení válečného konfliktu a vzniku samostatného Československa. Slezští chovatelé s nadějí vítali nové zřízení, avšak „*po převratu, zproštěni všech pout, věřili jsme v plnou svobodu ve volbě chovného směru. Musili jsme však brzy seznati, jak jsme se klamali. Naši Norici nehodili se prý do chovného plánu naší republiky, a ježto Slezští chovatelé nechtěli se vzdáti dobře jejich hospodářským požadavkům přizpůsobeného norického chovu, boykotoval* náš státní inspektor pro chov koní tím, že nám žádných norických hřebců nezakoupil. Nalézali se vždy noví rádcové, kteří nám Noriky *počerňovali a brzy lstí a brzy násilím chtěli nám vnutiti nové chovné směry.“*

Slezští chovatelé se však nevzdali a nakonec byli požadovaní hřebci zakoupeni. Chovatelská práce tak mohla pokračovat. V Novém Dvoře u Opavy byla zřízena další hříbárna pro odchov mladých koní. Pan Quido Riedel i nadále obhajoval existenci slezského norika, a jak sám uvádí: „*Za účelem obrany byl jsem nucen ve všech dosažitelných hipologických knihách nejen Noriky, nýbrž také i ostatní rasy*

72/208 Nula – klokočovská klisna na šampionátu v Pardubicích obsadila třetí místo.

koní studovati. Hlavně zajímal mne vznik jednotlivých koňských ras, jednak na jakém podkladě vznikly, a také které rasy při jich tvoření napomáhaly. Člověk může si pak mnohé často zdánlivě protipřírodní možnosti dědičné vysvětliti. Co zdálo se mně zajímavým, jsem si znamenal, a poněvadž tyto poznámky budou snad zajímati jiné chovatele koní, chci tuto studii uveřejniti". (Zdroj: Dějinné studie…, R. Riedel, 1923)

Do tohoto meziválečného období spadá dovoz dalších významných hřebců, z nichž někteří vytvořili nové linie: 2262 Gothenscherz, 1542 Nero Diamant VI, 2500 Ritz Vulkan VIII, 1350 Streiter Vulkan, 2526 Hollriegel, 2505 Michl Vulkan VI, 103 Brigant, 41 Atlas, 342 Dietrich, 2568 Klosterjager, a 517 Georg Vulkan VII.

Veškerá tato chovatelská práce byla téměř zničena v průběhu II. světové války nejen ztrátou chovných klisen, ale především ztrátou plemeníků domácího původu. Proto byl v roce 1946 zorganizován import norických hřebců z Bavorska. Tím byla pro první čas uhrazena nutná potřeba a chov se stal soběstačným. Ani to se však nestalo zárukou záměru náležitě pokračovat a navázat na téměř padesátiletou chovatelskou práci. Bohužel se ukázalo, že v době rychlých hospodářských a politických změn tento úkol není v silách soukromého sektoru, a proto se záchrany slezského norika a jeho další plemenitby ujal stát. Ale o tom už je jiná kapitola…

Třetí etapa chovu slezského norika začíná po skončení druhé světové války a dále je možno ji rozdělit na dvě významná období. Tím prvním je existence chladnokrevného hřebčína v Hořejších Kunčicích v letech 1953 až 1963 a druhým je přesun chovu norika do hřebčína v Klokočově v roce 1963.

Chov slezského norika v Hořejších Kunčicích v letech 1953 až 1963

Jak bylo uvedeno v předchozí stati, chovatelská práce ve šlechtění slezského norika byla přerušena válkou a poválečnými změnami v politickém zřízení. Chov byl sice roztříštěný, ale podařilo se shromáždit dobré klisny z oblasti Slezska a soustředit je v Hořejších Kunčicích.

V květnu roku 1950 zde byla založena hříbárna pro odchov norických hříbat. Postupným nákupem asi 30 klisen a zřízením připouštěcí stanice hřebců byla hříbárna od roku 1953 přeměněna na chladnokrevný hřebčín. Přes veškeré těžkosti se podařilo v průběhu existence chladnokrevného hřebčína v Hořejších Kunčicích dosáhnout dobrého výsledku a počátkem 60. let již plemenný materiál představoval solidní kolekci typických norických klisen a výkonnostní zkoušky byly pravidelnou chovatelskou akcí.

Velkou zásluhu na konsolidaci měli také vynikající plemenní hřebci: 2568 KLOSTERJÄGER, narozený v roce 1936 a dovezený z Bavorska, 1262 GOTENSCHERZ, narozený v roce 1940 a rovněž bavorský import.

Slibně se rozvíjející chov byl bohužel zabrzděn územní reorganizací v roce 1961. Středisko Hořejší Kunčice bylo začleněno do nově vytvořeného Státního statku Deštné a toto opatření mělo v poměrně krátké době negativní dopad na úroveň chovu koní. V rozmezí let 1961 až 1963 došlo v Hořejších Kunčicích téměř k likvidaci chovu slezského norika.

58/933 Nick čtyřletý valach slezského norika při mistrovské jízdě ovladatelnosti s kládou vedený Michalem Bančíkem.

Mezinárodní výstava Koně v akci Pardubice 2017 – čtyřka klokočovských klisen pod vedením Jana Blizňáka složená ze tří tříletých a jedné čtyřleté klisny, z leva: 67/56 Tajfunka, 67/875 Švarná, 67/56 Tajga a 67/59 Trebeka, jež se stala zároveň šampionkou ve své kategorii.

Rada ONV v Opavě tedy v roce 1963 vydala rozhodnutí rozpustit teplokrevné stádo v Klokočově a přemístit na toto středisko zbytky norického stáda z Hořejších Kunčic.

Chov koní v Klokočově

Historie chovu koní v Klokočově sahá do roku 1953. Ministerstvo zemědělství, ve snaze v krátké době obnovit ztráty způsobené druhou světovou válkou, přikročilo k budování odchovných zařízení při státních statcích, mezi jinými i při Státním statku Vítkov. Na Františkově Dvoře, místě téměř izolovaném od civilizace, se tak vytvořila velmi zajímavá pracovní příležitost, která přilákala mnoho mladých lidí.

Jako objekt byl pro tento účel vybrán Františkův Dvůr, ucelená zemědělská zástavba vzdálená asi 1 km od obce Klokočov, kterou v té době mělo v užívání JZD Klokočov. Spolu s objektem bylo pro zajištění provozu vyčleněno i 470 ha zemědělské půdy.

Ihned po převzetí byla zahájena adaptace stávajících stájí na vazné i volné stáje pro chov koní. Současně byla připravována výstavba nových stájí. Byla zahájena v roce 1956 a ukončena v roce 1959. V tomto rozsahu byl hřebčín až do roku 1985.

Chovatelským záměrem, vyplývajícím z dlouhodobé plemenářské koncepce, byla produkce mohutných, všestranně použitelných teplokrevných koní.

Základem chovného stáda se staly klisny, nakupované ze zemského chovu, což mělo pochopitelně za následek značnou nevyrovnanost a různorodost základního stáda i jednotlivých ročníků hříbat.

Zásadní obrat nastal v roce 1958, kdy byl za náhle uhynulého hřebce 2172/2 Przedsvit II přesunut do Klokočova jako prozatímní náhrada plemenný hřebec kladrubského chovu 2209 Schwall.

Po těchto chovatelských zásazích se úroveň chovu značně zlepšila. Další ročníky hříbat narozených po hřebci 2209 Schwall plně potvrzovaly naděje vkládané do tohoto hřebce. Jeho hříbata představovala požadovaný model všestranného polokrevníka jak v typu, tak i v charakterových vlastnostech. Kromě ochoty a spolehlivosti v tahu dosahovalo jeho potomstvo i solidních výkonů pod sedlem.

V tomto směru zvláště vynikly klisny SM-225 Kra a SM-967 Madla, které v době svého působení ve sportovním oddělení patřily k velmi dobrým sportovním koním na Moravě.

Přesun chovu slezského norika do Klokočova

Vzestupný a slibný vývoj teplokrevného chovu byl náhle ukončen v roce 1963. Nadřízené orgány rozhodly rozpustit teplokrevné stádo v Klokočově a na tuto farmu přesunout zbytky norického stáda z Hořejších Kunčic.

V roce 1963 začal chov v Klokočově znovu a to v málo radostné situaci.

Kvalifikace na MČR v Heřmánkách u Potštátu v kombinované soutěži uspořádané Vojenskými lesy, divize Lipník nad Bečvou a firmou Vítkovská zemědělská s. r. o. Na fotografii vidíme ve vozatajské jízdě spřežení Tajfunka a Švarná (obě po hřebci 1443 Negir), které v daném roce zvítězily na MČR 2017 v těchto soutěžích ve dvojspřeží a Švarná zároveň získala mistrovský titul také v jednospřeží, vždy pod vedením Jana Blizňáka.

Kvalifikace na MČR Potštát – kočí Mojmír Kubíček ze Staměřic se spřežením plemenných hřebců 2910 Biskup (SN) a 1839 Amír Žlutavský (ČMB).

Základní stádo klisen přesunuté z Hořejších Kunčic bylo ve špatném výživném stavu, špatně ošetřované. Většina klisen byla jalová. Část kvalitních plemenných klisen byla ještě před ohlášeným transportem do Klokočova přesunuta na jednotlivá hospodářství statku Deštné, odkud již nemohla být vrácena z protinákazových důvodů.

Současně s kmenovým stádem klisen byli přesunuti i oba plemenní hřebci 2305 Henos a 2769 Gotar. Hřebec 2769 Gotar byl v témž roce vyměněn za plemeníka 2753 Branec.

Ze skupiny plemenných hřebců z let 1953 až 1970 se nejvýrazněji uplatnil hřebec 2914 Gofal, který působil v kmenovém stádě od roku 1968 až 1976. Jeho potomstvo bylo dostatečně mohutné, korektní, jednotného typu a výborných charakterových vlastností. Do plemenitby byli zařazeni jeho tři synové (2077 Gofen, 2093 Gofen II a 2237 Gonos) a 28 dcer.

Postupně se hlavním posláním chovu stala produkce koní pro potřebu lesního hospodářství. Plemeníci 2131 Neugot z Lán-5, 2276 Hubír-10 a 2296 Hubír-13, kteří působili v chovu v 70. a 80. letech, představovali praktický typ dostatečně mohutného, kompaktního chladnokrevníka, odpovídajícího specifickým požadavkům práce v lesním i zemědělském hospodářství.

Kvalitu chovu slezského norika v Klokočově oceňovali hlavně ti, kdo s těmito koňmi v lese pracovali. Zájem narůstal a na začátku 80. let byla zpracována koncepce rozvoje chovu koní. Jednou z jejích součástí byl zootechnický projekt pro navýšení stavů, aby bylo možno ročně prodávat 90 až 100 koní připravených na lesní práci. Pro tuto kapacitu koní byly vyprojektovány nové stáje včetně skladovacích objektů a celá dostavba farmy byla předána do užívání v roce 1986. Základní stádo klisen čítalo 100 ks a celkový stav koní dosahoval počtu téměř 500 kusů. V následujících dvou letech byly ještě dobudovány pastevní areály, aby byl zajištěn zdravý odchov hříbat.

Na jaře roku 1989 dosáhl hřebčín v Klokočově nejvyššího možného stupně v plemenářské hierarchii a získal statut „Šlechtitelský chov“, neboť po celou dobu chovu byl producentem plemenných hřebců a klisen vysoké kvality.

Společenské změny po roce 1989 však přinesly zásadní obrat v přístupu k lesním pracím a poptávka po chladnokrevných koních prudce poklesla.

Tento jev se nemohl vyhnout ani Klokočovu, a proto stavy koní postupně klesaly na 250 kusů v roce 1997 a následně až na současných 40 kusů. Majitelem základního stáda slezského norika, resp. Hřebčína Františkův dvůr, je společnost Vítkovská zemědělská s. r. o., zemědělská společnost zabývající se rostlinnou a živočišnou výrobou Potěšující je fakt, že základní stádo klisen čítá 25 ks a jsou stále připouštěny.

Významným plemeníkem posledních let byl 2415 Hugo, poslední syn plemenného hřebce 2296 Hubír-13. Narodil se v Klokočově, působil jako plemeník v Čechách a na sklonku života se vrátil zpět do Klokočova, kde zanechal velké množství dcer.

V současné době je plemeníkem hřebec 2885 Steiman v majetku Roberta Bambucha z Velkých Karlovic.

Základní stádo slezského norika čítá v průměru 20 chovných klisen a přibližně 30 hříbat a mladých koní do tří let.

Náplní střediska chovu koní je chov, řádný odchov a selekce koní plemene slezský norik, jejich výcvik a následný prodej pro práci v lese a turistické využití. S chovem a jeho propagací úzce souvisí pořádání chovatelských a sportovních akcí,

aby se s těmito koňmi mohla seznámit i širší veřejnosti. Příkladem chovatelské a sportovní akce je Den slezského norického koně pořádaná každý rok v termínu poslední červencové soboty. Významným oceněním kvality zaměstnanců hřebčína práce byl výběr Klokočova pro pořádání Mistrovství Evropy v soutěžích pro chladnokrevné koně a následně i Mistrovství České republiky v téže disciplíně. Samozřejmostí je pravidelná a úspěšná účast na celorepublikových výstavách a závodech. Důkazem kvality chovu je skutečnost, že v základním stádě klisen je několik vítězek šampionátu České republiky plemene slezský norik a také koně, kteří se mohou pyšnit vítězstvím nebo umístěním na Mistrovství ČR v chladnokrevných soutěžích.

Další aktivitou střediska chovu koní je nabídka ustájení a výcviku pro koně soukromých majitelů. Klokočov je oblíbený pro svou kvalitu ustájení, velkou rozlohu pastvin, výběhů a v neposlední řadě pro okolní přírodu a možnost ježdění v terénu.

Třetím a neméně důležitým využitím vlastních koní je provoz agroturistiky. V nabídce jsou vyjížďky pod sedlem do přilehlého okolí, výuka začátečníků, svezení dětí na koni, komentované prohlídky stájí a vyjížďky v kočáru a v povozu.

Klokočov a slezský norik k sobě neodmyslitelně patří. Toto velmi kvalitní a všestranně využitelné plemeno koně propůjčuje Klokočovu jistou výjimečnost a atraktivitu. Ne vždy sice byly vyhlídky chovu zcela růžové, ale dnes je situace již stabilizovaná a díky skloubení chovu těchto pracantů společně s jejich komerčním všestranným využitím je a bude součástí Klokočova nadále.

Ing. Ivan Petrtýl, syn nestora chovu slezského norika již zesnulého Jana Petrtýla. Vystudoval zemědělskou fakultu v Praze, chovem chladnokrevných koní se zabývá celý svůj život, je členem rady plemenné knihy slezského norika a členem předsednictva svazu chovatelů chladnokrevných koní.

Jana Voráčková, pracuje jako vedoucí chovu koní v hřebčíně Františkův Dvůr Klokočov, je členkou rady plemenné knihy slezského norika a předsedkyní svazu chovatelů chladnokrevných koní.
Kontakt: vorackovajana@seznam.cz

Husí potok – ústí a pramen

Radim Jarošek (text a foto)

Alfa a omega, začátek a konec. Vše má svůj provopočátek a potoky a řeky jakbysmet. Alespoň úředně, voda, ta se neztrácí.

Navštivme místo počátku a konce jednoho z nich – Husího potoka. Na otázku: „*Proč zrovna Husího?*“ můžeme odpovědět: „*A proč ne?*“. Vždyť tahle místa zrodu a zániku lákala od nepaměti.

Začněme od ústí, tedy od Odry nedaleko Hladkých Životic. Vody Husího potoka či spíše říčky do ní vplývají zleva a vytváří ostroh. Nedaleko soutoku byl Karlův dvůr a most k němu, ale to vše už patří minulosti. Dnes je to poměrně odlehlý kout Poodří. Má však svoji historickou zajímavost, právě zde na soutoku odbíhala hranice Moravy a Slezska od Odry, po níž běžela od severovýchodu a byla vedena proti proudu Husího potoka. Nějakou hmotnou zmínku o ní tady ale nehledejme, tu nám nabidnou dobové mapy. Popojdeme-li kousek výše proti Odře, najdeme další ústí, je ještě nenápadnější a nic nenasvědčuje tomu, že zarostlý příkop je dřívějším náhonem, který začínal až nad Suchdolem nad Odrou a roztáčel kola vodních mlýnů i valch. V mapách udávaný název Křivý potok je matoucí.

Tolik k ústí. Přeneseme-li se o více 27 km výše, blížíme se k prameni. Jsme ve zvlněné krajině Nízkého Jeseníku nad Větřkovicemi. Mineme vodní nádrž a okrajem pole zvolna stoupáme k lesu. Zemědělské regulace i zde udělaly své a potok je napřímen, nicméně podél lesa výše najdeme místa, kde potok již rozkmitává proudnici. Pak vystoupáme na okraj louky a přivítá nás betonová zkruž odvodnění. Kdo ví, odkud přivádí vodu, pramen to ale naštěstí není. Vstoupíme do lesa, následuje olšina se zbahnělou mokřinou, kde se podle všeho kaliští divočáci. Korýtko potoka již rychle ztrácí vodu, ale je pořád znatelné, poté podchází lesní cestu a pak po několik desítkách metrů v plochém terénu v mladé smrčině s výstavky borovic již definitivně mizí. Někde tady Husí potok sbírá své pramenné vody (GPS prameniště: 49.7983931N, 17.8385050E).

Na soutoku – vlevo Husí potok, vpravo Odra.

Ještě mladý potůček v napřímeném korytě podél lesa.

Melioračním zkruž pramenem není.

Mokřinku kousek výše využívají divočáci.

Někde tady na plošině v smrkové mlazině Husí potok pramení.

Zámecký park v Nové Horce a jeho zajímavé dřeviny

Eva Mračanská
Foto Radim Jarošek

Zámek v Nové Horce má bohatou historii. První podložené zprávy pocházejí z roku 1374 a až do roku 1660, kdy se majiteli stala hraběcí rodina Vetter von der Lilie, se držitelé původního statku často střídali. V 18. století působili na panském dvoře významní majitelé tohoto rodu, kteří sídlo přestavěli z tvrze na barokní zámek a dále objekt i okolí zvelebili.

Zámek vznikl v r. 1742 za hraběte Karla Josefa Vettera pravděpodobně přestavbou původní tvrze z 16. století. Zámecká kaple byla dostavěna v roce 1729 a v roce byla 1775 rozšířena. Rovněž došlo k založení nových rybníků. Park byl založen ve druhé polovině 18. století a v první polovině 19. století byl rozšířen o část lužního lesa. Po požáru roku 1856 byly provedeny další stavební úpravy a z této doby pochází dnešní podoba zámku. Rodině Vetterů patřil zámek s příslušenstvím až do roku 1945, kdy byl zkonfiskován na základě dekretů prezidenta Beneše a stal se majetkem státu.

Od roku 1948 začal zámek sloužit sociálním účelům. Nejprve zde byly umísťovány postižené děti, později byl zřízen domov důchodců. Ústav spravovala Česká katolická charita, jako personál zde byly řádové sestry sv. Františka, později byly vystřídány sestrami řádu Sv. Kříže. Areál včetně objektu zámku byl postupně opravován. Po roce 1955 byla z parku odstraněna řada nemocných nebo suchých stromů, zřejmě i vzácnějších exotických druhů. Od roku 1957 do roku 1964 sloužil jako domov důchodců pro duševně postižené ženy, později jako Ústav sociální péče pro ženy. V roce 1958 byl zámek s parkem prohlášen kulturní památkou.

V roce 1993 se Ústav sociální péče v Nové Horce stal samostatným právním subjektem, zřizovatelem byl Okresní úřad v Novém Jičíně. Po jeho zániku se novým majitelem stal od 1. ledna 2003 Moravskoslezský kraj. S účinností od 29. června 2007 se ústav sociální péče pro mentálně postižené ženy s celoročním pobytem přejmenoval na Zámek Nová Horka, příspěvková organizace a sloužil svému účelu až do roku 2016, kdy se ústav ze zámku vystěhoval. Nyní je zámek opravován a Muzeum Novojičínska, příspěvková organizace, které ve spolupráci se svým zřizovatelem Moravskoslezským krajem připravuje zpřístupnění zámeckého areálu včetně expozic pro veřejnost.

Zámecký park má rozlohu 1,3 ha a je ohraničen omítnutou ohradní zdí z přelomu 19. a 20. století. Její jižní strana před hlavním průčelím zámku má sochařskou výzdobu, na sloupcích stojí střídavě rokokové sošky puttů a dekorativní kamenné vázy. Na pilířích po stranách vstupních mřížových vrat se znakem Vetterů z Lilie stojí dvě ženské alegorické postavy. Podobná brána a pilíře s kamennými vázami je v západní části zdi a slouží dnes jako hlavní přístup k zámku. Před touto branou se nachází plastika sv. Jana Nepomuckého z 2. poloviny 18. století. Ta byla roku 2009 plně restaurována, přičemž byl obnoven i zcela zvětralý alianční erb Karla Josefa Vettera von der Lilie a Ludowiky Orlíkové z Laziska.

V letech 1945 až 1955 zámecký park postupně pustl, zejména lužní polohy zcela zarostly lesem.

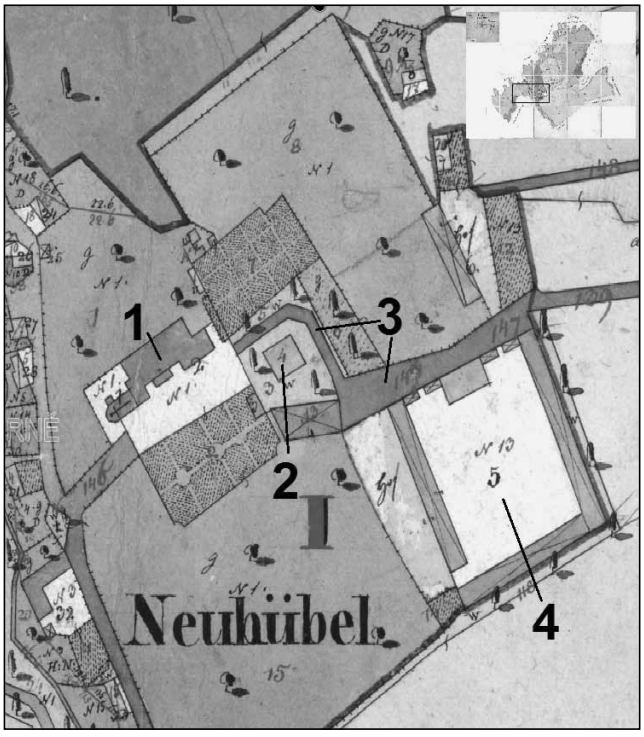

Indikační skica zámeckého areálu s vyznačením staveb, travnatých ploch a komunikací. Na východní straně od zámku (1) se nacházel vodní prvek (2), kolem kterého procházel chodník (3) směrem do hospodářského areálu (4). Ten byl důležitou součástí lenního velkostatku Nová Horka, rok 1833 (Zdroj: Moravský zemský archiv v Brně).

Údržba byla prováděna pouze nárazově a neodborně.

Rovinatá část parku před průčelím zámku byla obnovena v roce 1975, pomocí travnatých ploch a chodníků byl zde vytvořen pravidelný parter. Zpevněné plochy a chodníky jsou pouze v bezprostředním okolí zámku, jinak je možné se zde pohybovat po travnatých pěšinách. Na východ od zámku se nachází největší množství zajímavých solitérních dřevin. Park zde navazuje na areál s hospodářskými objekty. Na západní straně navazuje na obytnou zástavbu rodinných domů. Na severní straně se park svažuje do nivy řeky Odry a napojuje se na přírodní rezervaci Kotvice zahrnující soustavu rybníků, lužní les a svažité prameniště nad rybníky. Na jižní straně jsou v současnosti pastviny pro koně, které sahají až k cestě na Albrechtičky.

Kostru parku tvoří dub letní, jasan ztepilý, lípa malolistá, javor klen, javor mléč, bříza bělokorá, třešeň ptačí, smrk ztepilý a borovice lesní. V podrostu najdeme další domácí druhy – bez černý, růži šípkovou, ptačí zob, vrbu jívu, lísku obecnou, jilm habrolistý; z cizokrajných keřů pak pámelník bílý, šeřík obecný, zlatici, kdoulovec japonský. Tyto dřeviny jsou doplněny dalšími druhy stromů jako je liliovník tulipánokvětý, buk červenolistý, dub červený, trnovník akát, jírovec maďal, ořešák vlašský nebo borovice černá.

Příjezdová cesta k zámku je od západní brány směrem ke kapli lemována krátkou dvouřadou alejí lip malolistých.

Mezi nejvýznamnější dřeviny v parku patří mohutné solitéry domácích i exotických druhů.

V severní části parku na rozhraní travnaté plochy a porostu níže ve svahu nad náhonem roste mohutný dub letní (*Quercus robur*) s obvodem kmene 380 cm.

Výše v hraně svahu roste strom s obvodem kmene 693 cm dub letní (*Quercus robur*), který je od roku 1994 vyhlášen památným stromem. Je to největší památný dub v Moravskoslezském kraji.

Henrietta Skrbenská z Hříště provd. Gallenberg: Zámecký park v Nové Horce, akvarel, 6. červenec 1857 (Foto: Moravský zemský archiv v Brně).

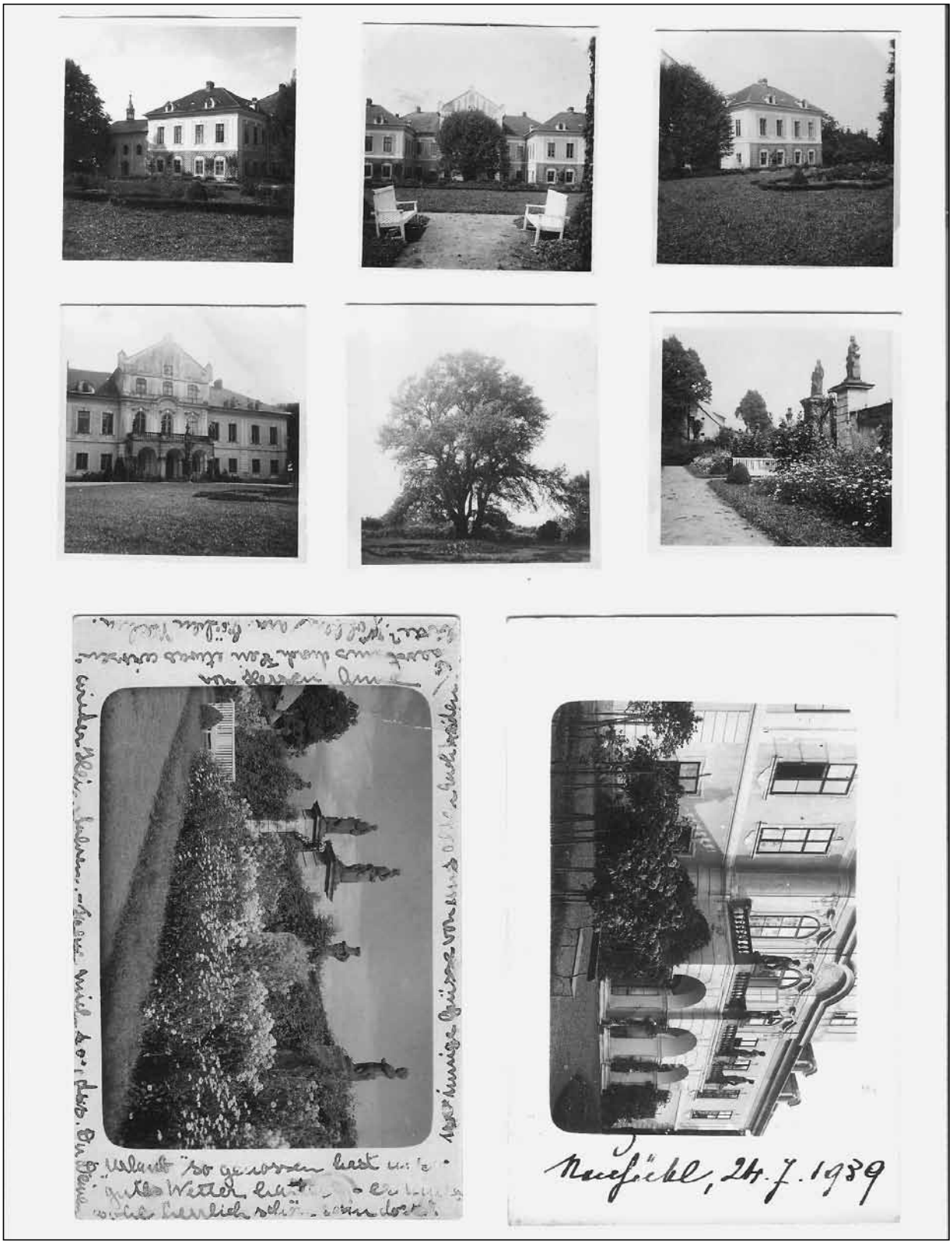

Fotografie zámeckého areálu z roku 1939 – zleva doprava. Všechny foto: Rodinný archiv Vetter von der Lilie
Pohled na jihozápadní křídlo a zámeckou kapli s viditelnou výsadbou zámeckého parteru.
Pohled na hlavní vstup do zámku společně se zahradním mobiliářem.
Pohled na jihovýchodní křídlo s protějškovou výsadbou zámeckého parteru.
Fotografie směrem na zámecký balkón s barokní plastickou výzdobou.
Pohled na centrální výsadbu bývalého anglického parku.
Fotografie zachycují ohradní zeď, patrně z počátku 20. století, se vstupní bránou a sekundární barokní plastickou výzdobou.
Detailní záběr na rostlinnou výsadbu při ohradní zdi, ze zadní strany byly umístěny treláže pro popínavé rostliny.
Fotografie severní fasády zámeckého komplexu se záběrem na záhony šlechtěných růží.

Pohled na jižní fasádu zámku Nová Horka a zámecké kaple Povýšení sv. Kříže, 70. léta 20. století (Foto: Muzeum Novojičínska).

Jeho výška je 26 m šířka koruny 23 m. Kmen je zasažen hnědou hnilobou, kterou způsobuje dřevokazná houba sírovec žlutooranžový (*Laetiporus sulphureus*). Z důvodu výskytu dutin na kmeni byl ošetřován v letech 1998 a 2005. Dutiny jsou kryty šindelovými stříškami, ze zadní strany od porostu je krátká plechová stříška kryjící shora rozsáhlou prasklinu, ve které byly v trouchu zjištěny pobytové stopy páchníka hnědého (*Osmoderma eremita*).

Pohled z jihovýchodního směru na zámecký komplex s dominatním stromem před vstupem do objektu, 70. léta 20. století (Foto: Muzeum Novojičínska).

V roce 2014 bylo provedeno ošetření koruny, protože dochází k jejímu ústupu a ulamování kosterních větví, což u tak starých stromů je přirozený jev. Pokud bude park rekonstruován, je potřeba respektovat ochranné pásmo památného stromu, kterým je kruh o poloměru 20,7 m. Z důvodu možného nebezpečí pádu dalších větví neumísťovat v ochranném pásmu chodníky, lavičky ani jiné aktivity, kde by mohlo dojít ke zranění návštěvníků. Ideální by bylo jeho ohraničení nízkým oplůtkem nebo pásem keřů.

Lípa zelená je výraznou dominantnou. Tohoto křížence nacházíme pouze v parcích a zahradách.

Další mohutnou solitérou z domácích dřevin je habr obecný (*Carpinus betulus*) s obvodem kmene 480 cm měřeným 0,5 m nad zemí pod hlavním větvením kmene. Má zajímavě tvarovaný kmen, na jeho bázi směrem k porostu je boulovitý výběžek, na kterém se dá pohodlně sedět.

Mezi zajímavé mohutné dřeviny patří převislý buk (*Fagus sylvatica* „Pendula“) s obvodem kmene 305 cm, jehož větve kaskádovitě padají až k zemi.

Za zámkem v travnaté ploše roste solitérně liliovník tulipánokvětý (*Lyriodendron tulipifera*) s obvodem kmene 280 cm.

Svým celoročním zbarvením listů zaujme červenolistý buk (*Fagus sylvatica* „Atropunicea“) s obvodem kmene 360 cm.

V blízkosti chodníku se na ploše vedle zámku nachází dub červený (*Quercus rubra*) s obvodem kmene 430 cm.

V rohu parteru se u oplocení sousední zahrady nalézá solitérní javor klen (*Acer pseudoplatanus*) s obvodem kmene 343 cm.

Vzadu u zdi na parteru před zámkem roste lípa zelená (*Tilia euchlora*) s obvodem kmene 260 cm.

Zajímavá dvojice mohutných buků – vlevo převislý, vpravo červenolistý.

Na habru zaujme jeho bizarně tvarovaný kmen.

Severoamerický liliovník je nezaměnitelný svým tvarem listů.

V blízkosti kaple se nachází krásná solitéra jasanu ztepilého (*Fraxinus excelsior*) s obvodem kmene 315 cm.

V blízkosti hospodářské budovy (čistírna odpadních vod) je topol bílý (*Populus alba*), který má tři srostlé kmeny a jeden samostatný s obvody 230, 240, 267 a 288 cm, které vytvářejí společnou rozložitou korunu.

V literatuře dříve uváděné exempláře jehličnanů jako jedle bílá (*Abies alba)*, jedle ojíněná (*Abies concolor),* borovice limba (*Pinus cembra),* borovice vejmutovka *(Pinus strobus),* smrk pichlavý *(Picea pungens* 'Argentea'*)*, z listnáčů javor stříbrný (*Acer*

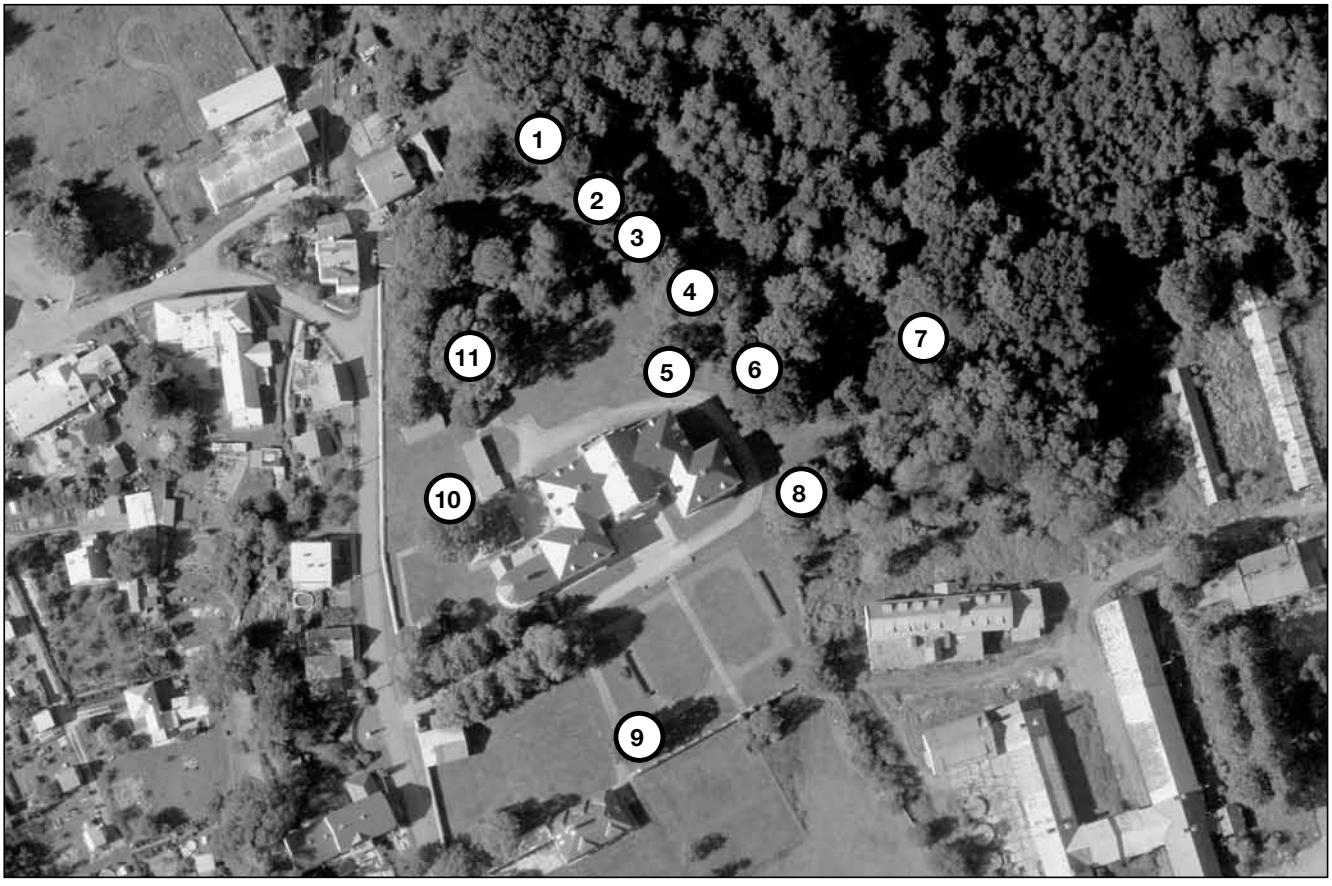

Ortofoto zámeckého parku v Nové Horce. Čísla stromů odpovídají číslům v textu.

saccharinum) nebo platan javorolistý (*Platanus x hispanica*) již nebyly nalezeny.

Poděkování patří p. Radku Poláchovi a PhDr. Jaroslavu Zezulčíkovi z Muzea Novojičínska a dále rodině Vetter von der Lilie za spolupráci při zpracování příspěvku.

Literatura

HALAMÍČKOVÁ, Alena (1988): *Chráněné historické parky a zahrady Severomoravského kraje*. KSSPPOP.

HIEKE, Karel (1985): *Moravské zámecké parky a jejich dřeviny*. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.

KŘÍŽ, Zdeněk (1971): *Významné parky Severomoravského kraje*. Profil Ostrava.

Wikipedie

Ing. Eva Mračanská
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Správa CHKO Poodří
Kontakt: eva.mracanska@nature.cz

Kněží zemřelí ve Staré Vodě

Jana Krejčová

Do Staré Vody přišli níže jmenovaní kněží z různých, a to mnohdy i velmi vzdálených míst, aby tam po nějaké době, kdy již splnili svou úlohu, našli i místo svého posledního odpočinku.

Prvním ve Staré Vodě zemřelým knězem-piaristou byl P. Joannes Leopoldus ab Omnibus Sanctis († 14. dubna 1691). Krypta ve starovodském kostele, určená pro řádové kněze, nebyla roku 1691 ještě připravena, byl tedy s velkou pravděpodobností pochován **v kryptě farního kostela Povýšení sv. Kříže ve Městě Libavé**.

Další zesnulí kněží piaristického řádu mohli být až do roku 1709 pohřbíváni **do krypty pod levou sakristií.** Poprvé byla použita pro uložení ostatků P. Josepha a s. Joanne († 9. října 1696).[1] Presbytář kostela byl sice v letech 1765–1767 přestavěn na hlubším půdorysu, ale do podzemních prostor se snad tehdy nezasahovalo, a to ani v roce 1864, kdy byla sakristie nově vydlážděna.

V následujících stoletích zprávy o této kryptě nenacházíme, až 13. prosince 1990 bylo na kontrolním dnu shledáno, že neznámá osoba vnikla do uzamčeného objektu kostela a vykopala jámu v kryptě a další jámu v přízemí levé věže. V rámci následné rekonstrukce byla tato hrobka v srpnu roku 1992 otevřena. Tehdy Vojenská ubytovací a stavební správa v Olomouci žádala olomoucké arcibiskupství, které bylo investorem právě probíhajících oprav, o sdělení, jakým způsobem se má provést uložení tam nalezených tělesných ostatků. Dne 17. září bylo rozhodnuto, že tyto mají být po provedené expertíze uloženy zpět.[2] O pár dnů později, tj. o víkendu 15. – 17. října 1992 došlo ke vloupání do krypty. Ze zprávy o nálezu vyjímáme: „Neznámé osoby odsunuly desku kryjící kryptu a vnikly do ní. Vchod již předtím musel být porušený. Krypta má výšku asi 2,5 metru, půdorys asi tři krát tři metry. Je zaklenutá polokruhovou klenbou. V ní byly uloženy tři kompletní lidské skelety v natažené poloze na zádech, které byly původně uloženy v dřevěných rakvích, z nichž se dochovaly pouze nepatrné zbytky dřeva s částmi železného kování a nepatrnými zbytky vyložení původně tmavočerveného textilu a zbytky dřevěných hoblin. Jeden ze zemřelých byl pravděpodobně pochován v kutně, u jeho pasu se našly dva korálky z růžence, které se ale rozsypaly. Někteří pochovaní měli na lebkách zbytky vlasů. V důsledku silné vlhkosti bylo vše velmi nasáklé vodou. Vzhledem k rozměrům krypty nepřipadá v úvahu uložení více jak tří zemřelých".[3] Ostatky těchto starovodských piaristů (odborně řečeno antropologický materiál) byly předány do Moravského zemského muzea v Brně, které je postoupilo svému ústavu Anthropos. Tam se bohužel nacházejí až do dnešní doby.

Krypta pod sakristií se ale znovu stala zajímavou pro další neznámou osobu (osoby), která ji v dubnu a opakovaně v květnu roku 1995, násilně otevřela.[4]

Do jiné podzemní prostory, v tomto případě chodby, vešli pracovníci Stavební huti Frýdek-Místek, kteří pracovali na rekonstrukci kostela. V roce 1993 otevřeli zeď v závěru presbytáře a vstoupili do chodby údajně vedoucí ke studánce a ke klášteru. Tehdy bylo konstatováno, že klenba chodby je neporušená.

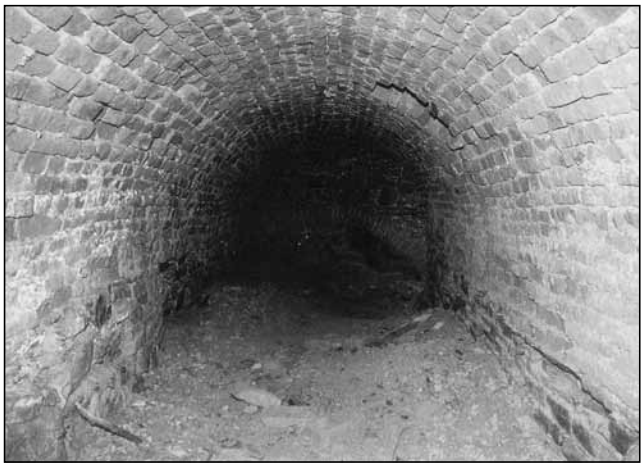

Podzemní chodba (Foto J. Krejčová, 1993).

Krypta v křížové chodbě, tj. v ambitu, původně určená pro laické bratry, byla budována až po dokončení prací na ambitu. S pracemi se začalo v květnu a do konce roku 1691 byla hotova. Od roku 1715 do ní byli pohřbíváni i řádoví kněží. Vstup byl označen kamenem s vyrytým křížkem.[5] Ovšem ambit, a tudíž ani dlažba, se nedochovaly a místo, kde se krypta nachází, se nyní již nedá

Ambit (SZM v Opavě, asi 1940).

určit. Posledním tam pochovaným piaristou byl P. Procopius a s. Mathia († 21. srpna 1782).

Při opravách kostela v roce 1932 bylo třeba zrenovovat kanalizaci. Tehdy (v říjnu) dělníci kryptu pod křížovou chodbou náhodou odkryli. Ani v té době její přesná poloha nebyla známá. Hrobka tehdy byla zatopena vodou z kanalizace, která byla již rozpadlá, ale po dvou hodinách práce se údajně dalo do ní vstoupit. Jak bylo zjištěno, pohřbívalo se jen v jedné její části, oddělené od druhé zdí. Ostatky kněží-piaristů byly vyjmuty, nalezeno bylo asi dvanáct lebek a nějaké kosti, z rakví již nic nezůstalo. Voda z tajícího sněhu znovu zatopila křížovou chodbu a všechny tři nové kaple až do výše dvaceti centimetrů 1. března 1939. Tehdy se znovu dostala do krypt pod ambitem, které zalila až po okraj. Podle tehdejších údajů měla krypta na délku asi 18 kroků a její výška nepřesahovala dva metry.[6)]

Další zesnulí kněží piaristického řádu našli místo svého odpočinku **v kryptě pod pravou sakristií.** Později, patrně až koncem 19. století, byla tato sakristie upravena na Boží hrob. Bohužel v rámci oprav v devadesátých letech 20. století byla její výmalba zničena.

Jelikož krypta v křížové chodbě byla již přeplněna, požádal starovodský rektor v roce 1740 o povolení zřídit **kryptu v lodi** kostela. Vykopána byla ještě v roce 1740 a o rok později nákladem 140 zlatých vyzděna. V roce 1770 byla ale zazděna a po čtyřech letech znovu otevřena. Přestala se užívat po josefínských dekretech, které pohřbívání do kostelních krypt zakazovaly. Jako poslední do ní byl uložen rektor P. Gabriel a Virgine Fideli († 5. dubna 1773).[7)]

Vchod se nacházel přibližně uprostřed lodi kostela, zakrývala ho těžká kamenná deska, na níž byl vyryt latinský kříž. Dolů se scházelo po strmých kamenných schodech. Tato krypta byla rozdělena na dvě části, obě zcela suché a dobře větrané, v nichž se nacházelo asi dvacet rakví s ostatky řádových kněží.

Tato hrobka byla se souhlasem okresního hejtmanství otevřena 6. ledna 1924, přítomen byl patrně i P. Emil Pillich. Údajně tehdy byli všichni přihlížející udiveni jejími krásně vypracovanými prostorami i zachovalými rakvemi.[8)] Další zpráva pochází ze 6. května 1945, kdy v závěru války v kostele nastalo rabování a Rudoarmějci vypáčili svatostánek a také kryptu, a ostatky zemřelých rozházeli. Starovodští kněží se je pokoušeli pohřbít, ale z textu není zřejmé, zda se to podařilo, a kam byly ostatky uloženy.[9)]

Později, kdy již byl kostel ve správě Československé lidové armády, uvedl správce vojenského újezdu Libavá pplk. Rajnold Miškář ve své zprávě z 23. listopadu 1964, že kostel je „v dezolátním stavu, z vnitřku úplně poničený s vytrhanými podlahami".

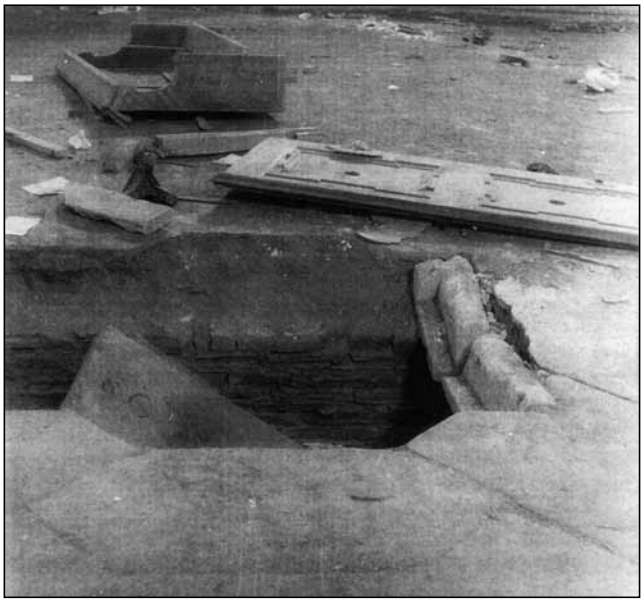

Vstup do krypty v lodi (VM v Olomouci, 1959).

Krypta byla totiž v roce 1958(?) násilně otevřena důstojníky Čs. lidové armády, kteří si v kostele uspořádali soukromou oslavu.[10)]

Na kontrolním dni 12. prosince 1991 bylo konstatováno, že krypta v kostele byla zaklenuta.[11)] Snad se můžeme domnívat, že šlo o kryptu v lodi kostela. Při poslední rekonstrukci kostela, resp. jeho podlahy, v roce 2002, byl kámen kryjící vchod do kostelní pohřební komory vložen na původní místo.

Všichni další zemřelí kněží i bratři laici byli v letech 1786–1847 pohřbíváni na **starém hřbitově.** První písemnou zprávu o hřbitově ve Staré Vodě máme z konce srpna roku 1689, tedy z doby, kdy nový kostel sv. Jakuba Většího a sv. Anny byl již dokončený. Tehdy zakladatel kostela, biskup Karel II. z Lichtensteina-Kastelkornu (na stolci 1664–1695), pověřil zednického mistra Matese Partsche, aby při své cestě do Libavé podal zprávu mimo jiné také o hřbitovní zdi u kostela.[12)] Zedníci pak pracovali na stavbě této hřbitovní zdi ještě 18. května 1690. Teprve v únoru 1691 s omluvou podal purkmistr a rada v Libavé biskupovi zprávu o stavu cihel a kamene pro hřbitovní zeď. Tento starý hřbitov, vybudovaný na lichoběžníkovém základě, byl umístěn

po levé straně kostela za vnější zdí ambitu, tj. na místě, kde byly v roce 1935 postaveny tři nové kaple. Při přípravě jejich stavby je zmiňováno, že stávající křížová chodba a zdi kaplí vybíhají do terénu starého opuštěného hřbitova.[13] Umístění hřbitova potvrzuje katastrální mapa Staré Vody pocházející z období kolem roku 1770.[14] Ještě v roce 1996 se na místě starého hřbitova nacházel menší kamenný náhrobek čtyř děvčat Kernových, zemřelých v jednom měsíci roku 1909. Jmenovaly se Marie, Anna, Josefa a Antonia.[15]

Jinde obvyklý hřbitov kolem kostela (Kirchhof) s největší pravděpodobností neexistoval, není pro to žádný důkaz. Jen barokní miniatura, malovaná na plechu a vložená do nástavce oltáře sv. Anny v kostele Panny Marie Sněžné v Olomouci, před přemalbou zobrazovala starovodský kostel, obklopený hřbitovem a lemovaný zdí (ne ambitem). Vzhledem k tomu, že ikonografické pojetí tam zobrazené patronky kostela sv. Anny neodpovídá uctívané sošce, nelze brát za věrohodné ani zobrazení hřbitova.

Nařízení císaře Josefa II. z 23. srpna 1784 přikázalo okamžité uzavření všech krypt a hřbitovů nacházejících se uvnitř obcí. Nové pohřebiště se mělo zřídit v patřičné vzdálenosti od obce a jeho rozloha měla odpovídat počtu obyvatel. Vybrané místo nemělo být ohrožováno spodní ani povrchovou vodou a hlína neměla bránit rozkladu těl. Takový pozemek měl být obehnán zdí, na něm vztyčen kříž a měl být benedikován.

Ovšem ve Staré Vodě byl **nový hřbitov** založen až v roce 1849, a teprve tímto rokem počínaje se na starém hřbitově přestalo pohřbívat. Nový hřbitov posloužil i k ukládání zesnulých starovodských kněží. Toto poslední starovodské pohřebiště, zřízené na čtvercovém půdorysu, je situováno při staré poutní cestě vedoucí kolem klášterní zahrady do Města Libavé. Posledně bylo obehnáno neomítnutou kamennou zdí (suchá zídka), do níž byl prolomen vchod. Hřbitov se zavíral dřevěnými vraty (dveřmi) s mřížovým. Márnice (umrlčí komora) byla umístěna až za hřbitovní zdí na protější straně vchodu.[16]

Dne 17. září 1946 schválila vláda vyklizení určitých obcí v okolí Města Libavé pro účely vojenské správy.[17] V důsledku toho mělo v těchto obcích dojít k převzetí nemovitého majetku, a to i církevního, do vlastnictví armády. Ve věci provedení soupisu církevního majetku ve vyklizeném území v okolí Města Libavé kontaktoval tehdejší velitel vojenského útvaru 5304 Město Libavá plk. Jan Kotrs 4. ledna 1947 arcibiskupskou konzistoř. Bylo nutné provést též „nutné předběžné jednání a dokončit potřebná opatření stran církevního majetku, kostelů, hřbitovů, kaplí a posvátných míst, nacházejících se v obcích Barnov, Čermná, Jestřabí, Keprtovice, Kozlov, Město Libavá, Luboměř pod Strážnou, Milovany, Nepřívaz, Nová Ves, Olejovice, Rudoltovice, Ranošov, Smilov, Slavkov, Stará Voda, Velká Střelná, Varhošť, Vojnovice a Zigartice“. Velitel v této záležitosti nabízel arcibiskupské konzistoři setkání v co nejbližším možném termínu. Konzistoř vyžadovala hřbitovy šetřit, určit dobu, po kterou musí být zachovány a zpřístupnit je všem věřícím zejména na Památku všech věrných zemřelých, tj. 2. listopadu.[18] O výsledku jednání korespondence již mlčí. Odsunutí obyvatelé by stejně do Československé (socialistické) republiky nebyli vpuštěni, natož do vojenského prostoru.

Po jeho vzniku byly všechny hřbitovy, nejen starovodský, devastovány našimi lidmi, hroby byly otevírány i v době, kdy na Libavé operovala Sovětská armáda. Od devadesátých let minulého století se o starovodský hřbitov starají skauti, od roku 2016 společnost Lubavia, založená při Obecním úřadu Města Libavé.[19]

Soupis řeholníků zemřelých ve Staré Vodě, či tam pohřbených[20]

U každého jména podáváme základní životní data a stručný výčet funkcí a prací, které pro starovodský kostel nebo kolej konkrétní osoba vykonala. O některých z nich bylo již psáno, zde jsou uváděny nové a opravené údaje.

Všichni kněží, i ti, co byli ze Staré Vody povoláni na jiná místa, se svým způsobem starali o farnost, žáky, studenty, poutní ruch či hospodářství, tak, jak jim to ukládaly řádové regule. Během existence nového kostela sv. Jakuba Většího a sv. Anny, resp. od roku 1690, kdy byli biskupem Karlem II. z Lichtensteina-Kastelkornu povoláni na Starou Vodu kněží řádu piaristů, se v duchovní správě vystřídaly i další řády a kongregace.

Za celkem 232 let, kdy ve Staré Vodě působili piaristé (od 18. března 1690 do 23. července 1922), je evidováno 59 tam zemřelých řádových kněží, dva klerici a osm bratří. Do tohoto počtu je započítán i náhle zesnulý P. Prokop Jan Tintěra († 1. května 1902), který podobně jako první starovodský piarista P. Joannes Leopoldus ab Omnibus Sanctis ve Staré Vodě sice zemřel, ale v tomto případě byly jeho ostatky převezeny do Prahy. Nejstarším knězem zemřelým ve Staré Vodě byl P. Joachim Hölzel, dožil se 92 let, nejmladším P. Honoratius a s. Antonio, který zesnul v nedožitých 30 letech. Největší počet zemřelých kněží-piaristů, tj. tři, je zaznamenán v letech 1738 a 1773. Často se stávalo, že v jednom roce zemřeli i dva řeholníci.

Řád otců piaristů (SchP) vystřídali redemptoristé z Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele (CSsR). Tito kněží zůstali jen krátce, tj. od 22. července do 8. října 1922, po jejich odchodu byli k duchovní správě povoláni benediktini (Řád sv. Benedikta, OSB) z pražských Emauz (od 4. října 1922 do 14. září 1930). Posledním zjištěným pochovaným ve Staré Vodě byl právě benediktinský frater Emmeram Albert Rupprecht († 22. října 1928). A posledními starovodskými duchovními správci byli kněží

z kongregace oblátů Panny Marie Neposkvrněné (OMI), a to v době 14. září 1930 – 13. září 1946. Žádný z nich ve Staré Vodě nezemřel.

Ve Staré Vodě dle tohoto soupisu zesnulo 69 řeholníků. Dva z nich byli k pohřbení odvezeni (Město Libavá a Praha) a jiný, zesnulý ve Dvorcích, byl převezen na starovodský hřbitov. Ve Staré Vodě je tedy k věčnému odpočinku uloženo 68 řeholníků.

14. dubna 1691 (den úmrtí, i dále)

P. Joannes Leopoldus ab Omnibus Sanctis, vl. jm. Joannes Gregor Sartorius (Jan Řehoř Krejčí, též Johann Gregor Schneider)

Kazatel ve Staré Vodě od 18. března 1690.

„16. dubna byl zde (tj. ve Městě Libavé) do země uložen ctěný jakož i důstojný pán Pater Leopoldus bývalý kněz od Svaté Marie(!) z důstojných Otců zbožných škol ve Staré Vodě.“[21]

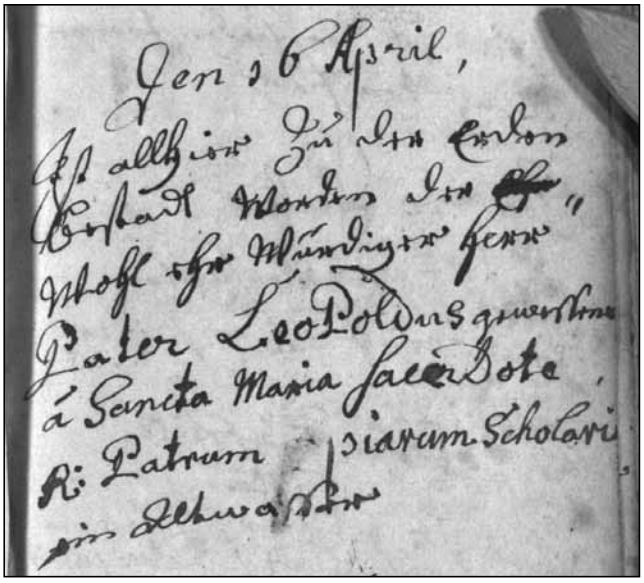

Zápis v matrice (ZAO Opava, pobočka Olomouc).

Narodil se 14. září 1645 v korutanském Gurkfeldu (slovinsky Krško), 29. září 1665 složil časné a v Hornu (Rakousko) pak 29. září 1667 věčné sliby. Zemřel ve věku 54 let.[22]

9. října 1696

P. Josephus a s. Joanne, vl. jm. Joannes Začka (též Joannes Latký)

Řádový kněz, první superior ve Staré Vodě (18. března 1690 – 9. října 1696). Za něho byl 13. září 1692 vložen do základů koleje základní kámen. Z titulu své funkce měl, mimo své kněžské povinnosti a starost o průběh poutí, též dohled nad stavbou koleje.

Narodil se 5. března 1645 ve Fulneku, 10. října 1664 složil časné sliby v Lipníku (nad Bečvou) a 1. ledna 1666 (1668) v Hornu sliby věčné, na kněze byl vysvěcen ve Vídni 22. (25.) března 1670, zemřel ve věku 51 let, jako vůbec první byl uložen do krypty starovodského kostela pod sakristií.[23]

6. října 1698

F. Laurentius a s. Petro, vl. jm. Joannes Schwaberger

Řádový frater operarius.[24]

Údajně se narodil v roce 1653, a to patrně v Gaindorfu poblíž Hornu (Dolní Rakousko), do řádu vstoupil 24. srpna 1683, věčné sliby složil 24. srpna 1693 v Lipníku, zemřel ve věku asi 45 let.[25] Pohřben byl asi 9. října 1698.[26]

5. května 1715

P. Honoratius a s. Antonio, vl. jm. Antonius Hötzel

Narodil se 14. května 1685 ve Stockerau (Dolní Rakousko), 16. října 1701 vstoupil do řádu, slavné sliby složil 15. srpna 1703 v Lipníku. Zemřel mladý, nedlouho před svými třicátými narozeninami. Patrně byl pochován do krypty pod ambitem, po něm i další zemřelí kněží.

30. září 1723

F. Marcus a s. Antonio, vl. jm. Marcus Loch

Řádový frater operarius.

Narodil se 19. března 1655 ve Visterborlav(!) v olomoucké diecézi, 6. října 1681 přijal obláčku a řádové jméno, věčné sliby složil v lipenské koleji 21. října 1683, zemřel ve věku 68 let.[27]

4. listopadu 1725

P. Albertus a s. Cruce, vl. jm. Antonius Bartholomeus Backer

Narodil se 25. srpna 1683 v Mladé Boleslavi, 21. října 1792 složil časné a o dva roky později v Lipníku i slavné sliby. Zemřel ve 42 letech.

Jako místo úmrtí uvedeno „in domo s. Annensi“, je tedy možné, že zemřel ve Staré Vodě, ale mohl to být i Benešov.[28]

3. ledna 1736

P. Balthasar a s. Dionysio, vl. jm. Johann Georgius Waizinger (Weidzinger)

Autor gramatiky latinského jazyka *Institutio linguae latinae sive grammatica in usum juventutis,* tj. Vyučování latinskému jazyku nebo mluvnice k užitku mládeže, vydané 1720 ve Wildbergu ve Virtembersku, starovodský rektor (1718–1721). Za jeho působnosti byly např. pořízeny kamenné schody do koleje a nad její vchod kamenný znak řádu piaristů (1719), před kolej byly postaveny sochy Krista Spasitele a Panny Marie (1720) a pod kolejí zřízen sklep.

Narodil se 23. dubna 1673 v Ratenndorfu (Rakousko), jednoduché sliby složil 1. listopadu 1689 a věčné 1. listopadu 1691 v Lipníku. Zemřel jako starovodský rektor ve věku 63 let, pochován byl do jedné z krypt.[29]

6. února 1738

F. Rupertus a s. Leonardo, vl. jm. Leonardus Lezzoniger

Řádový profes operarius.

Narodil se 2. února 1664 ve Vorarlbersku (Rakousko), 17. října 1694 přijal obláčku a řádové jméno, 18. října 1696 složil v lipenské koleji slavné sliby, zemřel ve věku 74 let.

duben 1738

P. Benedictus a s. Rosalia, vl. jm. Johannes Laurentius Fiessl

Prefekt starovodských škol (1698/1670).

Narodil se 7. února 1657 ve Štýrsku (Rakousko), 13. října 1675 složil časné sliby a 2. února 1677 v Lipníku sliby věčné. Dožil se 81 let.

20. září 1738

P. Paulus a s. Ernesto, vl. jm. Joannes Ernestus Vincentius Zindl

Zpěvák.

Narodil se 27. listopadu 1658 v Hornu, do řádu vstoupil 4. října 1673, slavné sliby složil 15. listopadu 1674 v Lipníku, rovněž zemřel ve vysokém věku, měl téměř 80 let.

3. června 1740

P. Franciscus a s. Barbara**,** vl. jm. Franciscus Trčík (Trczik, Trtzik, Terczik)

Autor knih *Hádanky* (Milán 1721), *Hádanky Sfingy* (Opava 1731), *Očistcové pobožnosti* (Hradec Králové 1726), *Domácí lékárna* (vydání nezjištěno), napsal životopisy 66 „ctihodných členů svého řádu". Vyučoval na všech stupních gymnázií, byl vychovatelem v rodině hraběte Colloreda v Miláně, po návratu se stal rektorem v Příboře.[30)]

Narodil se 15. srpna 1672 v Moravské Ostravě, časné sliby složil 15. října 1690, věčné o dva roky později, zemřel ve věku necelých 68 let.

20. prosince 1740

P. Henricus a s. Wenceslao, vl. jm. Joseph Casper (Caspar, Kasper)

Starovodský prefekt kůru (od roku 1734 nazýván regenschori, 1717/1718, 1723/1724, 1739/1740), v Kroměříži opisoval notový materiál, aby doplnil starovodský kůr, učitel hudby, výborný instrumentalista a basista.

Narodil se 28. března 1682 v Odrách, do řádu vstoupil 29. září 1703 v Lipníku, kde také složil 29. září 1705 slavné sliby, jáhenské svěcení přijal ve Vídni 15. března 1709, poté i kněžské tamtéž. Působil ve Strážnici, Mikulově, Litomyšli, Slaném, Ostrově nad Ohří, Lipníku, Benešově, Příboře. Zemřel ve Staré Vodě ve věku 58 let na dlouho ho obtěžující vodnatelnost.[31)]

18. února 1741

P. Pancratius a s. Angelo Custode, vl. jm. Joannes David Hausenka

Narodil se 11. prosince 1687 v Litomyšli, 8. října 1705 přijal obláčku a řádové jméno, o dva roky později v Lipníku složil věčné sliby, zemřel ve věku nedožitých 54 let.

10. dubna 1741

P. Gregorius a s. Martino, vl. jm. Joannes Martinus Eisenkalb

Narodil se 6. října 1672 v Ostrově nad Ohří, do řádu vstoupil 28. října 1689, věčné sliby složil v Lipníku o dva roky později, zemřel ve věku nedožitých nedožitých 69 let.

Od roku 1741 byla zprovozněna krypta pod lodí kostela. Ovšem není jisté, zda dále jmenovaní piaristé byli pohřbíváni jen na toto místo.

30. prosince 1744

P. Joannes Adolphus a s. Anna, vl. jm. Joannes Martinus Zupahrer

Byl učitelem (instruktorem) vokální a instrumentální hudby (1744), přišel z Hornu.

Narodil se 14. března 1712 (Weidlingpan, Rakousko), do řádu vstoupil 24. dubna 1730, po dvou letech složil věčné sliby (Lipník), zemřel ve věku 32 let.

25. ledna 1746

P. Vitalis a s. Carolo Boromeo, vl. jm. Joannes Franciscus Glier

Učitel instrumentální hudby (1708–1709, 1711––1713), prefekt kůru (1711–1713, 1725–1729), kazatel (1730–1735), od roku 1733 byl strážcem kostelního pokladu a prokurátorem koleje, v letech 1735 a 1736 ekonomem a spirituálem, od roku 1741 vicerektorem, spirituálem a strážcem kostelního pokladu a od roku 1745 stálým zpovědníkem poutníků. Mezi tím působil v několika jiných domech.

Narodil se 7. května 1687 ve Dvorcích na Moravě, do řádu vstoupil 21. října 1706, vota solemnia složil po dvou letech 21. října 1708 v Lipníku, na kněze vysvěcen 18. prosince 1712 v Olomouci, zemřel ve spánku raněn mrtvicí ve věku necelých 59 let.[32)]

22. prosince 1746

P. Fulgentius a s. Augustino, vl. jm. Josephus Antonius Markl

Starovodský prefekt škol (1717–1722, 1725–1727).

Narodil se 17. března 1680 v Mikulově, 9. října 1698 přijal obláčku a řádové jméno, věčné sliby složil 10. října 1701 v Lipníku, zemřel ve věku 66 let.

9. června 1749

P. Franciscus Xaverius a s. Ludovico, vl. jm. Franciscus Xaverius Ignatius Ludovicus Tüllez (Tiller)

Narodil se v roce 1695 v Novém Jičíně, 15. září 1711 vstoupil do řádu, po dvou letech v Lipníku složil slavné sliby, zemřel ve věku 54 let.

19. září 1754

Antonius a s. Christophoro, vl. jm. Franciscus Antonius Carl (Karl)

Patrně klerik, hudební skladatel, starovodský regenschori (1735–1739, 1746–1754), varhaník (1735––1739, 1747–1753), prefekt škol (1737–1739).[33]

Narodil se 1. května 1691 ve Schmidebergu (Kowary, vratislavská diecéze, Polsko), 15. října 1711 vstoupil do řádu, po dvou letech složil v Lipníku slavné sliby, zemřel ve věku 63 let.

30. ledna 1757

P. Bonaventura a s. Placido, vl. jm. Jacobus Hochgesang

Narodil se 18. června 1726 v Mikulově, 24. prosince 1744 složil časné a 10. října 1746 v Lipníku slavné sliby, zemřel ve věku necelých 31 let.

23. února 1757

F. Fortunatus a s. Francisca, vl. jm. Martin Bucher

Řádový frater operarius.

Narodil se 7. listopadu 1683 ve Wilfersdorfu (Rakousko), 21. října 1706 přijal obláčku a řádové jméno, slavné sliby složil v Lipníku o dva roky později, zemřel v nedožitých 74 letech.

1. června 1759

P. Valerianus a s. Theophilo, vl. jm. Franciscus Ignatius Volner

Narodil se 17. listopadu 1690 v Olomouci, do řádu vstoupil 15. října 1713(?), slavné sliby složil v Lipníku 15. října 1714, zemřel ve věku 68 let.

31. srpna 1760

P. Eustachius a s. Huberto, vl. jm. Carolus Machal

Prefekt škol a zároveň regenschori (1745/1746), starovodský vicerektor, napsal oratorium k oslavám beatifikace Josefa Kalasánského (1749); v hudebních funkcích působil v různých řádových domech.

Narodil se 24. ledna 1692 ve Vyškově, 8. října 1709 vstoupil do řádu, věčné sliby složil v Lipníku 15. října 1711, zemřel ve věku 68 let.

26. ledna 1766

P. Daniel a s. Francisco, vl. jm. Joannes Podhorski (Podhorský, Podgorsberg, též Unterberg)

Teolog, filozof, matematik a znalec církevních a řeholních dějin, znamenitý kazatel, autor matematických, astronomických a hagiografických spisů (zatím je známo celkem sedm spisů, vydávaných německy nebo latinsky v Německu v letech 1726––1734, např. *Mathematici curiosa matheseos scientia,* 1732, tj. Matematikova zvídavá věda matematiky). Výtisk jeho práce o piaristech *Kurtzer Begriff von Ursprung…* pochází z knihovny starovodské koleje, odkud se dostal do knihovny Národního archivu v Praze. P. J. Podhorski dvakrát řád opustil (v letech 1731–1735 a v roce 1742), ale vždy se vrátil a nakonec jako řeholník-piarista i zemřel. V řádových kolejích působil jako kazatel.

Narodil se 1. dubna 1677 v Lublani (Slovinsko), do řádu vstoupil v Lipníku 4. října 1696.[34] Zemřel ve věku téměř 89 let ve Staré Vodě.[35]

21. července 1768

P. Liborius a s. Beatrice, vl. jm. Adamus König

Starovodský rektor (1743–1760, 1763–1766), organizoval opravy střechy koleje.

Narodil se 27. dubna 1698 v Hornu, 13. října 1716 přijal obláčku a řádové jméno, věčné sliby složil v Lipníku rovněž 13. října, ale v roce 1718, zemřel ve věku 70 let.

17. srpna 1769

P. Theobaldus a s. Francisco Serafico, vl. jm. Franciscus Theophilus Böhm

Narodil se 10. února 1689 ve Vídni, 8. října 1705 vstoupil do řádu, věčné sliby složil v Lipníku 8. října 1707, zemřel ve věku 80 let.

13. října 1769

P. Leo a S. Cruce, vl. jm. Antonius Basilius Kremnitzer

Učitel, kazatel, ceremoniář atd. v různých domech, starovodský revizor účtů.

Narodil se 3. května 1703 ve Městě Libavé, časné a řeholní sliby složil 20. října 1718 a 20. října 1720 v lipenské koleji, působil v Ostrově nad Ohří, Bílé Vodě, Litomyšli, Slaném, Benešově a jinde. Jeho otec, libavský kožešník Christian Kremnitzer, na poděkování za vysvěcení syna na kněze pořídil ke starovodskému klášteru sochy Krista Spasitele a Panny Marie. Jejich autorem byl Jan Václav Sturmer.[36] Další dvě sochy, tj. sv. Jana Křtitele a sv. Josefa byly pořízeny z odkazu P. Lea a S. Cruce. Ten zemřel 13. října 1769 ve věku 66 let na následky apoplexie.[37] Žádná ze soch se nedochovala, zůstaly jen podstavce.

8. května 1771

P. Andreas a s. Tobia, vl. jm. Joannes Heinrich

Působil v různých domech a v různých funkcích; ve Staré Vodě byl prefektem škol (1752–1754), vicerektorem (1753), spirituálem (1756) a nakonec v letech 1758–1771 v různých řádových a školních funkcích.

Narodil se 2. července 1696 v Budišově (nad Budišovkou), 24. listopadu 1715 vstoupil v Lipníku do řádu, slavné sliby složil 14. října 1717, na kněze byl vysvěcen 21. prosince 1721.[38] Učil rétoriku a poezii, principii a parvu, a to postupně v Ostrově (nad Ohří), Kroměříži, Bruntále a jinde, vykonával různé funkce v mnoha řádových domech. Zemřel po mozkové mrtvici na zánět močových cest ve věku téměř 75 let. V řádu byl 56 let.

Hrobka v lodi byla přechodně uzavřena, patrně byl pochován do krypty pod ambitem.[39]

4. února 1773

P. Tiburtius a s. Valeriano, vl. jm. Antonius Josephus Tempes

Narodil se 4. ledna 1701 ve Svitavách, 20. října 1718 vstoupil do řádu, slavné sliby složil dva roky poté, zemřel ve věku 72 let.

Krypta v lodi byla znovu otevřena.

5. dubna 1773

P. Gabriel a Virgine Fideli, vl. jm. Joannes Bernard

Prefekt škol ve Staré Vodě (1748–1750), rektor (1768–1769, 1772–1773).

Narodil se 6. dubna 1712 v Novém Jičíně, 17. října 1730 přijal obláčku a řádové jméno, týž den o dva roky později v Lipníku složil věčné sliby, působil v Bruntále, Bílé Vodě, Slaném a Moravské Třebové, nakonec zemřel ve Staré Vodě ve věku 61 let, byl pochován 9. dubna v kostelní kryptě, a to jako poslední.[40)]

16. května 1773

F. Alexius a Jesu, vl. jm. Michael Moschel

Řádový frater operarius.

Narodil se 20. dubna 1705 v Hloubětíně (Tiefenbach, nyní Praha-Hloubětín), 7. října 1727 složil časné a 7. října 1731 v Lipníku slavné sliby, zemřel ve věku 68 let.

K pohřbívání byla nadále využívána hrobka pod ambitem, a to až do roku 1787.

9. listopadu 1774

P. Benignus a s. Friderico, vl. jm. Joannes Schneider

Narodil se 14. února 1731 v Postoloprtech, o jeho vstupu do řádu nejsou zprávy, 9. září 1756 složil v Lipníku věčné sliby, zemřel ve věku 43 let.[41)]

15. července 1780

P. Zacharias a s. Elisabetha, vl. jm. Christianus Schubert

Významný všestranný hudebník, hudební skladatel, autor teologicko-polemických spisů z filozofie, teologie a kanonického práva, tedy z oborů, kterým vyučoval *(Quaestionum theologico-polemicarum, pars I. Cum Adnexis thesibus ex utraque theologia,* Wildberg 1737, tj. Otázky teologicko-polemické, část I. S připojenými tezemi z obojí teologie; *Theologia polemica, pars II,* Opava 1739, tj. Polemická teologie, část II.; *Elementa jurisprudentiae theologicae seu Institutionum Justinianearum,* Vídeň 1745, tj. Základy teologického právnictví neboli Justiniánových Institucí nebo *Controversiae ab haereticis nostri temporis moveri solitae,* Praha 1759, tj. Odstranění obvyklých sporů s kacíři naší doby). Jeho skladba *Duo rorate* je uložena v hudebním archivu Muzea Kroměřížska, v Kosmonosích se dochovaly jeho sklady *Litanie ke sv. Janu Nepomuckému, Ave Maris stella, Salve Regina, Regina coeli* a *Alma Redemptoris.* Jako instruktor hudby, a též jako rektor, působil v různých domech (Praze, Kroměříži a v Litomyšli), ve Vídni byl vicerektorem. V roce 1748 se zúčastnil generální kapituly v Římě, v letech 1754–1760 jako první vykonával funkci rektora tehdy založené pražské piaristické koleje, od roku 1762 byl viceprovinciálem rýnsko-švábské provincie, poté byl např. biskupským knihovníkem v Kroměříži.

Ve Staré Vodě byl zprvu učitelem (1730), poté prefektem kůru (1732/1733), spirituálem, novicmistrem, prefektem škol (1766–1769), vicerektorem (1767–1771), zpovědníkem, rektorem starovodské koleje a kronikářem (1774–1775), od 1776 vicerektorem a zpovědníkem kleriků. Ve Staré Vodě zvýšil péči o kult sv. Anny.

Narodil se 16. prosince 1701 (dle matriky) v Budišově (nad Budišovkou), studoval na gymnáziu ve Staré Vodě, již v jedenácti letech byl přijat do kroměřížského biskupského pěveckého semináře, piaristou se stal 20. října 1718 v Lipníku, o dva roky později tam 20. října 1720 složil věčné sliby, 22. září 1725 byl vysvěcen na kněze, dožil se téměř 79 let, zemřel na následky utrpěné pádem do vodní nádrže v kolejní zahradě.[42)]

14. dubna 1781

F. Otho ab Omnibus Sanctis, vl. jm. Franciscus Zwieržina (Zvěřina)

Řádový profes operarius.

Narodil se 27. srpna 1722 ve Vysokém Mýtě, 7. října 1743 se stal piaristou, slavné sliby složil o dva roky později, zemřel ve věku necelých 59 let.

21. srpna 1782

P. Procopius a s. Mathia, vl. jm. Mathias Semm

Hudební skladatel, též starovodský prefekt škol (1771–1773), regenschori (1772/1773), varhaník (1754–1756), vyučoval novice na varhany.

Narodil se 9. února 1735 v Lišanech u Loun, 21. října 1753 v Lipníku složil časné sliby, slavné tamtéž 11. září 1755, do Staré Vody přišel z Doupova, zemřel ve věku 47 let. Do krypty v křížové chodbě byl uložen jako poslední.[43)]

K 1. lednu 1785 vznikla starovodská farnost a od roku 1786 byli i kněží pohřbíváni na starém hřbitově u kostela.

20. dubna 1786

F. Urbanus a s. Antonio, vl. jm. Antonius Tschammerhöll (Schammerhöll)

Řádový profes operarius, vynikající stolař a pozlacovač, autor rukopisu o památkách truhlářského a pozlacovačského řemesla.

Narodil se 23. září 1714 v Ostrově (nad Ohří), 28. října 1743 složil v Lipníku věčné sliby, zemřel ve věku necelých 72 let. V příslušné matrice zemřelých je tento záznam: „Die 20 Aprilis hic mortuus est P. Urbanus Schammerhöll Piar Schol laiczy professus et … … in comuni coemeterio Sepultus“, tj. Dne

20. dubna zde zemřel P. Urbanus Schammerhöll, řádový profes a … byl na obecním hřbitově pochován.[44]

7. července 1787

P. Damianus a s. Norberto, vl. jm. Norbertus Antonius Solniczky

Narodil se 6. listopadu 1711 v Adršpachu, do řádu vstoupil 16. října 1727 a o dva roky později složil věčné sliby v Lipníku. Zemřel ve věku 75 let. V příslušné matrice stojí: „Die 7 Julii mortuus P. Damianus Solniczky Piar. Schol. Sacerdos Jubilatus et fons Sepultus“, tj. Dne 7. července zemřel P. Damianus Solniczky, piarista, kněz jubilatus, a byl pochován.[45]

28. října 1790

P. Justinus a s. Clemente, vl. jm. Joannes Hubatschek (Hubaczek)

Zástupce starovodského regenschoriho (1781––1784) i učitel hudby.

Narodil se 5. května 1737 v Poštorné (Themenau, nyní Břeclav-Poštorná), zemřel ve věku 53 let. Zápis v matrice: „Die 28 Oct mortuus P. Justinus Hubaczek Piar. Schol. Sacerdos et fons in coemeterio Sepultus“, tj. Dne 28. října zemřel P. Justinus Hubaczek, piarista a byl na hřbitově pochován.[46]

27. března 1792

P. Bertholdus a s. Agatha, vl. jm. Joannes Steidel

Zástupce regenschoriho ve Staré Vodě (1777/1778, 1784–1789, 1791/1792), působil i v jiných kolejích.

Narodil se 3. ledna 1727 v Litenčicích, do řádu vstoupil 7. října 1743, slavné sliby složil 7. října 1745 v Lipníku, zemřel ve věku 65 let. Zápis v matrice: „Die 27 Martii mortuus P. Bertholdus Steidel Piarum Schol. Sacerd. et fons Sepultus“, tj. Dne 27. března zemřel P. Bertholdus Steidel, piarista a byl pohřben.[47]

9. března 1793

P. Silvester ab Omnibus Sanctis, vl. jm. Daniel Waczka (Vaczke)

Narodil se 20. února 1713 v Toužimi u Karlových Varů, 28. října 1729 přijal obláčku a řádové jméno a za dva roky v Lipníku vykonal slavné sliby.

Ve starovodské matrice je jednoduchý zápis: „Die 9 Martii mortuus P. Silvester Vaczke Piar. Schol. Sacerdor Jubilatus et fons Sepultus“, tj. Dne 9. března zemřel P. Silvester Vaczke, kněz-jubilatus řádu piaristů a byl pohřben. Dožil se 80 let.[48]

25. července 1799

P. Joachimus a s. Anna, vl. jm. Joannes Schenk

Bývalý superior v Hustopečích a rektor v Mostě a Příboře, první starovodský farář (farnost zřízena roku 1785), starovodský rektor (1781–1799, od roku 1784 volený shromážděním členů koleje). Měl problémy s libavskou farou, která si po celé 18. století dělala právo na různá rozhodnutí, příslušejí duchovní správě ve Staré Vodě. P. Joachimus a s. Anna mimo jiné nechal v koleji upravit místnost mimo klausuru, určenou pro styk s farníky, opravit ambity, pořídil dva zvony ze zrušených olomouckých kostelů, křtitelnici, doplňoval zařízení kostela, nechal rozšířit kůr a dokončil jeho výzdobu, pořídil baldachýn pro Boží Tělo, postavil stáj a chlévy, zakoupil dvě krávy atd. Jako první starovodský farář se staral o kostel ve Vojnovicích, který byl přifařen ke Staré Vodě.

Rodák z Nového Jičína, tam přišel na svět 29. prosince 1731. Do řádu byl přijat 15. září 1749, slavné sliby složil 9. září 1751 v Lipníku. Zemřel ve věku necelých 68 let patrně na komplikace vyvolané nemocným srdcem a to v den, kdy se ve Staré Vodě shromáždilo nejvíce poutníků. Matriční záznam je jednoduchý: „Die 25 Julii mortuus est P. Joachimus Schenk Exrector et primus loci Parochus“, tj. Dne 25. července zemřel P. Joachimus Schenk, bývalý rektor a první zdejší farář.[49] Ve farní kronice se v závěru jeho nekrologu uvádí: „Poslán do Staré Vody, byl pečlivý a starostlivý o kolej i kostel a společné dobro“.

16. srpna 1801

P. Hubertus a s. Nicolao, vl. jm. Franciscus Seidemann

Narodil se 2. července 1743 v Bruntále, do řádu vstoupil 12. října 1763, slavné sliby vykonal v Lipníku o dva roky později, ordinován byl v roce 1768, zemřel ve věku 58 let.[50]

14. dubna 1803

P. Timotheus a s. Antonius, vl. jm. Antonius Meidl

Starovodský regenschori (1773–1789, 1793/1794), varhaník (1750/1751, 1780–1744), též kooperátor. Působil také v jiných kolejích.

Narodil se 14. června 1728 v Horním Litvínově, 15. října 1749 vykonal časné a 9. září 1751 v Lipníku slavné sliby, na kněze byl vysvěcen v roce 1755.[51]

13. října 1805

P. Hermannus a s. Felice, vl. jm. Franciscus Bržezina

Starovodský kooperátor.

Narodil se 28. srpna 1738 v Popovicích (pražská arcidiecéze), 21. října 1758 vstoupil do řádu, o dva roky později složil v Lipníku slavné sliby, 2. října 1763 byl vysvěcen na kněze, v letech 1786–1791 byl rektorem ve Slaném. Zemřel ve věku 67 let.[52]

19. července 1806

F. Blasius a s. Joanne Baptista, vl. jm. František Antonius Hellmann

Řádový profes operarius. Pro starovodský kostel zhotovil dvě nové zpovědnice.

Narodil se 24. července 1732 v Oberpaaren (Bavorsko), zemřel ve věku téměř 74 let. Zápis v mat-

rice: „Die 19. Julii mortuus est F. Blasius Hellmann Schol. Piar“, tj. Dne 19. července zemřel F. Blasius Hellman, piarista.[53)]

7. srpna 1819

Salesius ab Annunciatione B. V. Mariae, vl. jm. Joannes Freitler (též Treuler)

Klerik, vypomáhal ve zpovědnici.

Narodil se 10. května 1748 v Praze, 12. října 1765 vstoupil do řádu, slavné sliby složil o dva roky později v Lipníku, zemřel náhle ve věku 71 let. Z matričního zápisu vyplývá, že 9. srpna ho pohřbil P. Gotthardus Partisch a s. Bonifacio.[54)]

12. února 1820

P. Cassianus a s. Rosalia, vl. jm. Joannes Franciscus Hanel

Vynikající znalec humanitních věd, dlouholetý profesor v různých řádových domech a školách, ve Staré Vodě prefekt škol (1792/1793, 1795–1801), regenschori (1796–1799), vicerektor (1805/1806), rektor a farář (1799–1806, 1808–1818). Mimo jiné nechal opravit střechu ambitu, pokrýt ji šindelem a udělat v něm dlažbu. Do ambitu pořídil nové obrazy křížové cesty, opravoval střechu koleje atd. Pro potřeby koleje zakoupil pár koní. Jako farář byl neúnavným kazatelem a horlivě navštěvoval nemocné.

Narodil se 27. prosince 1751 v Berouně (Moravském Berouně), absolvoval kroměřížské gymnázium jako fundatista Lichtensteinova zpěváckého semináře, 23. října 1768 vstoupil do řádu, slavné sliby složil v Lipníku 16. září 1770, na kněze byl vysvěcen v roce 1775.[55)] Působil na různých místech včetně Prahy. V roce 1818 se vzdal úřadu rektora, ale ve starovodské koleji zůstal.

Zemřel po delší nemoci 12. února 1820 ve věku nedožitých 69 let, předtím rozhřešení dostal od tehdejšího kooperátora P. Eusebia Widoma a 14. února ho pohřbil P. Johann Proschek, farář z Guntramovic.[56)]

14. září 1830

P. Eusebius a s. Maximo, vl. jm. Vendelín Widomus

Učitel hudby (1773–1775, 1805/1806), starovodský regenschori (1803–1805).

Narodil se v roce 1751 v Místku, na kněze vysvěcen v roce 1777. Rozhřešení dostal od P. Dionysia Störa, zemřel ve věku 79 let a 16. září ho pochoval ThDr. Johann Baptista Rotter, budišovský děkan.[57)]

20. prosince 1836

P. Reinholdus Maniak

Byl učitelem 1. a 2. třídy.

Narodil se v Rožnově (pod Radhoštěm) v roce 1799, vysvěcen na kněze byl v roce 1827.

Zemřel náhle ve věku 37 let, 22. prosince ho pohřbil ThDr. J. B. Rotter, budišovský děkan.[58)]

9. února 1837

P. Honoratus Schober (Honorat Schober)

Působil rovněž v Lipníku.

Narodil se roku 1783, vysvěcen byl v roce 1807, zemřel ve věku 54 let, poslední pomazání dostal od vicerektora P. Joachima Hölzela, 11. února ho pohřbil budišovský děkan ThDr. Johann Bapt. Rotter.[59)]

1. února 1839

P. Sebaldus Fiala (Sebald Fiala)

Filolog, někdejší lipenský rektor, emeritní starovodský profesor.

Narodil se v Moravské Ostravě roku 1771, na kněze byl vysvěcen v roce 1799. O řeholních postupech není zpráv.

Zemřel ve věku 68 let, poslední pomazání přijal od P. Marciana Partische, 3. února ho pochovával budišovský děkan ThDr. J. B. Rotter.[60)]

26. srpna 1844

P. Joachimus Hölzel (Joachim Hoelzl, Hölzl)

Někdejší vicerektor, emeritní sekretář provinciála a děkan provincie. Kněz jubilatus.

Narozen v Liebenau (Libná, okr. Náchod) 15. června 1752, na kněze byl vysvěcen v roce 1776.

Zemřel ve věku 92 let, dvou měsíců a 11 dnů, poslední pomazání dostal od P. Ch. Wobornika a 28. srpna byl pochována budišovským děkanem ThDr. J. B. Rotterem.[61)]

3. června 1846

P. Gotthardus a s. Bonifacio, vl. jm. Marcianus Partisch

Ve Staré Vodě působil postupně jako kooperátor, katecheta a učitel 3. třídy hlavní školy, starovodský rektor (1819–1821) a farář-administrátor. Též někdejší rektor v Bruntále.

Pocházel z Chomutova v Čechách, narodil se 28. října 1796 (dle Familiae), na kněze byl vysvěcen v roce 1820.

Zemřel ve věku 49 let a devíti měsíců, poslední pomazání dostal od P. Ch. Voborníka, pohřeb 6. června vedl budišovský děkan ThDr. J. B. Rotter. Byl posledním piaristou, pochovaným na starém hřbitově.[62)]

8. února 1855

P. Fulgentius Schery (Fulgenz Šerý)

Dřívější děkan provincie, ředitel škol v Lipníku, klasický filolog (profesor latiny a řečtiny), starovodský emeritní rektor.

Narozen 8. července 1777 v Hranicích, profesi složil v roce 1801, na kněze byl vysvěcen v roce 1802, k roku 1805 je uváděn jako prefekt ve Vídni, zemřel ve věku 77 let a sedmi měsíců. Na odchod z pozemského života ho připravil P. Ch. Voborník, pohřeb se konal 11. února již na novém hřbitově.[63)]

24. dubna 1856

P. Godefridus (Godofredus) a s. Cajetano, vl. jm. Cajetan Zimmer

Klasický filolog činný na gymnáziích v Praze, Litomyšli, Kroměříži, Mostě.

Narodil se 8. srpna 1790 v Budišově, od svých třinácti let byl diskantistou ve zpěváckém semináři v Kroměříži, kde studoval na gymnáziu. Řádovou obláčku přijal snad ve Staré Vodě v roce 1809, slavné sliby složil ve Strážnici 6. února 1814. Zemřel ve věku nedožitých 66 let, kdy již byl ve výslužbě, na smrt ho připravil P. Ch. Voborník. Pohřební obřady se konaly 27. dubna 1856.[64)]

19. května 1856

P. Valerianus Schmid (Valerian Schmidt)

Starovodský emeritní rektor.

Narodil se v Mostě roku 1788, v roce 1811 složil profesi a byl vysvěcen na kněze. V roce 1842 byl prefektem, ředitelem normálních škol a profesorem náboženství ve Slaném.

Zemřel 19. května 1856 ve věku 68 let, zaopatřil ho P. Ch. Voborník, pohřební obřady 22. května vedl provinciál PhDr. P. Laurentius Zink a s. Francisco.[65)]

8. října 1857

P. Casimirus Franz Neumann

Profesor historie, zeměpisu, češtiny a němčiny.

Narodil se v Rýmařově 5. října 1794, profesi složil v roce 1815, na kněze byl vysvěcen v roce 1817.

Poslední pomazání mu poskytl P. Fl. Wybiral, zemřel ve věku 63 let, 11. října ho pohřbil P. Ch. Voborník.[66)] Jeho úmrtí stručně ohlásil tisk.[67)]

14. května 1861

P. Ansbertus Michalek a s. Josepho (Ansbert Michálek)

Vicerektor ve Staré Vodě.

Narodil se 27. března 1793 v Písku, profesi složil v roce 1817 a o rok později v roce 1818 byl ordinován na kněze. Začínal v Praze, kde vyučoval gramatiku na gymnáziu.

Zemřel na selhání plic ve věku 68 let, jednoho měsíce a 17 dní, poslední pomazání přijal od tehdejšího kooperátora P. Adaucta Fr. Nepasetzkého, pohřební obřady se konaly 16. května.[68)] Jeho odchod ohlásil tisk: „V Pánu usnul vp. Ansbert Michálek, piarista ve Staré Vodě, dne 14. máje“.[69)]

11. května 1862

P. Constantius Friedrischek (Fridrišek)

Učitel hlavní školy ve Staré Vodě.

Narodil se 2. dubna 1808 v Lipníku, profesi složil v roce 1831 a roku 1834 byl vysvěcen na kněze. Kolem roku 1842 působil ve Strážnici.

Zemřel nečekaně, ale rozhřešení mu stačil poskytnout P. Fl. Wybiral. Bylo mu 54 let, jeden měsíc a devět dnů. Zemi ho 13. května odevzdal farní administrátor P. Ch. Voborník.[70)]

3. července 1864

P. Marcellinus Josephus Horák (Marcel Josef Horák)

Starovodský vicerektor, profesor latiny a řečtiny, kněz jubilatus. V Příboře byl rektorem a katechetou.

Narodil se v Mladé Boleslavi 31. října 1781, profesi složil roku 1802, na kněze byl vysvěcen v roce 1805.[71)] Po PhDr. P. Josefu Kalasanském Likavcovi se stal profesorem na řádovém gymnáziu v Brně, kde přednášel logiku, metafyziku a etiku.[72)]

V řádu byl 64 roků. Zpráva s datem jeho úmrtí 3. července byla zveřejněna v tisku, v matrice zapsán není.[73)]

9. března 1867

P. Germanus Antonius Legit (German Anton Legit)

Učitel 3. třídy normální školy, profesor krasopisu a kreslení, do Staré Vody přišel v roce 1846.

Narodil se v Jihlavě 8. prosince 1807, do řádu vstoupil 30. října 1828, profesi složil 20. února 1832, na kněze byl vysvěcen 22. července 1834.

Zemřel v osm hodin ráno raněn mrtvicí ve věku 60 let, 11. března ho pochoval P. Ch. Voborník.[74)] Zpráva o jeho úmrtí vyšla v několika novinách.[75)]

14. listopadu 1869

P. Josephus Cupertinus Weis (Weiss, Weisz)[76)]

Starovodský vicerektor, předtím i bruntálský vicerektor.

Narodil se 29. listopadu 1796 ve Vladěníně u Branic (Włodzenin, Horní Slezsko, Polsko), do řádu vstoupil 22. října 1815, profesi složil 27. srpna 1821, ordinován 12. srpna 1824. Působil rovněž v bruntálské koleji.

Na smrt ho připravil a 17. listopadu pohřbil P. Ch. Voborník. Zemřel v deset hodin večer, téměř se dožil 73 let.[77)]

12. dubna 1872

P. Christianus a s. Tobia, vl. jm. Kristián Tobiáš Voborník (Christianus Wobornik)

Význačný orientalista, znalec východních jazyků, především hebrejštiny, katecheta, čestný občan svého rodného města, Kroměříže, Staré Vody a Města Libavé. Rektor a administrátor fary ve Staré Vodě, ředitel hlavní školy, katecheta. Do Staré Vody přišel v roce 1842, jeho žákem byl např. budoucí olomoucký arcibiskup Antonín Cyril Stojan.[78)] Učitel i žák k sobě chovali velké sympatie.

P. Ch. Voborník se narodil 14. srpna 1796 v Novém Městě nad Metují, piaristou se stal v roce 1814 a na kněze byl vysvěcen v roce 1820. Noviciát trávil v Benešově, studoval a také učil v Mikulově, Strážnici, Kroměříži, Rychnově nad Kněžnou a ve Vídni.

Za mnoholetou kněžskou činnost v úřadu byl odměněn titulem konsistorní rada.[79] Za kněžské zásluhy a práci ve škole obětavého P. Ch. Voborníka ocenil císař František Josef I. Zlatým záslužným křížem s korunou. O tomto vyznamenání referovaly mnohé noviny.[80]

Zemřel jako druhý asistent řádového provinciála, a to náhle. Dožil se 75 let, sedmi měsíců a 28 dnů. Poslední pomazání mu udělil P. A. Fr. Nepasecký, 14. dubna ho pohřbíval JUDr. P. Josef Polách, budišovský děkan.[81] Rektorský úřad po něm převzal P. Josef Wybiral.

11. dubna 1873

P. Cajetanus a s. Ignatio, vl. jm. Prosper Josef Wrana (Vrána)

Ve Staré Vodě působil v letech 1840–1856, 1860–1861 a 1864–1873.[82] Jeho poslední příchod do Staré Vody v dubnu 1873 ohlašoval tisk.[83] Byl provinciálem (1844–1855), řádovým knězem piaristické koleje ve Staré Vodě, katechetou a učitelem 1. a 2. třídy hlavní školy, kaplanem, ceremoniářem a výpomocným knězem.

Narodil se 8. dubna 1808 v Jiníně u Strakonic.[84] Do řádu vstoupil 8. prosince 1833, profesi složil o rok později 8. prosince 1834, na kněze byl vysvěcen 13. května 1835.[85]

Zesnul o deváté hodině ranní ve věku 66 let a dvou dnů, již 28. března ho zaopatřoval P. J. F. Wybiral, 14. dubna ho pohřbíval děkan JUDr. P. J. Polách.[86] O jeho odchodu krátce informoval Hlas.[87]

19. listopadu 1881

P. Josephus Florentius Wybiral (Florenz Wybiral, Josef Vybíral)

Učitel a ředitel hlavní školy (1856–1863), v době Stojanových studií kooperátor, od 10. února 1871 do své smrti rektor a administrátor fary ve Staré Vodě. Za svého působení ve funkci rektora vynaložil velké úsilí na sehnání sponzorských peněz na vymalování kostela, a to i z vídeňských dvorních kruhů. Část nákladů platil ze svých peněz. K žádosti o poskytnutí finančního příspěvku přikládal svůj v němčině sepsaný epos o vzniku poutního místa Staré Vody a brožurku *Geistlicher Begleiter für die Wallfährter zur heiligen Anna nach Altwasser* (pod stejným názvem vyšla 64 stránková brožura J. G. Trasslera v roce 1828).[88] Na základě sbírky tedy mohl v roce 1873 požádat i berounského malíře Josefa Kriestena, aby stávající výmalbu kostela jednak obnovil a také doplnil. V roce 1879 nechal položit novou dlažbu v presbytáři a pořídil tři nové mramorové stupně k hlavnímu oltáři náhradou za původní pískovcové (1879). Ještě v době, kdy nebyl ve funkci, zařídil restaurování (nebo snad přemalování) obrazu hlavního oltáře, kopírování obrazu Obětování Panny Marie a novou malbu velkopátečního plátna, tyto práce provedl J. Kriesten. Nechal renovovat kapli sv. Anny a čtyři sochy před kolejí a provedl vnitřní úpravy koleje, zasadil se o stavbu veřejné obecné školy ve Staré Vodě. Byl čestným občanem města Strážnice.[89]

Narodil se 9. srpna 1823 v Miňůvkách u Kroměříže, profesi složil v roce 1844, ordinován byl roku 1851. Ze Staré Vody byl v roce 1863 přeložen do Strážnice, v roce 1871 byl již zpět.

Poslední pomazání mu dával P. Ferdinand Knirsch, šumvaldský kurát.[90] Příčinou jeho úmrtí byla zástava srdce, která nastala v deset hodin večer. Dožil se 58 let, tří měsíců a 10 dnů. Po uplynutí zákonné lhůty, tj. 22. listopadu, ho pohřbíval P. Eduard Fischer, budišovský děkan se sídlem ve Městě Libavé.[91]

20. ledna 1884

P. Hartmannus Saazer (Hartmann Saazer), vl. jm. Petr Saazer

Učitel a gymnaziální profesor v mnoha kolejích. Ve Staré Vodě začínal jako kooperátor v roce 1878, později byl rektorem a farním administrátorem (1881–1884). Mimořádnou péči věnoval kolejní zahradě.[92]

Narodil se 25. prosince 1840 v Jankovicích u Teplé v Čechách, do řádu vstoupil 4. října 1859, na kněze byl vysvěcen 19. července 1868. Zemřel ve věku 43 let a 26 dní, příčinou smrti byla srdeční slabost a slabost plic, ochabnutí orgánů následovalo rychle po sobě. Pohřben byl po uplynutí 48 hodin, resp. 23. ledna.[93] Krátkou zprávu o úmrtí P. H. Saazera a pohřbu uvedly některé noviny.[94] Procinciál řádu piaristů jmenoval po smrti P. H. Saazera novým starovodským rektorem dosavadního kooperátora P. Methoda Flašara.[95]

1. listopadu 1893

P. Ottokar Švára, vl. jm. František Švára (Franz Svara)

Do Staré Vody byl dosazen v roce 1893 jako kooperátor, přišel z Nepomuku.[96]

Narodil se patrně v roce 1861, byl synem Jana Šváry, měšťana v Klatovech.

Po krátkém pobytu ve Staré Vodě zemřel mladý, měl pouhých 31 let, pět měsíců a sedm dnů, důvodem úmrtí byla mozková mrtvice, poslední pomazání mu udělil P. Severin Kulmon a 3. listopadu ho pochoval starooldřůvský P. Johann Strak.[97]

1. května 1902

P. Procopius Joannes Tintěra (Prokop Jan Tintěra)

Ve Staré Vodě od 1896 byl zpočátku druhým kooperátorem, od 1. dubna 1900 pak rektorem a administrátorem fary.[98] Za něho byl pořízen do ambitu nový soubor obrazů křížové cesty.

Narodil se 14. června 1868 v Praze jako syn Josefa Tintěry a Antonie Novotné, na kněze byl vysvěcen a profesi složil v roce 1895. Byl výborným kazatelem i učitelem, před dvěma lety ještě

vypomáhal nemocnému rektorovi P. S. J. Kulmonovi. Sám naposledy pohřbíval 18. ledna 1902.

Zemřel náhle ve věku 33 let, 10 měsíců a 17 dní, příčinou smrti byla zástava srdce. Rozhřešení mu stačil dát P. Johann Burian, řádový kněz deficient českobudějovické diecéze.[99] Dne 4. května se naplnila Stará Voda lidmi, na zádušní mši sv. přišli řádoví spolubratři, kněží z okolí, např. P. Karel Hajda z Podlesí, celkem jich bylo jedenadvacet.[100] Mši sloužil budišovský děkan P. Hermann Emmer za značného počtu přisluhujících kněží. Poté jeho spolubratři, smuteční hosté, představení obce, farníci ze Staré Vody a Vojnovic, hasiči a samozřejmě muzika doprovázeli zemřelého kněze průvodem ke kříži na začátku obce. Věnce zdobené růžemi mu poslali poutníci z Kroměříže a Přerova. Zesnulý byl pohřben 6. května na Olšanských hřbitovech v Praze.[101]

8. února 1906

P. Robert František Soukup (Robert Franz Soukup)

Zpráva o jeho jmenování do Staré Vody byla zveřejněna v říjnu roku 1900.[102] Tam byl od listopadu 1901 do února 1902 kooperátorem, od května roku 1902 rektorem a administrátorem fary. Byl velmi aktivní a také oblíbený. Na starovodském kostele nechal provést tesařské, pokrývačské a klempířské práce, v ambitu nechal zbořit arest a na jeho místě započal práce na zřízení Lurdské jeskyně, pořídil poslední varhany a mezi presbytář a loď oltářní mřížku, v roce 1904 opravil kapli sv. Anny nad Královskou studánkou a ve Staré Vodě založil Raiffeisenku.

Narodil se 3. dubna 1869 v Hostomicích pod Brdy. Byl fundatistou u pražských křížovníků, v Praze rovněž vstoupil do řádu piaristů a studoval teologii a pedagogiku. Poté v roce 1896 byl vysvěcen a složil profesi. Učil v Nepomuku, byl kooperátorem v Mikulově a Bílé Vodě, nějaký čas působil i ve Strážnici. Miloval hudbu, dokonce se pokoušel o kompozici. Je autorem skladby „Pochod křesťanských sociálů“. Mimo poutní období se věnoval psaní, cyklus postních kázání dokonce vydal. Byl velmi zbožný, povahy tiché, také byl horlivým kazatelem a zpovědníkem a jeho radostí bylo přivést na Starou Vodu nové poutníky.[103]

Zákeřná nemoc u něho propukla na podzim roku 1905, kdy byl zachvácen chrlením krve. Zemřel ve čtvrtek 8. února ráno ve věku nedožitých 37 let na Tuberculosis pulmonum, deset let poté, co složil profesi a byl vysvěcen knězem. Po jeho smrti bylo nařízeno, aby pokoj, kde ležel, byl nově vybílen a ošetřen karbolem.[104] Rozloučení se konalo 11. února ve čtyři hodiny odpoledne, zádušní mši sv. sloužil budišovský děkan P. H. Emmer za asistence kněží z Vítkova a Potštátu. Pohřební obřady na hřbitově vedl P. H. Emmer, projev nad rakví měl známý kazatel P. Mikuláš Maršálek, farář v Podlesí.[105] Účast na pohřbu byla opravdu početná, k poslednímu odpočinku vyprovodili zesnulého řeholníci z Prahy a Bílé Vody, téměř kompletní děkanátní duchovenstvo, dostavili se i jiní kněží. V pohřebním průvodu kráčeli obyvatelé Staré Vody a dalších okolních vesnic, řada hostů, ale především jeho matka a sestra. Na uspořádání konduktu měl zásluhu ThDr. Ferdinand Černík, profesor na německém gymnáziu v Olomouci, který takto prokázal svému zemřelému příteli poslední službu.[106] Soukupův hrob je jediným, který se na starovodském hřbitově z kněžských hrobů zachoval. Je na něm nápis: „P. Robertus Francis Soukup, Rector colegii et Administrator parochiae * 3. 4. 1869 † 8. 2. 1906“. Do vrchní zaoblené části náhrobku byla vložena portrétní fotografie, která je již rozbitá.

Úmrtní obrázek P. R. Soukupa s vyobrazením sv. Anny Učitelky (Archiv autorky).

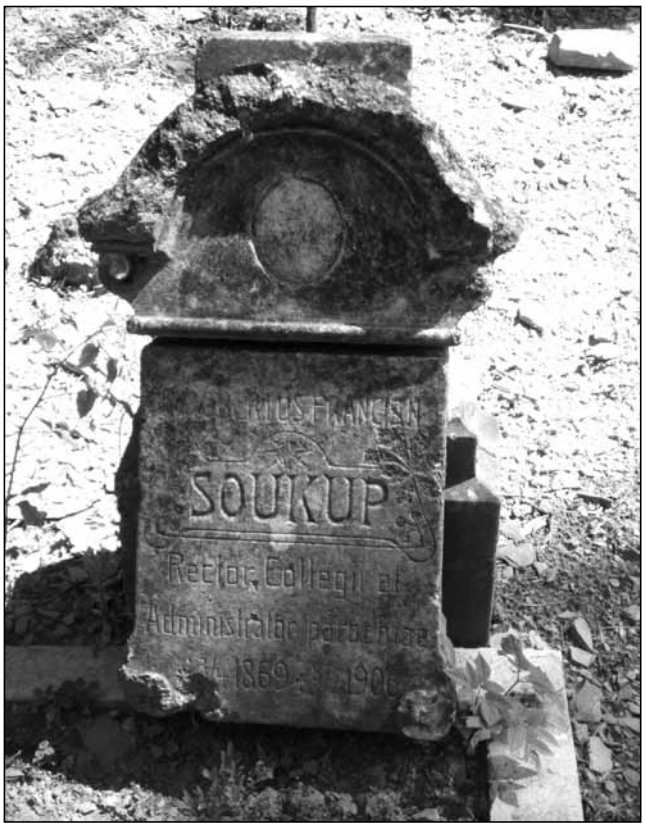

Náhrobek P. R. F. Soukupa SchP (Foto J. Krejčová, 2008).

22. října 1928

Fr. Emmeramus Rupprecht, (Emmeram, Emmeran), vl. jm. Albert Rupprecht.[107)]

Řádový bratr. Byl mezi prvními třemi příslušníky Řádu sv. Benedikta, kteří byli posláni do Staré Vody.

Manželský syn Michaela Rupprechta, nájemce mlýna v Schönreuthu (Bádensko-Württembersko) a Marie rozené Melzner, se narodil 26. února 1869. O dva dny později byl podle římskokatolického ritu pokřtěn.[108)]

Měl zvětšenou štítnou žlázu, k níž se přidaly komplikace, nakonec zemřel na embolii, a to v nemocnici ve Dvorcích na Moravě. Dožil se jen 59 let. Jeho ostatky byly dopraveny povozem do Staré Vody a tam na hřbitově uloženy k věčnému odpočinku. K převozu byl vystaven tzv. umrlčí pas, kterým byly žádány obce, přes něž bude mrtvola přepravována, aby ji bez překážky a bez zdržování propustily. Přitom musely být ostatky uloženy do nepropustné rakve a ta vložena do dřevěné bedny. Propustku vystavil státní obvodní lékař ve Dvorcích na Moravě MUDr. Rudolf Bayer. Rakev provázel řádový bratr zesnulého P. Georg Bartsch OSB.[109)] Zemřelého z působnosti své farnosti písemně propustil také dvorecký farář P. Eduard Rohmfeld.[110)]

Dodatek

Jiní řádoví kněží, bratři a klerici, kteří nějakou dobu ve Staré Vodě působili, byli pohřbeni na místech jejich posledního působení. Výjimkou v jistém slova smyslu byl ***P. Severin Josef Kulmon*** (Kullmon), který nebyl řádovým představeným poslán na jiné místo, ale jeho odchod ze Staré Vody, plánovaný na krátkou dobu, si vynutila nemoc.

Ve Staré Vodě vykonával rektorský úřad a byl zároveň administrátorem farnosti v době mezi 7. srpnem 1890 a 17. březnem 1900. Po šest let vykonával duchovní správu za nemocného spolubratra. Byl členem Naturhistorischen Verein Lotos in Prag (Přírodovědecká společnost Lotos v Praze).

P. S. J. Kulmon, rodák z Velké Horky v Čechách, do řádu vstoupil ve svých dvaceti letech v roce 1865, na kněze byl vysvěcen až v roce 1874. Do Staré Vody přišel z Bruntálu, kde byl administrátorem, předtím byl kaplanem ve Strážnici. V poutním období se věnoval poutníkům a po skončení poutní sezóny opravoval svěřený majetek. Vynikal velkou pracovitostí, nechal renovovat boční oltáře, pořídil na ně svatostánky a nové sochy, nechal renovovat šest soch v kněžišti, v době jeho působení byla postavena tzv. kroměřížská socha sv. Anny či byla pořízena poslední křížová cesta s olejovými obrazy dle Josefa Führicha. Ve filiálním kostele Nejsvětější Trojice ve Vojnovicích opravoval interiér i exteriér.[111)] V roce 1894 pozval do Staré Vody rakouského arcivévodu Evžena Habsburského, velmistra Řádu německých rytířů a navázal tak na styky svých předchůdců (a později i benediktinů), s bruntálskými Německými rytíři.

Byl nemocný, měl kýlu a trpěl revmatickou horečkou. Ač práce pro něho byla přednější než zdraví, musel se nakonec podrobit operaci. Za tím účelem odejel do Prahy, ale bohužel tam 17. března 1900 zemřel. V Praze byl i pochován. Nepodařilo se zjistit, na kterém hřbitově má hrob. Rekviem za zemřelého bylo ve Staré Vodě slouženo budišovským děkanem ve Městě Libavé P. Adolfem Koutným a početnou asistencí.[112)]

Také jiní kněží-piaristé, kteří ve Staré Vodě studovali a případně se i do tamní koleje vrátili jako učitelé či duchovní, tam nezemřeli, nýbrž z tohoto světa odešli z míst svého posledního působení. Vzpomeneme ještě na ***P. Cassiana a s. Joseph Calasanctio,*** vl. jm. Františka Ignáce Halašku (též Franz Ignatz Hallaschka), věhlasného profesora fyziky a matematiky na pražské univerzitě (od 1814), autora sedmadvaceti vědeckých prací a také dějin rodného města *(Die freie Municipalstadt Bautsch in Mähren),* rektora pražské a později i vídeňské univerzity a nakonec staroboleslavského probošta a kanovníka. Narodil se 10. července 1780 v Budišově, jako zpěvák-fundatista při starovodském kostele navštěvoval místní hlavní školu. Zemřel 12. července 1847 v Praze, pochován byl 15. července ve Staré Boleslavi. Halaškův nekrolog vyšel např. i v Giornale d' indizi giudiziarj(!) della provincia di Bergamo 3. September 1847.[113)] Na budově budišovské radnice mu byla 19. července 1997 u příležitosti 150. výročí úmrtí odhalena

pamětní deska. Proslov tehdy pronesl ThDr. Jan Bombera.[114]

Jako posledního připomeneme člověka, který v rámci svého poslání překonával velké vzdálenosti. ***P. Julius František Šimonik*** (Šimoník) byl rovněž řádovým knězem – piaristou, výtečným lingvistou ovládajícím desítku jazyků, historikem atd.

Narodil se v Oseku nad Bečvou, kde spatřil světlo světa 20. ledna 1845. Gymnaziální studia vykonal v Kroměříži a na kněze byl vysvěcen v roce 1863 v Karlsburgu v Sedmihradsku (Alba Iulia, Rumunsko). Teprve poté vstoupil do řádu piaristů, věčné sliby složil roku 1885 a byl jako novic a pomocný kněz poslán do Staré Vody, kdy je zmíněn ještě k roku 1889.[115] V dalších letech působil v piaristických střediscích v dnešním Rumunsku, tj. v Schassburgu (nyní Sighișoara, česky Segešvár), Kereku(?) a Kluži (Klausenburg, nyní Cluj-Napoca). V roce 1877 odejel do Ameriky, kde svou pastýřskou činnost vykonával v St. Paul a Nové Praze (New Prague, Minnesota). Zpět do vlasti se vrátil v roce 1884 a stal se duchovním správcem poutního místa ve Staré Vodě.[116] Ve Staré Vodě napsal dvě publikace: *Die Gnadenstätte St. Anna zu Altwasser in Mähren, Erzdiöcese Olmütz* a *Poutnické místo sv. Anny ve Staré Vodě na Moravě, v arcidiecesi Olomucké*, obě byly vydány v roce 1887. Tyto publikace nabízel i formou inzerátu v novinách.[117] Se souhlasem provinciála se roku 1889 znovu odebral do Ameriky, a sice do státu Washington, kde působil v několika českých a slovenských osadách.[118] Zemřel jako farář v New Castle, Pennsylvania 7. června 1913 v Pittsburgu v Mercy Hospitalu (Severní Amerika).[119]

V klášteře č. p. 32 žily a zemřely i jiné osoby, než jen řeholní otcové a bratři. Byli to studenti a žáci starovodských piaristických škol, hospodyně, kolejní sluhové, muzikanti, zahradníci aj.

6. srpna 1761 v koleji zemřel šest a půlletý syn Gabriela Lehnerta, sladovníka (pivovarníka) Josephus Calasantius Lehnert.[120]

15. září 1804 zemřel ve věku 16 let Josef Breyner, student starovodské piaristické školy, zpěvák-altista. Na smrt ho připravil a pohřební obřady vedl P. Eusebius a s. Maximo.[121]

28. května 1817 zemřel ve věku 32 let Gabriel Jülg (Jilg), patrně sloužící. Jilgovi bydleli v sousedství kláštera. Svátost umírajících mu podal starovodský farář P. Cassianus a s. Rosalia, který ho také pohřbil.[122]

19. února 1859 zemřel dvanáctiletý žák IV. třídy piaristické školy Johann Stoklas. Pochován byl 21. února 1859 P. Christianem a s. Tobia.[123]

3. února 1880 zesnula Christina Biswanger, hospodyně v koleji u piaristů, vdova po Vincenzi Biswangerovi, bylo jí 48 let. Rozhřešení jí dal P. Anton Gebauer, kurát v Podlesí, pochoval ji P. Eduard Fischer, farář ve Městě Libavé.[124]

2. května 1898 na tuberkulózu plic zemřela Franziska Berndt, patrně služebná, rozená Weislach, ve věku 49 let, 10 měsíců a 16 dnů. Poslední pomazání jí udělil P. S. J. Kulmon, který ji rovněž pochovával.[125]

V posledních válečných měsících roku 1945 byl klášter využíván jako domov pro staré osoby. V srpnu 1945 tam zemřel, a na starovodském hřbitově byl uložen, jistý Pavel Barak (Barák?) z Mrskles.[126]

Stávalo se také, že zemřel někdo z účastníků procesí do Staré Vody, a to cestou na poutní místo nebo při návratů domů. Před 110 lety, tj. v září roku 1908 vedl procesí z Velké Střelné do Staré Vody P. Antonín Králíček, bohužel dostal mrtvičný záchvat a zesnul krátce poté. Bylo mu pouhých 38 let. Pochován byl 9. září ve Velké Střelné, pohřební obřady začaly tehdy v 10 hodin dopoledne.[127] P. Antonín Králíček se narodil roku 1870 ve Vlčnově u Uherského Brodu, ordinován byl v roce 1893, od 5. srpna 1893 do 16. srpna 1893 jako novokněz vypomáhal v Předmostí u Přerova, poté byl až do 1. února 1896 kooperátorem v Přerově, od 1. února 1896 do 29. května 1900 kooperátorem v Kostelci u Holešova, od 29. května 1900 do 6. července 1905 kooperátorem v Holešově a nakonec byl od 6. července 1905 farářem ve Velké Střelné.[128]

Předkládaná práce vychází z příspěvku Jana Bombery a Jany Krejčové, publikovaném pod názvem *Piaristé zemřelí ve Staré Vodě* ve společné publikaci Bombera, Jan a kol.: *Poutní místo Stará Voda.* Danal, Olomouc 1997, s. 164 – 166 a z rukopisu Bombera, Jan – Krejčová, Jana: *Stará Voda. Poutní místo a jeho kulturní a náboženský význam* (1995, s. 324 – 329), který byl podkladem pro výše uvedenou práci. V předkládaném textu jsou mnohé údaje opraveny a doplněny a text je opatřen poznámkovým aparátem.

PhDr. Josef Svátek (narozen 20. října 1921, zemřel 6. ledna 1997), čestný člen řádu piaristů, před téměř padesáti lety napsal: „Kulturním činem značného významu by bylo zhotovení pamětní desky se jmény všech piaristů, zemřelých a pohřbených ve Staré Vodě, i její vhodné umístění“.[129] Tato práce by mohla být pro takovou pamětní desku podkladem.

Ovšem Stará Voda si zasluhuje i děkovnou desku, která by mohla nést následující text:

Biskupu-zakladateli Karlu II. z Lichtensteina-
-Kastelkornu
a dalším prelátům,
kteří se o toto poutní místo zasloužili,
architektu Giovanni Pietru Tencallovi
a všem malířům, sochařům, kameníkům
a štukatérům,
kteří chrám postavili a vyzdobili,
všem těm, kteří toto místo opravovali a udržovali,

všem kněžím, kteří na Libavsku sloužili,
zde zemřeli a byli pohřbeni,
odsunutým rodákům z Libavska
a jejich předkům,
vojákům české, slovenské, sovětské
a jiných národností,
kteří zde ve službě zemřeli
a již nežijícím příslušníkům
pomocných technických praporů,
kteří zde sloužili,
na památku věnují
příznivci Staré Vody.
Odpočinutí věčné, dej ó Pane.
A světlo věčné ať jim svítí.
Ať odpočívají v pokoji.
Amen.

Poznámky

1) Pillich 1926, 24 uvádí jen dvě krypty, a to pod kostelem a pod křížovou chodbou, tj. pod ambitem. – P. Emil Pillich, narozen v Chudobíně 29. srpna 1881, absolvent Slovanského gymnázia v Olomouci (1900). Po vysvěcení na kněze (1904) vykonával duchovní službu ve Fulneku, Bílově u Bílovce a na jiných místech, nejpozději v roce 1922 byl instalován v Podlesí, odkud byl v roce 1931 přeložen do Oder. Tam se stal oderským děkanem a ředitelem fundace arcibiskupa Bedřicha kardinála Fürstenberka. Již v době svého působení v Bílově byl jmenován památkovým konzervátorem pro oderský děkanát. Ještě v roce 1949 byl řádným zpovědníkem tamní komunity Milosrdných sester sv. Františka. Zemřel v Odrách 31. prosince 1961, kde také byl pohřben do kněžského hrobu.

2) Korespondence Újezdního úřadu vojenského újezdu Libavá (dále ÚÚ VÚL). – Na arcibiskupství olomouckém se související korespondence nenachází. Za zprávu děkuji PhDr. V. Němcovi.

3) Za sdělení děkuji tehdejší pracovnici Vlastivědného muzea v Olomouci PhDr. M. Tymonové. – Piaristé neužívali kutnu, oblékali se do černé kněžské sutany (kleriky).

4) Hanácké noviny 11. května 1995, 56.

5) Pillich 1926, 24.

6) Farní kronika, i dále. – Krejčová 2016, 57.

7) Pillich 1926, 24, i dále.

8) Farní kronika, též Losert 1980, 110, ten neuvádí datum.

9) Farní kronika.

10) Krejčová 2007, 2, 17 – 28. – Zpráva technika újezdního úřadu ze 14. června 1958: „Kámen uzavírající vchod do hrobky je poškozen a odvalen“. Za upozornění děkuji pplk. Ing. M. Valovičovi.

11) Korespondence ÚÚ VÚL.

12) ZAO, pobočka Olomouc, AO, inv. č. 2099, sign. B b 117, karton 439. I dále.

13) SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. I a, karton 1.

14) ZAO, pobočka Olomouc, ÚŘAS, inv. č. 57 382, poř. číslo 17 386. – MZA Brno, Indikační skica Staré Vody z roku 1830. http://www.mza.cz/indikacniskici

15) Příslušná matrika je uložena na matričním úřadu a je tudíž nepřístupná. Patrně šlo o děti tesaře Josefa Kerna z č.p. 4, který např. v roce 1932 stavěl lešení nutné k opravě kostela. Dobrodinec kostela J. Kern zemřel v lednu 1943, pohřbíval ho P. Wilhelm Schwarz, který jako sirotek v jeho domě vyrůstal.

16) SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. I a, karton 1, popis kostela z 29. srpna 1922 při předávce P. E. Pillichovi.

17) Na základě tohoto rozhodnutí vlády vznikl k 15. říjnu 1946 Vojenský tábor Moravský Beroun se sídlem ve Městě Libavé, předchůdce vojenského újezdu Libavá.

18) Arcibiskupský archiv Olomouc, karton A 234/8.

19) Jako pomůcka může posloužit příručka *K péči o opuštěné německé a další hroby na hřbitovech v České republice,* kterou vydaly v roce 2017 Úřad vlády ČR, Rada vlády pro národnostní menšiny a Pracovní skupina pro řešení situace německých a dalších hrobů na hřbitovech v ČR.

20) Jako první se uvádí řádové jméno.

21) ZAO pobočka Olomouc, Matrika zemřelých Město Libavá, inv. č. 5877. Za překlad děkuji Mgr. Z. Mollinové.

22) Bombera – Krejčová 1997, 164.

23) Věčné sliby 1. ledna 1666 uvádí http://reholnici.hiu.cas.cz. Naproti tomu Bombera 2001, 29 uvádí rok 1668. Svěcení na kněze 22. března 1670 uvádí Bombera 2001, 20, http://reholnici.hiu.cas.cz uvádí 25. března 1670. – ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5877.

24) F. nebo Fr., zkratka pro frater, tj. řeholník bez kněžského svěcení. Frater operarius, tj. laik, kterému byly svěřovány manuální práce.

25) Jako místo narození uvádí http://reholnici.hiu.cas.cz neexistující Pogerdorf. – Jednoduché sliby, tj. vota simplicia a sliby slavné, tj. vota solemnia**,** skládá osoba vstupující do řeholní instituce. Obecně jde o sliby čistoty, chudoby a poslušnosti, ale také o další speciální sliby, související s konkrétním řádem.

26) Další starovodští kněží již nejsou v příslušných matrikách Města Libavé uváděni.

27) Název Visterborlav se nepodařilo identifikovat.

28) http://reholnici.hiu.cas.cz

29) Svátek 1969, 45 uvádí neexistující(?) Totendorf.

30) Neumann 1933, 159. – Svátek 1969, 46.

31) Starou Vodu jako místo úmrtí uvádí http://reholnici.hiu.cas.cz, naopak Bombera 2000, 76,

77 či Bombera 2001, 25 uvádí, že zemřel ve Strážnici.

32) Více viz Bombera 2001, 18.

33) Klerik měl jen nižší stupeň svěcení, nebyl knězem.

34) Dle Bartůšek 2012, 226. – Vzpomíná ho i Svátek 1969, 46.

35) Datum úmrtí dle Bartůšek 2012, 226 a dle http://reholnici.hiu.cas.cz 27. ledna.

36) Jan Václav Sturmer, barokní sochař, působil především v Olomouci. Narodil se v roce 1675 v Královci ve východním Prusku (Kaliningrad, Rusko), zemřel 14. listopadu 1729 v Olomouci.

37) Více o něm Bombera 2001, 21. – Datum úmrtí dle http://reholnici.hiu.cas.cz

38) 2. července dle matriky, 2. června dle http://reholnici.hiu.cas.cz

39) Více viz Bombera 2000, 83 a Bombera 2001, 35.

40) Pillich 1926, 24. – Losert 1980, 110.

41) http://reholnici.hiu.cas.cz uvádí nesprávný údaj o vstupu do řádu.

42) Bombera 2000, 83 – 85; Bombera 2001, 35 – 37; Svátek 1969, 46; Svátek 1970, 12 – 14; Palá – Rex 1983, 502.

43) Pillich 1926, 24. – Losert 1980, 110.

44) ZAO pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933.

45) Totéž. – Kněz jubilatus je ten, který se dožil 50. výročí svěcení.

46) ZAO pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933.

47) Totéž.

48) Totéž. – http://reholnici.hiu.cas.cz uvádí mylné datum úmrtí, a to 19. dubna 1793.

49) ZAO pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933.

50) Příslušná matrika datum úmrtí neuvádí.

51) http://reholnici.hiu.cas.cz ani příslušná matrika datum úmrtí neuvádí. – Datum úmrtí 14. srpna 1803 uvádí ZAO, pobočka Olomouc, ACO, č. knihy 141. V příslušné matrice není uveden.

52) ZAO, pobočka Olomouc, ACO, č. knihy 141. Příslušná matrika ani http://reholnici.hiu.cas.cz datum úmrtí neuvádí.

53) ZAO pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933.

54) Totéž, naopak http://reholnici.hiu.cas.cz datum úmrtí neuvádí.

55) Datum slibů uvádí http://reholnici.hiu.cas.cz

56) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933. – P. Johann Proschek, narozen v Olomouci v roce 1782, ordinován v roce 1805, z Guntramovic jako farář nastoupil 28. června 1833 do Hradce nad Svitavou, kolem roku 1838 byl svitavským viceděkanem, zemřel jako konzistorní rada a emeritní inspektor škol 14. prosince 1855. – Více o P. C. Hanelovi Bombera 2001, 17 a Kosatík 2017.

57) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933, v databázi http://reholnici.hiu.cas.cz již nejsou další piaristé uváděni. – P. Dionysius Stör (Stoer), ve Staré Vodě působil v letech 1821–1842. Narodil se v Moravské Třebové 19. února 1787, na kněze byl vysvěcen roku 1811, zemřel 19. listopadu 1851 v Moravské Třebové. – ThDr. Johann Baptista Rotter, narozen v Krnově roku 1774, ordinován v roce 1797, působil v Budišově od 2. května 1825 do roku 1853, zemřel 31. května 1853.

58) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933.

59) Totéž.

60) Totéž.

61) Totéž.

62) Totéž.

63) Totéž.

64) Totéž. – Bombera 2000, 88 a Bombera 2001, 41.

65) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933. Necrologium uvádí mylně 10. května 1856. – Dr. Phil. P. Laurentius Zink a s. Francisco, narodil se 4. října 1807.

66) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933.

67) Die Neue Zeit 24. října 1857, 243.

68) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933. – SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 1 A, karton 5. – P. Adauctus (Adaukt) František Nepasetzký (Nepasecký), narozen 25. května 1806 v Lánech, na kněze byl vysvěcen 1837, zemřel v Ostrově nad Ohří 20. června 1877. Ve šk. roce 1832/1833 učil ve Staré Vodě a léčil se v tamním krásném lesnatém prostředí.

69) Hlas 5. července 1861, 19.

70) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933. – Dle SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 1 A, karton 5, byl pochován 12. května.

71) Hlas 5. ledna 1864, 1: „Seniorem jest P. Marcelin Horák, r. 1781 v Mladé Boleslavi narozený, jenž již po 64 roků řehole náleží“.

72) PhDr. P. Josephus Calasantius (Josef Kalasánský) Likavec (Likawetz), filozof, narozen roku 20. či 25. listopadu 1773 v Žinkovech u Přeštic, zemřel 13. ledna 1850 v Lublani (Ljubljana, Slovinsko).

73) Hlas 15. července 1864, 22.

74) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933. – SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 1 A, karton 5.

75) Brünner Zeitung 3. dubna 1867, příloha 76. – Die Neue Zeit 31. dubna 1867, 75. – Více informací přinesl Hlas 15. dubna 1867, 11.

76) V přepisu starovodských matrik uvádějí L. a R. Titzovi mylně Josef Cupert.

77) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5942. – SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 1 A, karton 5.

78) Svátek 1969, 50 a 1971, 20.

79) Hlas 20. prosince 1870, 24. – Morawské nowiny 12. listopadu 1870, 136.

80) Wiener Zeitung 17. listopadu 1870, 92. – Die Presse 21. listopadu 1870, 322. – Brünner Zeitung 4. února 1871, 28. – Oesterreichisches Journal 19. listopadu 1870, 105. – Neues Fremden-Blatt 19. listopadu 1870, 320.

81) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5942. – O jeho úmrtí v tisku mnoho zmínek nebylo. Hlas 25. dubna 1872, 17. – JUDr. P. Josef Polách, narozen ve Švábenicích 1826, vysvěcen v roce 1850, zemřel jako zábřežský děkan a farář ve Zvoli 27. listopadu 1887. Ve své poslední vůli odkázal kroměřížskému gymnáziu 2.000,- zl. r.

82) Svátek 1969, 56.

83) Brünner Zeitung květen 1873.

84) Rok narození dle Familiae 1855.

85) V CC 1854 uvedena profese k roku 1835 a vysvěcení k roku 1836.

86) Dle ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5937 byl pochován 14. dubna, dle SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 2 A, karton 5 byl pohřben 12. dubna.

87) Hlas 2. května 1873, 18.

88) Koncept čtyřstránkového eposu je uložen v SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. XI, Výpis z piaristické kroniky (Chronik das Piaristen Collegiums in Altwasser) a jiné rukopisy, karton 6.

89) Více o něm Svátek 1971, 21.

90) P. Ferdinand Knirsch, kurát v Podlesí nejméně v letech 1880–1888. Narodil se v Mohelnici v roce 1840, vysvěcen byl roku 1865, zemřel jako viceděkan a farář šternberský 31. března 1898.

91) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5937. – SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 3 A, karton 5. – P. Eduard Fischer, narozen v Olomouci 6. prosince 1812, ordinován byl v roce 1835, do Libavé nastoupil 4. března 1857 a působil tam až do své smrti. Dne 8. července 1885 byl jmenován čestným občanem Města Libavé, stejně jako předtím P. Ch. Voborník (1870). Zemřel 30. července 1886, patrně je pohřben ve Městě Libavé. – Brünner Zeitung 24. července 1882, 166. – Moravské noviny, 1881, 306.

92) Více viz Svátek 1969, 46.

93) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5937. – SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 3 A, karton 6.

94) Brünner Zeitung 15. února 1884, 38. – Sternberger Volksblatt 26. ledna 1884, 4.

95) Neuigkeits Welt Blatt 8. března 1884, 57. – P. Method Flašar, narozen v roce 1838 v Ráječku u Zvole, profesi složil v roce 1862, knězem se stal v roce 1865, do Staré Vody byl poslán z Bílé Vody 22. září 1883, datum úmrtí nezjištěno.

96) Hlas 10. září 1893, 206.

97) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5937. – Johann Strak, farář ve Staré Vsi u Budišova (Staré Oldřůvky), narozen v Damadrově(?) ve Slezsku 30. července 1824, na kněze vysvěcen roku 1867, zemřel 19. prosince 1914 v Radkově u Opavy.

98) Listina podepsaná arcibiskupem ThDr. Theodorem Kohnem (na stolci 1904–1915) s vysvědčením konzistoře o prosynodální zkoušce vykonané 27. a 28. dubna 1899 je uložena v SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VI a, b, karton 2.

99) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5937. – P. Johann Burian, kněz-deficient z budějovické diecéze, je poslán do Staré Vody (Mährisches Tagblatt 3. dubna 1902, 76).

100) P. Karel Hajda, narozen v Miloticích roku 1862, vysvěcen v roce 1887, zemřel jako emeritní farář v Opavě 28. května 1917.

101) Olmützer Zeitung 6. května 1902, 2682. – P. Hermann Emmer, narodil se v Novém Jičíně roku 1841, ordinován byl v roce 1865, od roku 1897 byl budišovským viceděkanem, později děkanem, k roku 1911 je zmíněn jako konzistorní asesor, v roce 1902 byl jmenován inspektorem škol v budišovském děkanství, zemřel 23. května 1917.

102) Olmützer Zeitung 13. října 1900, 2521.

103) Našinec 11. února 1906, 18.

104) SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 5 A, karton 5.

105) P. Mikuláš Maršálek (Nikolaus Marschalek), narodil se roku 1867, vysvěcen 1893, v letech 1900–1910 byl farářem v Podlesí v sousedství Staré Vody, zemřel 13. prosince 1940.

106) Msgre ThDr. Ferdinand Černík, katecheta na olomouckém gymnáziu, narodil se v Bojkovicích v roce 1862, vysvěcen v roce 1885, zemřel jako konzistorní auditor 10. března 1948 v Olomouci-Nových Sadech. – Mährisch-schlesische Post 24. ledna 1905, 7.

107) Emmeram, česky Jimram.

108) SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 8 A, karton 6. I dále.

109) P. Georg Bartsch OSB, narozen v Piskowitz (Sasko) v roce 1885, profesi složil 1906, ordinován byl v roce 1911, ve Staré Vodě působil v letech 1926–1930.

110) P. Eduard Rohmfeld, dvorecký farář a viceděkan, se narodil 31. října 1881 v Budišově (nad Budišovkou), vysvěcen byl v roce 1908, zemřel 18. října 1933 ve Dvorcích, kde byl také pochován.

111) Olmützer Zeitung 31. března 1900, 2467.

112) Farní kronika. – Našinec 18. března 1900, 32. – P. Adolf Koutný, narozen 27. října 1837, ordinován 1862, od roku 1901 kanovník kroměřížský, zemřel 11. dubna 1912.

113) Z literatury např. Svátek, Josef: Slavný pohřeb Dr. Františka Kasiána Halašky z Budišova roku 1847. In: Oderské vrchy, vlastivědný zpravodaj, roč. VIII/1993, č. 3 – 4, s. 59 – 63. – Bombera 2000, 88 – 91; Bombera 2001, 41 – 44.

114) Bombera, Jan: Památce Františka Ignáce Cassiána Halaschky. In: Tři sta let piaristů v Jeseníkách. Moravský Beroun, Moravská expedice 2001. S. 47 – 51.

115) SOkA v Olomouci, Farní úřad Stará Voda, sign. V h, karton 2.

116) Též Mährisches Tagblatt 5. ledna 1886, 3: „Kněz-misionář v severní Americe pan Franz Šimonik se vrátil domů a jako kněz řádu piaristů bude pracovat v duchovní právě ve Staré Vodě“.

117) Např. Olmützer Zeitung 17. srpna 1898, 2302.

118) Brünner Zeitung 23. prosince 1889, 295.

119) Našinec 27. června 1913, 149.

120) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5880.

121) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5933.

122) Totéž.

123) Totéž.

124) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5937. – SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, fascikl 2 A, karton 5. – P. Anton Gebauer, narozen 1845 v Košeticích (Velké Heraltice-Košetice), vysvěcen v roce 1871, zemřel jako farář v Branticích 22. listopadu 1889. – P. Eduard Fischer, farář ve Městě Libavé v letech 1857–1886, se narodil v Olomouci 6. prosince 1812, ordinován byl 26. července 1835, od roku 1874 byl budišovským děkanem se sídlem ve Městě Libavé, kde zemřel 30. července 1886.

125) ZAO, pobočka Olomouc, matrika inv. č. 5937.

126) SOkA Olomouc, FÚ Stará Voda, sign. VIII b, 1930–1946, karton 6.

127) Základní informace pochází z Mährisches Tagblatt 10. září 1908, 207. Tam bylo uvedeno jiné jméno (P. Vincenc Král, ten ale zemřel až v roce 1933), stáří (40 let), zkomolen byl i název obce (Neue Waltersdorf, což jsou Nové Valteřice, nyní Moravský Beroun-Nové Valteřice), správně mělo být Gross Waltersdorf (Velká Střelná). V Našinci zase nesouhlasilo datum úmrtí (6. září), datum pohřbu (7. září) a chyběla informace o místě pohřbu.

128) Krejčová 2016/1, 38. – Našinec 6. září 1908, 108.

Prameny

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc

Arcibiskupství Olomouc 1144–1961

Inv. č. 2099, sign. B b 117, Piaristická kolej u sv. Anny ve Staré Vodě – fundace, stavba a stavební úpravy koleje a kostela, inventář kostela, soupis knih v koleji, sloužení bohoslužeb v kostele sv. Anny a vztah k farnímu kostelu ve Městě Libavá, 1665–1692, karton 439.

Arcibiskupská konzistoř v Olomouci, ACO, (1202) 1452–1950

Č. knihy 141, Soupis zemřelých kněží (od r. 1800 jmenovitě), kol. 1806.

Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž (1144) 1465–1951

Inv. č. 57 382, Katastrální mapa Staré Vody, cca 1770, ručně kolorovaná, poř. číslo 17 386.

Sbírka matrik Severomoravského kraje, dostupné na www

N 1679–1685, Z 1659–1707, inv. č. 5877, sign. Bu VI 3, Město Libavá, celá farnost.

N 1706–1756, Z 1706–1759, O 1706–1759, inv. č. 5878, sign. Bu VI 4, Město Libavá.

O 1760–1785, Z 1760–1786, inv. č. 5880, sign. Bu VI 6, Město Libavá, celá farnost.

N 1784–1827 Z 1784–1827 O 1784–1827, inv. č. 5881, sign. Bu VI 7, Město Libavá, Norberčany, Trhavice, Stará Voda, Valšov, Údolná, Olejovice, Smilov, Dřemovice, Heroltovice.

N 1785–1826, Z 1785– 1872, O 1785–1872, inv. č. 5933, sign. Bu XI 1, Stará Voda.

Z 1872–1902, inv. č. 5937, sign. Bu XI 5, Stará Voda.

I – N 1785–1872, I – Z 1785–1872, I – O 1785–1872, inv. č. 5942, sign. Bu XI 10, Stará Voda, Vojnovice.

I – N 1785–1892 I, O 1785–1892, I – Z 1785–1892, inv. č. 12 002, sign. Bu XI 19, Stará Voda.

Bohužel nebylo možné čerpat údaje z matrik dosud uložených na matričním úřadu:

Z 1903–1946, sign. Bu XI 16, Stará Voda, Vojnovice.

I – N 1872–1941, I – O 1872–1941, I – Z 1872–1941, sign. Bu XI 18, Vojnovice, Stará Voda.

I – N 1893–1937, I – O 1893–1937, I – Z 1893–1937, sign. Bu XI 20, Stará Voda.

Státní okresní archiv Olomouc

O 7 - 27 Farní úřad Stará Voda (1619) 1717–1946

Sign. I a, Předávací protokoly, 1785–1922, karton 1.

Sign. I a, Přístavba kaplí v kostele ve Staré Vodě (plány), 1935, karton 1.

Sign. Vh, Tabella apoštolských prací 1876–1920 (Tabulky apoštolských prací), karton 2.

Sign. VI a, b, Ustanovení farářů a kaplanů, 1900–1923, Farní administrátoři, karton 2.

Sign. VIII b, fascikl 1 A, Doklady o prohlídce zemřelých 1860–1869, karton 5.

Sign. VIII b, fascikl 2 A, Doklady o prohlídce zemřelých 1870–1879, karton 5.
Sign. VIII b, fascikl 3 A, Doklady o prohlídce zemřelých 1880–1889, karton 6.
Sign. VIII b, fascikl 5 A, Doklady o prohlídce zemřelých 1900–1909, karton 5.
Sign. VIII b, fascikl 8 A, Doklady o prohlídce zemřelých 1925–1928, karton 6.

Moravský zemský archiv v Brně
Indikační skica, Stará Voda, 1830, http://www.mza.cz/indikacniskici

Arcibiskupský archiv Olomouc
Karton A 234/8.

Archiv autorky
Gedenk-Buch des Pfarrsprengels Altwasser bei Stadt Liebau vom Jahre 1903. Kopie, originál v Německu. Uváděno jako Farní kronika.
Kopie korespondence Újezdního úřadu vojenského újezdu Libavá.
Hanácké noviny, různé ročníky a čísla.

Literatura
Bartůšek, Václav: *P. Daniel Podhorský-Podgorsber a s. Francisco a jeho kniha o piaristech v knihovně Národního archivu v Praze.* In: Bibliotheca antiqua. Praha 2012, s. 226 – 230. http://www.vkol.cz/data/soubory/import/konf21/Bibliotheca%20Antiqua%202012-Bartusek.pdf
Bombera, Jan: *Byli to rodáci z kraje Nízkého Jeseníku.* In: Do nitra Askiburgionu. Sv. 7. Moravský Beroun, Moravská expedice 2000, s. 79 – 91.
Bombera, Jan: *Byli to rodáci z kraje Nízkého Jeseníku.* Do nitra Askiburgionu. Sv. 15 – 16. Moravský Beroun, Moravská expedice 2001, s. 13 – 45.
Bombera, Jan: *Zapomenutí oderští rodáci.* In: Do nitra Askiburgionu. Sv. 8. Moravská expedice, Moravský Beroun 2000, s. 76 – 80.
Bombera, Jan – Krejčová, Jana: *Piaristé zemřelí ve Staré Vodě,* s. 164 – 166. In: Bombera, Jan (et al.) *Poutní místo Stará Voda.* Danal pro Památkový ústav v Olomouci, Olomouc 1997.
Familiae clericorum regularium Scholarum Piarum Provinciae Bohemiae, Moraviae et Silesiae pro Anno 1843. Totéž 1846 a 1855.
Catalogy cleri ... z různých let.
Kosatík, Adam: *Život a působení J. F. Hanela.* Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra společenských věd, Olomouc 2017. https://theses.cz/id/3ceg0l/Bakal_sk_prce_-_Kosatk.txt
Krejčová, Jana: *Stará Voda. Osud poutního areálu po roce 1945. I. část.* In: POODŘÍ – časopis obyvatel horní Odry, r. 10, 2007, č. 2, s. 17 – 28.
Krejčová, Jana: *Velká Střelná (Gross Waltersdorf), kolonie Pivovarský kopec (Bräuerberg, též Bělidla), Hühnerberg a Břidlicové lomy (Schieferwerke), samoty Střelenský mlýn (Waltersdorfmühle), Grundmühle, Lesní zámek (Bores) a Růžová zahrada (Rosengarten).* POODŘÍ – časopis obyvatel horní Odry, r. 19, 2016, č. 1, s. 30 – 53.
Krejčová, Jana*: Záznamy o počasí v letech 1924–1938 ve Slavkově u Lipníka, na Svatém Kopečku u Olomouce a ve Staré Vodě u Libavé.* In: POODŘÍ – časopis obyvatel horní Odry, r. 19, 2016, č. 2, s. 45 – 61.
Losert, Adolf: *Wallfahrtsort „Sankt Anna" Altwasser und seine Geschiche*. Vl. n., Bayereuth 1980.
Necrologia ..., různá vydání.
Neumann, Augustin Alois: *Piaristé a český barok.* Knihkupectví Společenské knihtiskárny v Přerově, Přerov 1933.
Palá, Claudio Vilá – Rex, Luis María Bandrés: *Diccionario encyclopedico escolapio. Biografías de escolapios.* Vol. II. Ediciones Calasancias, Salamanca 1983.
Pillich, Emil: *Poutní místo Stará Voda na Moravě. Dějiny a popis poutního místa.* Vita, Praha 1926.
Svátek, Josef: *Bývalá obecná škola ve Staré Vodě a její význam pro národní vzdělanost.* In: Oderské vrchy. Vlastivědný zpravodaj, ročník IV, 1971, č. 1 – 4, s. 19 – 22.
Svátek, Josef: *Čeští kulturní pracovníci 19. století jako učitelé na piaristické škole ve Staré Vodě*. In: Oderské vrchy. Vlastivědný zpravodaj, ročník I, 1969, č. 3 – 4, s. 45 – 60.
Svátek, Josef: *Spisovatel a hud. skladatel Zachariáš Schubert, rodák z Budišova.* In: Oderské vrchy. Vlastivědný zpravodaj, ročník III, 1970, č. 1 – 4, s. 12 – 14.
Titz Leo – Titz Rita: *Altwasser.* (Tj. přepis starovodských matrik.) Vl. n., bez vročení.

Rakouská národní knihovna, http://anno.onb.ac.at
Neues Fremden-Blatt; Neuigkeits Welt Blatt; Oesterreichisches Journal; Wiener Zeitung.

Moravská zemská knihovna Brno, http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/
Brünner Zeitung.

Vědecká knihovna Olomouc, http://www.digitalniknihovna.cz/vkol/
Die Neue Zeit; Hlas; Mährisch-schlesische Post; Morawské nowiny; Našinec; Olmützer Zeitung; Sternberger Volksblatt.

Jana Krejčová
Kontakt: janakrecova.atelier@seznam.cz

Anton Schwirtlich, první učitel z Hynčic

Kulturně-historická skica z Kravařska od **Dr. Aloise Schindlera**, městského lékaře ve Zlatých Horách

V roce 1922 vyšel v časopise Das Kuhländchen č. 9 článek o prvním učiteli z Hynčic Antonu Schwirtlichovi. Ten spolu s učitelem Thomasem Makittou sehrál důležitou roli v nasměrování badatelské přírodovědné dráhy Johanna Gregora Mendela.

Text Aloise Schindlera není pro zachování dobové autenticity stylisticky výrazněji upravován (ed. Radim Jarošek).

V mém rodném domě v Hynčicích č. 3 žila svobodná, vynikající pamětí nadaná teta mého otce, Anna Schwirtlichová (nar. 1804, zemř. 1875), která nám dětem vyprávěla mnoho z naší rodinné historie a o dřívějších místních poměrech v Hynčicích. Často se zmiňovala o Antonu Schwirtlichovi, který učil své příbuzné a jiné obyvatele Hynčic předměty národní školy před Thomasem Makittou, který je obvykle považován za prvního učitele v Hynčicích. Tohoto Antona Schwirtlicha s určitostí označila jako prastrýce přírodovědce Gregora Johanna Mendela.

Při mém pozdějším pátrání – byl jsem tehdy skoro gymnazista – jsem u starších obyvatel vesnice a příbuzných slyšel jednohlasně, že Anton Schwirtlich denně vyučoval v jednom malém hynčickém domě s vynikajícími úspěchem 15 až 20 dětí, že byl rodilý Hynčican a příbuzný Mendela.

Ve svých zralých letech jsem se začal během bádání o předcích o tohoto výborného lidového učitele blíže zajímat. Mezi mnoha hynčickými Schwirtlichy jsem po několika omylech našel toho správného a z matrik a právních knih, které jsem měl po ruce, jsem přesněji vypátral jeho životní osudy. Přitom vyšly najevo zcela svérázné školní poměry, které se výrazně odlišují od současnosti a osvětlují tehdejší duchovní pokles podmaněného lidu. Stejné jako v Hynčicích byly školní poměry v mnoha menších obcích Kravařska, a proto bych chtěl líčit životní osudy tohoto soukromého učitele.

Anton Schwirtlich se narodil 17. května 1758[1)] v Hynčicích v domě č. 3 jako šestý syn sedláka Pavla (Paula) Schwirtlicha. Neměl asi šťastné a radostné dětství, neboť jeho otec byl více požehnán množstvím dětí nežli bohatstvím (celkem 10 potomků). Tento rod Schwirtlichů hospodařil od 16. ledna 1691 na selském gruntě č. 3, který měl rozlohu 39´16 jiter[2)] a dvě oddělené části – větší polovina gruntu leží s vlastními hospodářskými budovami v rovinaté zemědělské části, asi 12 jiter se nachází v neobhospodařované části.

Pavel Schwirtlich, otec Antona Schwirtlicha, převzal 10. srpna 1747 za 135 tolarů od otčíma Zwischenwirta selský grunt č. 3. Bohužel uzavřel nerovný sňatek a upadl brzy do dluhů. V roce 1758 se prokázal u soudu jako insolventní a 8. března 1759 koupil hospodářství v dražbě vrchnostenský šafář Johann Schindler, syn mankovického sedláka Ezechiela Schindlera. Při prodeji bylo dohodnuto, že nový majitel má postavit výměnek, v němž budou mít Pavel Schwirtlich a jeho žena Judita právo bydlet až do konce života. Nový dům byl asi dost velký, když bylo totiž v roce úředně nařízeno číslování domů v obcích, dostal vlastní domovní číslo 22.

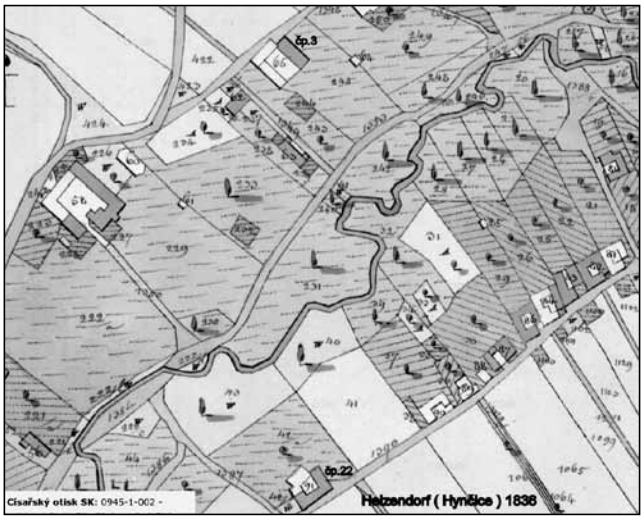

Lokalizace usedlostí čp. 3 a 22 v Hynčicích na císařském otisku z roku 1836. Domu s čp. 3 odpovídá polohou dům s č. 61 a domu s čp. 22 současnému č. 109.

V chudobných poměrech, v kterých rodina žila, je nepravděpodobné, že by byl malý Anton posílán do již existující školy ve Vražném – povinná školní docházka tehdy nebyla. S větší pravděpodobností lze předpokládat, že jako dítě pásl kravy a později musel sloužit jako čeledín u cizích lidí. Možná si bral čilý hoch modlitební knihu k pastvě krav a slabikář na pole a křída hrála hlavní roli při jeho pokusech o psaní. To, že si Anton Schwirtlich osvojil vzdělání obecné školy nikoliv návštěvou školy, nýbrž samostudiem, bylo potvrzeno nejstaršími venkovany a svědčí to o vynikajícím nadání a velké píli tohoto mladíka.

V roce 1778 musel Anton na vojnu a k tomu na 14 roků, jeho otec neměl prostředky, aby ho vykoupil. Kvůli následnictví v Bavorsku vypukla po smrti kurfiřta Maxmiliána v roce 1778 mezi Rakouskem a Pruskem válka, která byla ukončena 15. května

1 Dítě: Antonius, datum narození: 17. 5. 1758, rodiče: Paulus Schwirtlich, Juditha, kmotři: Joannes Waltzel, Anna Müsterin, místo: Hynčice. Zemský archiv Opava, Fond Sbírka matrik býv. Sm kraje, Matrika N_Z_O_, inv č. 1083_, sig_Od_III_2_1691 až 1762_,Dolní_Vražné,_Horní_Vražné_Hynčice_Mankovice, fol. 236

2 1 jitro rakouské = 0,5755 ha

1778 Těšínským mírem. Této bavorské války o následnictví, která je nazývána také bramborová válka, se Anton Schwirtlich také účastnil.

Po uzavření míru bylo vojsko z velké části rozpuštěno a Anton Schwirtlich pobýval v letech 1780 až 1788 v Hynčicích jako voják na dovolené. Čtrnáctiletá vojenská služba nebyla za tehdejších okolností tak strašná. V matrikách Vražného z té doby jsem našel záznamy o mnoha vojácích na dovolené. Tito se ženili jako vojáci, měli děti, kupovali a prodávali hospodářství. Nebylo také v té době nic zvláštního, že schopní vojenští dovolenkáři a vysloužilí vojáci (militek exauctorati) ve vesnicích vykonávali školní výuku, stali se tzv. ludi magistri.[3]

Když přišel Anton Schwirtlich na dovolenou do Hynčic, měl jeho otec již 53 let, a byl tedy méně práceschopný a s nezaopatřenými dětmi. Anton nemohl být svému starému otci přítěží. Snad byl příliš hrdý, než aby sloužil jako selský čeledín, a tak se věnoval vyučování, pro nějž byl asi zvlášť způsobilý. Vyučování probíhalo pravděpodobně v domě č. 22, eventuálně v domě č. 13, kam se jeho dobře situovaný bratr Martin přiženil.

Pro mnohé bylo docházení do Vražného příliš daleko. Před více než 100 lety byly vesnické cesty při deštivém počasí ještě obtížně schůdné. Odměna za výuku se sestávala, jak bylo tehdy obvyklé, z naturálií, zvláště potravin. Ve Vražném byl tehdy učitel jménem Jiří Michel, který vyučování nebral příliš vážně. V roce 1785 se úspěšně ucházel o dlouhodobé vyměřovací práce v komisi pro vyměřování daní, zřízené Josefem II. V jeho žádosti bylo proto uvedeno, že zaučil jistého žáka, aby ho ve škole zastupoval.

Sedláci z Hynčic odváděli celkem učiteli z Vražného na sv. Jiří a Michala 48 chlebů. Šest chalupníků, kteří byli usídleni na pozemcích, vzniklých rozdělením jednoho velkého selského gruntu, mělo odvádět místo chlebů 8/8 měřic předního žita. Dále odváděli 25 snopů žita a stejně tolik ovsa, o posvícení pak 23 koláčů, na Nový rok 46 krejcarů, svazek lnu a zeleninu, na zelený čtvrtek asi 80 vajec jako zápisné; za každé chudé dítě navštěvující školu na školním poplatku 48 krejcarů. Třicet šest hynčických velko- a malochalupníků bylo ovšem od školního poplatku osvobozeno, jinak se muselo učiteli z Vražného odvádět o krmáši a o Vánocích po 27 krejcarech a asi 72 vajec na Zelený čtvrtek. Hynčičtí platili, ale vyučování ve Vražném využívali zjevně málo. Mimo již dříve uvedených překážek přicházela tehdy v úvahu ještě robotní povinnost. Protože při pěkném počasí byl hospodář povolán na práce pro vrchnost, musely děti pilně vypomáhat na poli, aby vlastní hospodářství nepřišlo vniveč. Do roku 1800 neuvádějí matriky žádný podpis obyvatele Hynčic – důkaz, že svědci na svatbě a kmotři neuměli psát.

3 Ludi magistri – učitelé

Protože Hynčičtí museli platit učiteli z Vražného, ačkoliv neposílali děti do tamní školy, nezůstalo mnoho na hynčického privátního učitele a mzda Antona Schwirtlicha při množství práce nebyla nijak velká.

Měl ale štěstí a oženil se s bohatou dcerou sedláka Annou Blaschke z domu č. 56 v Hynčicích, rezignoval na povolání učitele a získal v roce 1788 snad za peníze své manželky chalupnické hospodářství č. 15 v osadě Emauzy, nově založené vrchností. Byl ale stále ve vojenském stavu.

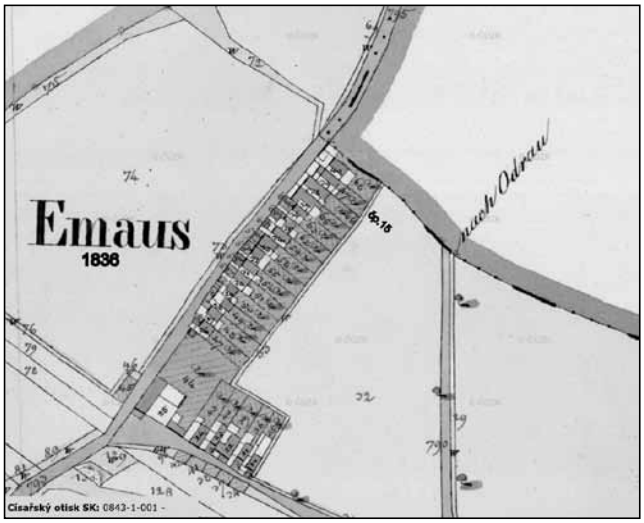

Usedlost čp. 15 v Emauzích na císařském otisku (dnes poloha domu č. 212).

V matrice se uvádí, že se 3. července 1789 narodil syn Antonu Schwirtlichovi, vojáku a chalupníku v Emauzích č. 15 (pozn. red.: syn Josef).[4] Proto se Anton Schwirtlich neúčastnil války, které vedlo Rakousko v letech 1788–1791 proti Turecku. Ale každopádně byl aktivně povolán, když Slezskem a Moravou táhlo vojsko v roce 1790 proti Prusku. Vojsko opustil teprve v roce 1792 – až v tomto roce skončila Antonu Schwirtlichovi vojenská služba.

Dne 12. února 1793 se mu narodila dcera (pozn. red.: dcera Julianna).[5]

V matrice není veden jako voják, nýbrž jako chalupník z Emauz. Anton Schwirtlich zemřel podle farní matriky 7. listopadu 1808 ve stáří 50 let na nemoc plic (rozedmu nebo tuberkulózu). Jeho potomci žijí v několika obcích na Kravařsku.

4 3. července 1789 se narodil v domě č. 15 Josephus Schwirtlich, náboženství katolické, manželský, otec Anton Schwirtlich, voják Kounicova pěšího pluku, matka Anna, rozená Blaschkinová, kmotři Martin Brosch, rolník, Anna Schindlerová, rolnice.
ZAO, fond Sbírka matrik býv. Sm kraje, inv. č. 1085, sig. Od III 4, 1785, Dolní Vražné, Emauzy, Horní Vražné, Hynčice. (David Abendroth, cooperator).

5 12. února 1793 se v domě č. 15 narodila Julianna Schwirtlichová, náboženství katolické, manželská, otec Anton Schwirtlich, chalupník, Emauzy, matka Anna, dcera Anderse Blaschkina, kmotři: Johann Schindler, rolník, Elisabeth Brožová, rolnice.
ZAO, fond Sbírka matrik býv. Sm kraje, inv. č. 1085, sig. Od III 4, 1785–1820, N, Dolní Vražné, Emauzy, Horní Vražné, Hynčice.

Hynčičtí tak poznali díky Antonu Schwirtlichovi dobrodiní vlastní místní školy. Považovali asi za obtížné, aby si po Schwirtlichově odchodu přivykli na docházku do školy ve Vražném.

Brzy se našel důvod k definitivnímu oddělení. Školní budova ve Vražném byla chatrná a musela být v roce 1794 nahrazena novou, k čemuž měli Hynčičtí adekvátně přispět. Protože projektovaná novostavba měla být umístěna ještě ve větší vzdálenosti, nastala všeobecná nespokojenost. Potom došlo ke zlomu. Hynčičtí dne 1. prosince 1794 přednesli na vrchním úřadu své neotřesitelné rozhodnutí postavit v Hynčicích z obecních prostředků, bez poskytnutí příspěvku z náboženského fondu a nároku na další subvence, co nejdříve vlastní školu. Úřad s podmínkami povolení vydal.

V roce 1796 byla hynčická škola hotová, stála u skotnice[6] a náklady činily 1 056 zl., 28 Kr. Protože úřad požadoval ustanovení přezkoušeného učitele, stal se jím velmi schopný učitel Thomas Makitta (Tomáš Makyta), narozený v Klokočově.

Oddělením od školství ve Vražném začala pro Hynčice nová éra duchovního rozvoje. Vstřícný přístup ke škole, obětavost a nadšení obyvatelstva pro novou místní školu vzbudil Anton Schwirtlich a to je nezapomenutelná zásluha prvního učitele v Hynčicích.

Poděkování za zpracování příspěvku patří Květě Míčkové, Pavlu Kašparovi st. a Karlu Goldovi.

6 Skotnice – cesta, kudy se vyháněl dobytek na pastvu

Dr. med. Alois Schindler

Pavel Kašpar st.

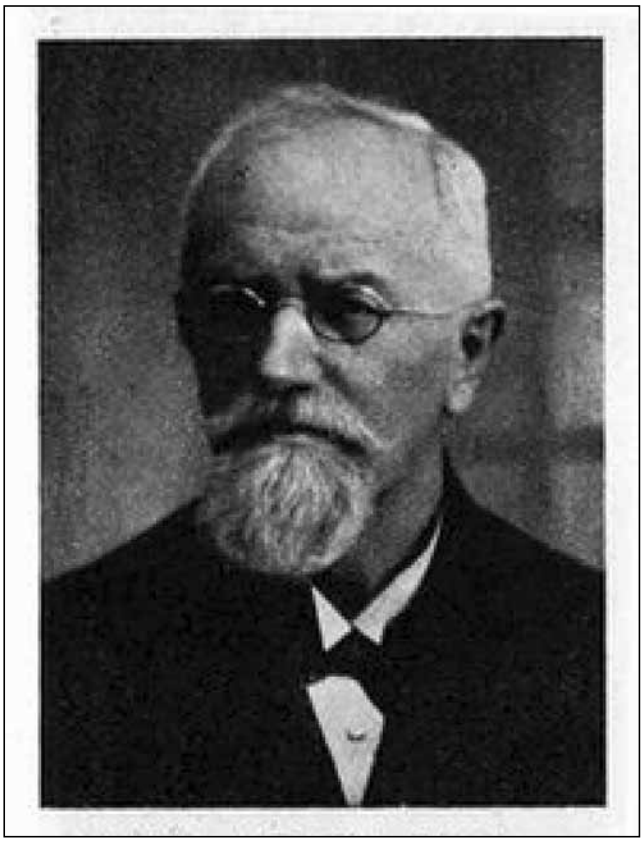

Dr. Alois Schindler, praktický lékař na Jesenicku (Soka Jeseník).

Synovec Johanna Gregora Mendela – Alois Schindler se narodil do rodiny Leopolda Schindlera a Theresie, roz. Mendel, 22. července roku 1859 v Hynčicích (Heizendorf) č. p. 3 (dnes č. p. 61).

V Brně absolvoval pět tříd základní školy a osmileté gymnázium. Potom se zapsal na lékařskou fakultu university ve Vídni, kterou vystudoval za finanční podpory svého strýce Johanna Gregora Mendela.

Po studiu nastoupil v roce 1887 jako praktický lékař na Jesenicko. Byl obětavým lékařem na rozsáhlém území tohoto regionu. Cestu k návštěvě svých pacientů, často strmou a obtížnou, musel dokončit pěšky nebo na kole. Byl také velmi oblíbený mezi svými pacienty, u řádových sester v nemocnici i mezi spoluobčany. Měl pověst obětavého porodníka, vždy laskavého a velmi svědomitého. A byl také považován za společenského a nesmírně dobrotivého člověka. Kromě práce na svém pracovišti

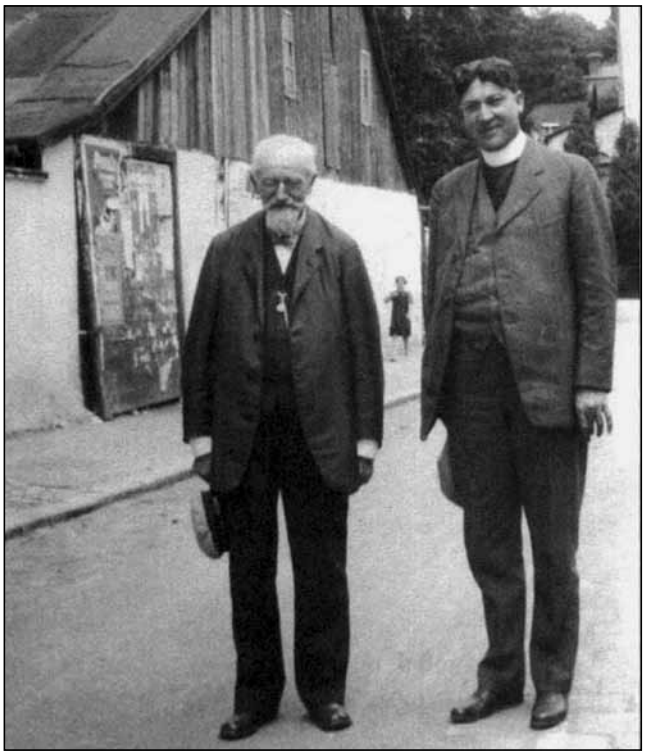

Zlaté Hory, kolem roku 1920 až 1930. Vlevo Dr. med. Alois Schindler, vpravo pravděpodobně pomocný kněz faráře Vincenze Braunera – Franz Schreiber (Odrauer Heimatbrief).

Zlaté Hory, 20. léta 20. století. Náměstí Svobody: dům uprostřed č.p. 96 – první bydliště Aloise Schindlera, vpravo dům bývalé pošty – rodný dům Anny Richter, manželky Dr. Aloise Schindlera (dnes muzeum). Foto Městské muzeum Zlaté Hory.

Zlaté Hory, 2018. Náměstí Svobody, dům č.p. 103, jehož majitelem byl v letech 1900 až 1930 Dr. Alois Schindler (Foto Marian Čep).

a publikování bohaté literatury, se také věnoval botanice, včelařství a později zpracovával genealogii rodiny Mendel.

Alois Schindler vstoupil do svazku manželského s 19letou Annou Theresií Richter 26. listopadu roku 1888 v kostele Nanebevzetí Panny Marie

Hynčice, 1896. Rodina Leopolda a Theresie Schindler.
Sedící zleva: Dr. Ferdinand Schindler s dcerou Marii, Theresie Schindler (rozená Mendel, mladší sestra Johanna Gregora Mendela), Leopold Schindler (manžel Theresie, z usedlosti č. 3 v Hynčicích), ***Dr. med. Alois Schindler s dcerou Hermine a synem Leopoldem.***
Stojící zleva: Anna Schmidt (dcera Anny Foltas), Anna Foltas (rozená Schindler), Ernest Foltas (manžel Anny Foltas, sedlák na usedlosti č. 3), Maria Mendel (rozená Kahlich z usedlosti č. 12), Stefan Kahlich (otec Marie Mendel, sedlák na usedlosti č. 12), Theresia Kahlich (manželka, rozená Schindler) a synové Josef a Stefan Kahlich. Odrauer Heimatbrief.

ve Zlatých Horách. Jeho nevěsta pocházela ze staré místní rodiny poštmistrů[1] (otec poštmistr Conrad Richter; matku Marii Lubich adoptovala manželka poštmistra Amalia Richter). Napřed se usadili ve Zlatých Horách v domě č. p. 96,[2] kde se jim narodily tři děti: v roce 1890 nejstarší syn Leopold, v roce 1892 dcera Hermine a v roce 1904 nejmladší syn Erwin.

Leopold studoval medicínu a stal se lékařem, specializovaným na ORL. Bohužel, v roce 1923 zemřel Leopold Schindler ve věku 33 let v Krnově na tuberkulózu, kterou onemocněl v I. světové válce. Mladší syn Erwin vystudoval medicínu a zubní lékařství v Praze a založil si v Krnově zubní ordinaci. Manželka Dr. Aloise Schindlera Anna, byla jeho věrným společníkem a podporovala ho v lékařské praxi po mnoho let, nepřekonala však bolest ze smrti svého syna Leopolda a zemřela ve Zlatých Horách v roce 1924 v 55 letech.

Alois Schindler ji následoval za šest let 1. června roku 1930, když náhle zemřel ve vlaku na srdeční zástavu při cestě do Olomouce, kde měl mít přednášku o původu rodiny Johanna Mendela. Byl pohřben v rodinné hrobce ve Zlatých Horách, vedle své ženy Anny a syna Leopolda.

Vzpomínka na něj byla v jeho vlasti živá až do posledních let, i po vysídlení obyvatel německé národnosti v roce 1946. Při návštěvě Zlatých Hor v polovině sedmdesátých let 20. století se zde stále setkávali jeho krajané, kteří se považovali „za děti doktora Schindlera" a mluvili o něm s vděčností a s respektem. V polovině 70. let 20. století existoval jeho značně zanedbaný hrob, ale ještě s čitelným nápisem na pomníku. Mezitím byl pomník odstraněn a dnes již bohužel nikdo neví, kde hrobka Schindlerovy rodiny stávala.

1 Od roku 1810 spravovala poštu rodina Richter, která vlastnila i poštovní budovu. Prvním poštmistrem této rodiny byl Vinzenz Richter, v roce 1820 Franz Josef Richter a od roku 1848 paní Josefa Richter.

2 Později si koupili dům č. p. 103. na náměstí a bydleli v něm po celý svůj život.

Použité zdroje

ECKERT-WAGNER, Silvia (2004): *Mendel und seine Erben eine Spurechsuche*. Books on Demand. 160 s.

MANN, Walther (1992): *Erinnerungen am Johann Gregor Mendel*. Darmstadt.

Dr. med. Alois Schindler, Heizendorf – Zuckmantel. *Odrauer Heimatbrief* 1985, s. 119.

Familie Leopold u. Theresia Schindler. *Odrauer Heimatbrief* 1960, s. 10, 11.

Matriky rodné, oddací a zemřelých města Odry. ZA Opava.

Matriky rodné, oddací a zemřelých města Zlaté Hory. ZA Opava.

HB – Odrauer Heimatbrief.

www.mapy.cz

Bývalé Místní národopisné muzeum v Butovicích

Ludvík Kudla

O bývalém muzeu v Butovicích v budově dnešní základní školy jsme přinesli příspěvek Bronislava Novosada a Zuzany Brožové v čísle 2/2016. Nyní text doplňujeme dalšími informacemi s využitím překladu článku Lothara Kudly z časopisu Kuhländchen (Alte Heimat).

S myšlenkou založit v Butovicích muzeum přišel majitel statku vedle tehdejší lékárny Ferdinand Richter. Inspirací mu bylo jejich staré struhadlo na zelí, na které jeho předkové postupem času pravidelně po generace vyrývali monogramy s datem (H.R. 1702, A.R. 1768, A.R. 1810, J.R. 1836…). Vnuklo mu myšlenku, že by se mohly takové památné a hodnotné věci, které se zcela jistě v obci ještě nacházejí, sesbírat a zachovat tak pro další generace, neboť by byla škoda, kdyby se poničily. Podobně smýšlel i jeho soused (a možná i příbuzný) kupec Franz Richter (bývalý obchod u p. Hovjacké). Aby probudil zájem u obyvatelstva, uspořádal v rámci zemědělského spolku několik večerních přednášek, na něž si pozval vrchního učitele a zároveň kronikáře Karla Michla z Hukovic, který o různých zajímavostech z regionu velmi poutavě vyprávěl. Všechny večery byly tak hojně navštíveny, že malá místnost v obecním hostinci nestačila. Na jednom tomto večeru dal p. Richter návrh k založení místního muzea, který byl s nadšením přijat.

Z řad posluchačů se utvořilo grémium, které právě pod vedením p. Richtra zahájilo propagaci nové myšlenky. Psaly se plakáty, tiskly se vyhlášky, také z kazatelny byli obyvatelé vyzýváni k poskytnutí vhodných věcí pro muzeum. Dobrovolníci navštívili každé stavení, aby posoudili, zda se předmět do muzea hodí. Posbírané předměty byly dočasně uloženy v kabinetu školy. Muzejní výbor pracoval pod záštitou výboru pro vzdělání, 24. dubna 1935 byl pak založen samostatný, úředně povolený muzejní spolek. Zakládající členové muzejního spolku: Ferdinand Richter – sedící uprostřed, Franz Richter – stojící pátý zprava, Rudolf Axmann – stojící třetí zprava, Alfred Namislow – stojící první zleva, Josef Kunert – stojící pátý zleva (reprofoto Kuhländchen 2/2018).

V květnu 1935 uspořádal muzejní spolek v 1. patře měšťanské školy výstavu. Výstava měla velký úspěch, navštívilo ji nečekané množství návštěvníků, a mluvilo se o ní po celém okolí. Všichni byli překvapeni, jaké množství předmětů se podařilo sesbírat a jak vzácné poklady jednotlivé domácnosti ukrývaly. Pod vlivem úspěšné výstavy a přátelské pomoci vrchního školního rady a ředitelství školy byly muzejnímu spolku poskytnuty k trvalému užívání dvě místnosti v druhém patře národní školy. V první místnosti bylo vystaveno staré zařízení do-

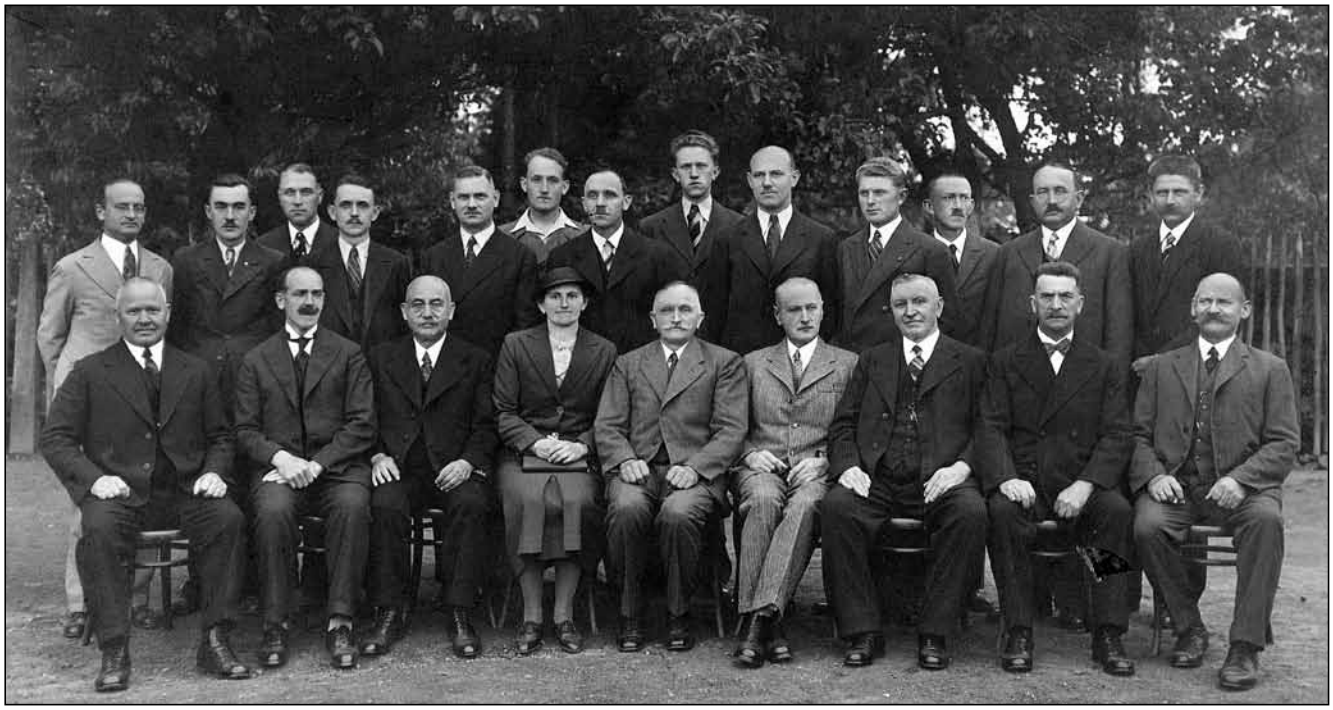

Zakládající členové muzejního spolku: Ferdinand Richter – sedící uprostřed, Franz Richter – stojící pátý zprava, Rudolf Axmann – stojící třetí zprava, Alfred Namislow – stojící první zleva, Josef Kunert – stojící pátý zleva (reprofoto Kuhländchen 2/2018).

mácností, nářadí, nádobí, sklenice, ale také šátky, vlněné přehozy a další ruční práce, dále pak mince, medaile, staré nástěnné hodiny i hodiny stojací. Druhá místnost byla věnována obrazům, knihám, dokumentům nejrůznějších druhů, výučním listům a vysvědčením. Nejstarší vystavenou knihou byl Říšský zákoník z roku 1556 a dokument podepsaný hraběnkou z Kunína. To vše promyšleně přichystal odborný učitel Rudolf Axmann.

K slavnostnímu otevření místního národopisného muzea došlo prakticky až po roce, dne 17. května 1936. Zahájení proběhlo v podvečer vyslovením pocty Dr. Josefu Hauptmannovi.

Archivář muzea, odborný učitel Alfred Namislow, seznámil značný počet posluchačů se životem a tvorbou nezapomenutelného kravařského básníka, který opěvoval rodný kraj. Poté Josef Kunert přednesl několik Hauptmannových básní v nářečí.

Zlatým hřebem večera byl Hauptmannova hra „Der Rockengang“ (Na přástkách), kterou sehrála divadelní skupina Butovického pěveckého sboru. Po slavnostní vzpomínkové mši, která byla celebrována místním farářem za všechny zemřelé Butovjany v neděli ráno, otevřel místní národopisné muzeum zakladatel Ferdinand Richter v očekávání hojné návštěvnosti.

Díky šikovným a umělecky zručným rukám správce sbírek, odborného učitele Rudolfa Axmanna, se podařilo ze dvou nevyužitých tříd vytvořit výstavní prostory. Jelikož ani tyto dvě místnosti nestačily k vystavení všeho sesbíraného materiálu, musela být dána k dispozici také velká kreslírna a knihovna. Tady byly především vystaveny předměty muzejního archiváře a knihovníka. Součástí slavnostního otevření muzea byla i výstava obrazů, soch, řezbářských prací sochaře Jilga z Kostelce.

Výstavu navštívilo více než 700 návštěvníků, kteří do pamětní knihy vyslovovali názor, aby následující generace pokračovaly v započatém díle. Na slavnostní otevření muzea, jak je uvedeno v pamětní knize, byla pozvána i nejstarší obyvatelka obce Anna Gold (92 let).

Během letních měsíců se místní národopisné muzeum zvětšovalo a rozšiřovalo, zimní měsíce využil muzejní spolek k přednáškovým večerům, a seznamoval tak veřejnost s historií jejich domova. Snažil se také probudit k životu zaniklé obyčeje a zvyky. Takto se mu podařilo obnovit jízdu kolem osení (Saatreiten), a to v kravařských krojích, která byla obzvlášť obdivována.

Prostory muzea byly přístupné pouze v letních měsících, o velkých svátcích a o pouti. Z knihy je zřejmé, že bylo vyhledáváno i Butovjany žijícími v cizině, kteří jej během svých návštěv domova navštěvovali, aby si vytvořili obraz o minulosti svého rodiště. Skromné uzeum se stalo kulturním střediskem obce až do konce 2. světové války. Po jejím skončení bohužel někdo místnosti muzea násilně otevřel, a tak bylo mnoho věcí zcizeno, mnoho zničeno, a to znamenalo konec Místního národopisného muzea v Butovicích.

Literatura

KOL. (2008): *Stoleté proměny školy na ulici Butovické 1908–2008.* Almanach k 100. výročí založení Základní školy Butovické ve Studénce. Reklamní studio – Vavrečková Vlasta.

KUDLA, Lothar (2018): Das Ortsmuseum in Botenwald. *Kuhländchen* č. 2, s. 134–136.

NAMISLOW, Alfred (1938): Das Ortsmuseum in Botenwald. *Das Kuhländchen* č. 6, s. 93–95.

Obloukové mosty v Poodří

Historie obloukového mostu přes Ondřejnici ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Michal Janošek

Stál zde celých 50 let, spojoval dva břehy řeky Ondřejnice, zažil první republiku, druhou světovou válku, poválečné i normalizační období. Řeč je o obloukovém mostu, rodákům známém jako most Aloise Hložanky, jenž se nacházel ve Staré Vsi nad Ondřejnicí na Dolním konci obce, u hostince rodiny Neuwirtů (dnes U Babek); tedy na důležité křižovatce v obci. Zeměpisně se na jihozápad vine silnice na Petřvald, na sever míří silnice na Proskovice, třetí směr nás zavede podél výše zmíněného hostince k faře a kostelu, ke škole a dále k poště a k zámku.

Historie mostu se začala psát v létě roku 1932 a jistým způsobem uzavírá budování nové okresní silnice skrz Starou Ves. V srpnu roku 1929 byla totiž po dlouhých letech předána k užívání veřejné dopravě nová silnice na Proskovice. Ta vede skrz pozemky, většinou zahrady, které patřily domům podél nynější cesty na Proskovice a táhly se od řady domků až k řece. Roku 1932 byla pak dostavěna okresní silnice od kapličky Jana a Pavla (dnes Na Dráhách), vedoucí zahradami až k zámku.

Finální podobu nového mostu můžeme vidět na fotografii z roku 1938 (Foto J. Sitko, Státní okresní archiv Frýdek-Místek).

Tato nová silnice nahradila dosavadní trasu vedoucí kolem hostince a hasičárny.

Stejného roku začíná také budování mostu. Úkolu se zhostila firma Ing. Antonín Bouša a spol. z Moravské Ostravy. Dílo dostavěla na jaře roku 1933 s celkovými náklady 450 000 Kč. Na první fotografii můžeme vidět scénu z budování téměř dokončeného mostu, v levé části snímku jsou zachyceni dělníci pracující na stavbě v skoro suchém korytě řeky. Dle zachycené fáze stavby

Fotografie z budování mostu (autor neznámý, od p. Drahomíry Paličkové, také digitální obecní archiv Stará Ves n/O).

můžeme usuzovat, že fotografie byla pořízena začátkem roku 1933.

Most i jeho okolí jsou čistě upraveny a nenesou žádné známky opotřebení či poškození.

To se ovšem během druhé světové války změnilo. Ač v průběhu války most odolával různým nebezpečím, osudné se mu staly poslední dny tohoto celosvětového konfliktu. Na přelomu dubna a května 1945 se začali Němci stahovat a prchat před sovětskými vojsky a čs. tankisty ve směrech na Petřvald a na Brušperk a během ústupu ztěžovali cestu pronásledovatelům tím, že poškodili všechny mosty přes Ondřejnici. Most u Neuwirtů byl vyhozen 1. května 1945 pro 20. hodině; zkáza způsobená bombardováním 30. 4. byla dokonána. Celá mostní plocha na levé, podminované straně břehu (směrem na dnešní ulici Petřvaldskou), klesla.

Most po jeho vyhození 1. května 1945 (Foto J. Sitko, Státní okresní archiv Frýdek-Místek).

Ještě před setměním se toho dne směrem od Proskovic přiblížily první sovětské tanky. Most bylo nutné aspoň provizorně zprůjezdnit. To se narychlo podařilo sovětským vojákům za ochotné pomoci místních, kteří přinášeli fošny ze stolařství Jaroslava Kubaly, další přidávali klády a hlínu. Tou dobou ještě Němci drželi zámek a stříleli odtamtud na pracující na mostě. Pomoc osvoboditelům zaplatil životem místní občan a hrobník pan Alois Hložanka (narozen 11. 10. 1887), zasažený výstřelem ze zámecké věže. Most se však podařilo zprůjezdnit. V pátek dne 4. května proudily nekonečné houfy sovětské armády od Krmelína a od Proskovic a slévaly se v jeden proud mířící na Petřvald u provizorně upraveného mostu.

Most byl na konci roku 1945 vyzdvihnut a poškozené části mostu byly opraveny, což se týkalo zejména levé části mostu. Ta musela být opět zabetonována. Tímto se velmi ulehčilo všem obyvatelům podél řeky, jelikož podél levého břehu až k domu č. 172 a pak dále k statku pana Javorka vedla objížďka. Na počest Aloise Hložanky, se svolením okresního národního výboru a silniční správy, byl most nazván mostem Aloise Hložanky

Během pietního shromáždění 28. října 1946 měl projev pan učitel Josef Rybář, součástí byl také kulturní program místního pěveckého sboru, celou záležitost zorganizoval tehdejší předseda obce František Tyleček. V rámci celé akce byla odhalena také pamětní deska místním občanům, kteří zahynuli během druhé světové války na půdě obce.

Fotografie zachycující shromáždění 28. října 1946 (neznámý autor, Státní okresní archiv Frýdek-Místek).

Roku 1982 musel být most pro nevyhovující stav uzavřen, následně zbourán a na jeho místě vystavěn most nový, jenž se zde nachází dodnes. Při bouracích pracích roku 1982 se pravděpodobně ztratila i plaketa s názvem mostu Aloise Hložanky, původně připevněná na jednom z oblouků mostu.

Stavba nového mostu, postaveného s velkou nosností pro přepravu těžkých nákladů, byla brzy dokončena a provoz po mostě byl obnoven v listopadu roku 1983. Na fotografii níže, která pochází z obecního archivu Staré Ves n/O, jsou viditelné zbytky zbouraného železobetonového mostu. V pozadí je možno vidět provizorní stanovou střechu věže zámku, jež nahradila zničenou původní cibulovou báň.

Mimochodem: cibulová báň se v dohledné době na zámeckou věž opět vrátí, jelikož právě v roce 2018 započala rozsáhlá rekonstrukce staroveského zámku včetně věže.

Tím pro tuto chvíli skončila pestrá historie obloukového mostu Aloise Hložanky.

Literatura a zdroje
CHVOSTEK, Vojtěch (1929): *Nové cesty, Pokrokový měsíčník*. Ročník 2., č. 10, 11, 12., Stará Ves nad Ondřejnicí.
JANOŠEK, Michal, Fotohistorie – 9. díl, *Staroveský zpravodaj* 4/2014.
JANOŠEK, Michal; CHVOSTEK Jaromír (2017): Kalendář Staré Vsi n. O. na r. 2017.
Rozhovor s Libuší Janoškovou, 2010.
ŠEVČÍKOVÁ, Alena květen 2018, el. diskuze FB, skupina Stará Ves nad Ondřejnicí.
Pamětní kniha Staré Vsi nad Ondřejnicí, 1. díl (1921–1958), s. 149, 150, 195, 200, 209 SOkA F-M.
Pamětní kniha Staré Vsi nad Ondřejnicí, 4. díl (1983–)
Pamětní kniha farnosti Stará Ves, 1901–1998, s. 84.

RNDr. Michal Janošek, Ph.D.
vystudoval obor Informatika - Informační systémy v rámci magisterského a doktorského studia na Ostravské univerzitě, Přírodovědecké fakultě. Ve stejném oboru úspěšně dokončil také rigorózní řízení. Ač vystudovaný informatik, amatérsky se zajímá o místní historii a genealogii. Je jedním ze zakladatelů Spolku staroveské historie, jehož je i předsedou.
Kontakt: michal.janosek@gmail.com

Most přes Odru v Polance nad Odrou

Jaroslav Král

V obecní kronice není stavba obloukového železobetonového mostu mostu přes Odru zapsána. Pravděpodobně tam most mohl stát od roku 1920, kdy byla vybudována silnice do Staré Bělé.

Železobetonový obloukový most byl pýchou tohoto místa. Hned pod ním byl na Odře mohutný dřevěný jez, který zvyšoval hladinu Odry a od něho vedla strouha na nedaleký Hurníkův mlýn (naproti sochy sv. Jana Nepomuckého). Místo kolem mostu bylo výletním pro občany ze širokého okolí, proto se uživily mezi železniční tratí a Odrou hned dvě hospody – Petrovičův hostinec a Honcula. Z pěti domů tam byly dvě hospody.

Odra s obloukovým mostem a splavem, hospoda Honcula je vlevo za stromy (rok 1939, foto zapůjčeny autorem).

Most stál až do povodně v roce 1940. Tehdy voda nejprve zaplavila louky v Dolní Polance a 15. března odplavila i Hurníkův splav. Dne 26. května se působením silného proudu vody železobetonový most silně naklonil a 28. května se zhroutil úplně. Trosky mostu byly odstraňovány německým vojskem. Němci dali pak postavit most nový, dřevěný.

Mgr. Jaroslav Král
Kontakt: jaroslav.kraal@seznam.cz

Fotografie z roku 1935 s reklamou na hru v přírodě Husité, kterou hrál Sokol na Sokolské louce.

Zřícený most v roce 1940. Foto převzato z Polanského zpravodaje z října 1997.

Provizorní lávka vybudovaná Němci po zničení obloukového mostu. Foto asi z roku 1940.

Most přes Odru v Odrách, místní část Loučky

Petr Lelek

Ocelový obloukový most se nachází také v Loučkách, které jsou místní částí města Oder. Klene se přes Odru poblíž kaple Panny Marie Růžencové (GPS: 49.6813286N, 17.8081375E).

Původně tento most stál přes řeku Moravici na silnici z Kerhartic do Budišova nad Budišovkou v místě nynější zátopy Kružberské přehrady (GPS přibližně: 49.8308203N, 17.6456236E). V době, kdy byl dřevěný krytý most v Loučkách u kaple ve špatném technickém stavu, nabídla se možnost při stavbě přehrady nepotřebný most využít právě v Loučkách.

V Loučkách jej postavily Pozemní stavby Opava v roce 1956 nákladem 1 200 tis. Kčs. Jak udával nápis na mostě: „BRANKA´ER EISENWERKE A. G. TROPPAU No 64 1905“, ocelovou část mostu vyrobily Branecké železárny již v roce 1905 (nápis již na mostě není).

Obloukový most nahradil dřevěný krytý most, který se nacházel cca o 30 m níže a byl odstraněn v červnu 1958.

Ing. Petr Lelek
Městský úřad Odry, Odbor životního prostředí
Kontakt: lelek@odry.cz

Literatura

ŠUSTEK, František (1958): Dřevěný krytý most v Loučkách u Oder. *Vítkovsko*, vlastivědný zpravodaj č. 3, 2. strana obálky.

Za podklady děkuji Emilu Mateiciucovi z Oder, Mgr. Petru Zahnašovi z Vítkova – Zálužného a Ing. Petru Coufalovi z Oder.

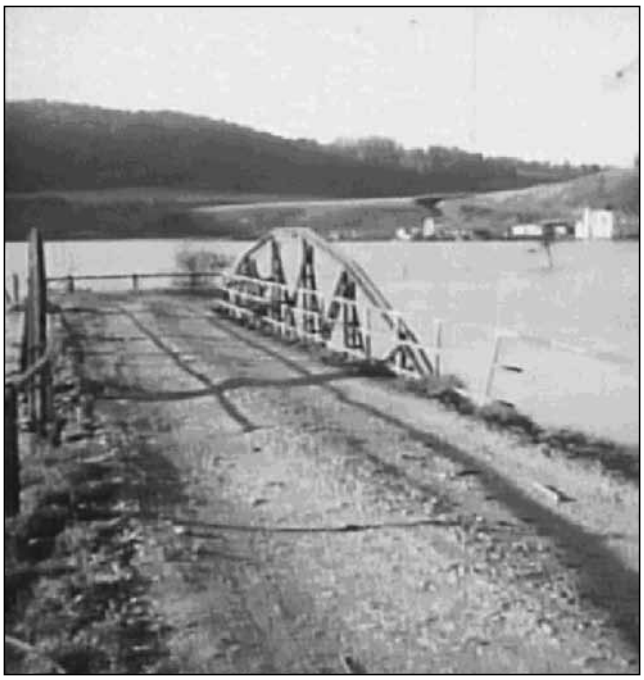

Obloukový most na původním místě v údolí Moravice.

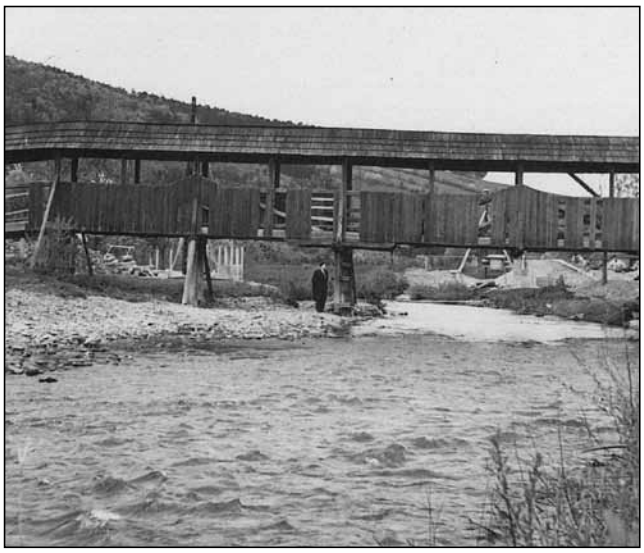

Fotografie z 16. května 1956 zachycuje dřevěný krytý most v Loučkách a v pozadí (viditelný za ním) rozestavěný obloukový most (Foto Státní okresní archiv Nový Jičín, Sbírka fotografického materiálu a pohlednic, sig. Lky/3/1).

Tento pohled zachycuje obloukový most již uložený na opěrách. Fotografie byla pořízena pravděpodobně krátce před zbourání dřevěného mostu v roce 1958. (Foto Státní okresní archiv Nový Jičín, Sbírka fotografického materiálu a pohlednic, sig. Lky/4/4).

Ocelový obloukový most v Loučkách (Foto autor, r. 2015).

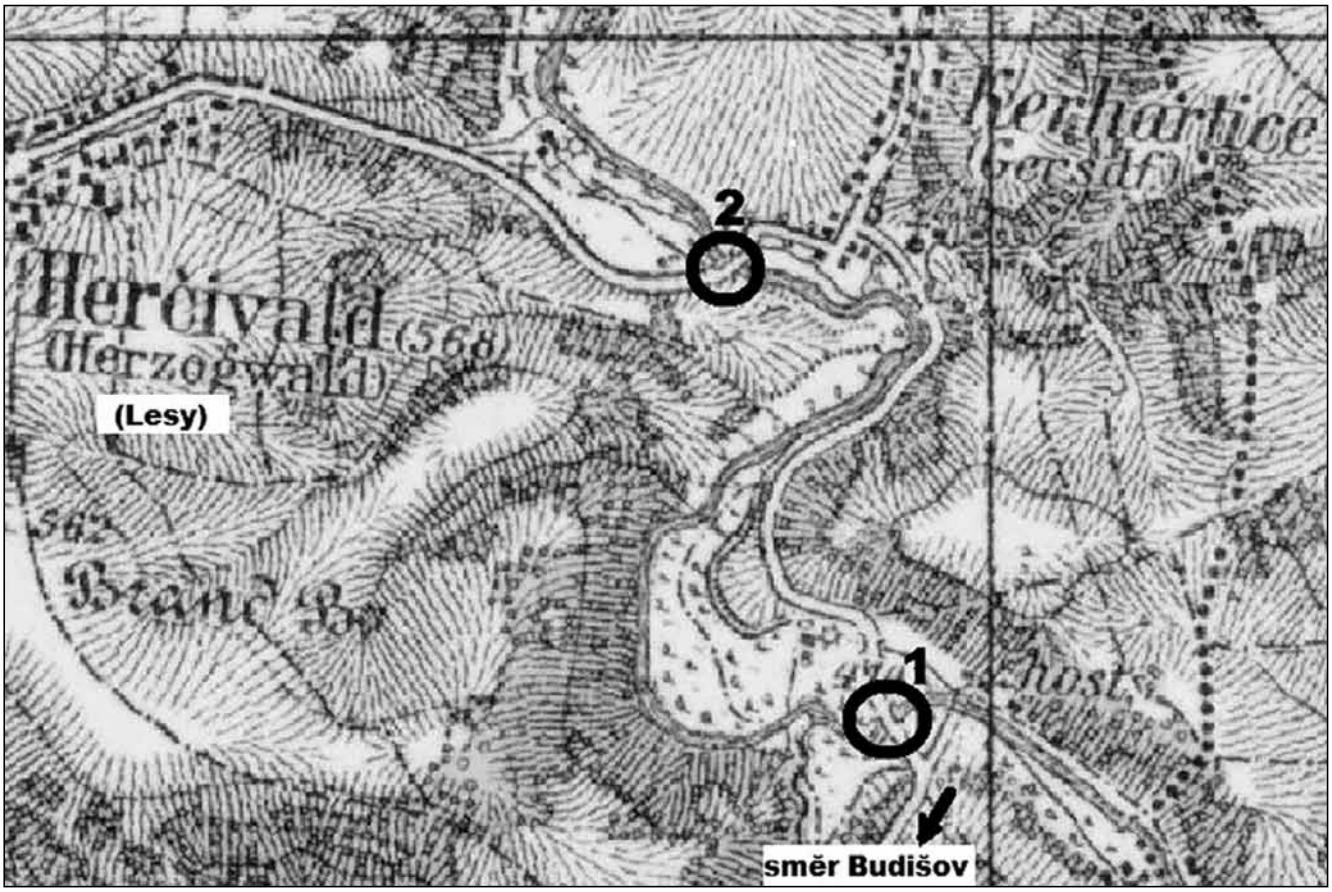

1 – obloukový most přes Moravici na silnici z Kerhartic do Budišova nad Budišovkou (nachází se v současnosti v Loučkách), 2 – na Moravici stával na silnici z Kerhartic do Herčivaldu (Lesy) ještě jeden, větší obloukový most.

Od Knoppova kříže k anonymnímu prostoru Místo k zamyšlení

Radim Jarošek

Pohled 170 let zpátky – památný rok 1848, sedlák z horní části Jistebníku Franz Knopp postavil u cesty do Fonovic pískovcový kříž. Jako „kostelíček v polích" jistě sloužil svému účelu, nejspíš se u něj zastavili příchozí k pokřižování, sloužil k orientaci – u kříže.

Střihem se posuňme o nějakých osmdesát let dopředu – Jarmila Glazarová prožívá šťastné roky v Klimkovicích, které pak beletristicky ztvární v románu Roky v kruhu. V románu najdeme tuto pasáž, kde autorka zachycuje procházku z Klimkovic,[1)] která vedla poměrně nedaleko zmíněného kříže: „Chodívali jsme do luk k jistebnickému nádraží. Kolem hospodářské školy na kopeček k Müllerovu kříži a polní cestou na Fonovice. To je dlouhá a přerušovaná čára stavem od Polanky k Jistebníku, naježená topoly a ovocným stromovím. Všude ve Slezsku jsou široké polní meze, pás za pásem, travnaté pruhy jako koberce, plné sedmikrás. Po takových mezích jsme chodívali, tváří v tvář horám. Za Fonovicemi se cestička vnoří do širé kotliny. Luka a luka.

Zvlnění kraje působí, že chvílemi se vlny luk zvednou ze všech stran. Jsme na dně kotliny. Nad námi vysoká bledá klenba a kolem dokola husté, vlažné ticho. Na bahnitých místech žhnou do mlžné tišiny vášnivě a mlčky zlaté blatouchy. Plné krve a života dmou se jejich dužnaté stvoly a sytě zelené listy. Tenounké flétnové hlásky obechvívají žhoucí plání květů. To komáří roje vibrují nad mokřinou.

Vyjdeme z kotliny a hned nám vlídně pokynou hory, svěží vítr rozevlaje vlasy, čtverácky blýsknou hladiny rybníků ve žlutém rákosí.

1 Kudy vlastně tenkrát šli, upřesňuje Jiří Pillich, kronikář Klimkovic: Polní cesta, která vedla z tzv. Pastevníků, což byly obecní pozemky podél toku Polančice, a dále od areálu Hospodářské a hospodyňské školy do mírného kopce k Fonovicím a pak až k nádraží v Jistebníku, se v dřívějších dobách lidově nazývala „Klimkovickým trápením". Cesta přes pole bývala v době deštivého počasí velmi blátivá a hrbolatá. Pro jarmarečníky z Košatky, Staré Vsi, Jistebníku, Petřvaldíku a dalších míst byla cesta velice špatná. Dnes to je cyklostezka a souběžně s ní i zelená turistická značka se zpevněným povrchem.

Blížíme se k širokému svahu, přes který všetečně vykukuje cibulka jistebnického kostela.“

Posledním časovým skokem se dostáváme do současnosti, do jara 2018: Pohled sklouzne na rozvaliny kamenného kříže mezi kopřivami. Ještě před pár lety stál, zkroušený sice, napůl zlomený, ale stál. Dnes je na kusy a postupně se mění v hromádku kamenů. Stinný baldachýn mu poskytuje osamocená lípa s prosychající korunou, možná zraněnou bleskem. Cesta nás sem nezavedla, neboť jí není. Kolkolem do široka i daleka běží zorněné lány. Dlouhá přímá linie stromoví vyznačuje meliorační příkop, do kterého ústí odvodňovací hlavník. Po mokřinách se tak shlehla zem. Na obzoru se modravě vlní hřebeny Beskyd, ty zůstaly.

Uvedené řádky stručně zachycují přeměnu zdejší krajiny v anonymní velkovýrobní prostor. Prostor, kde se stále zemědělsky hospodaří, ale ptejme se na cenu. Krajina beze jmen, bezcestná, s poškozenou pamětí. Je duben a za projíždějícím traktorem se zvedá sloup zvířeného prachu. Chvíli hrčí na obzoru a pak je zase ticho. V dáli se pomalu sunou maličké černé siluety cyklistů, kteří nemají důvod zastavit.

Obrázek, který spatříme nejen zde u Knoppova kříže. Bohužel nivu Odry v Moravské bráně, která je zeleným a prozatím ještě šťavnatým ostrovem, obklopuje široký pás polních monokultur. Řepka, kukuřice, obilí se střídají v nepravidelném rytmu rozlehlých a povětšinou odvodněných honů.

Místní znalosti dřívějších hospodářů a nejčastěji zároveň i majitelů pozemků, kteří díky po generace sbíraným zkušenostem věděli, co kam vysadit, nahradila vydatná ropná síla zemědělských mechanizmů, hnůj pak koktejl agrochemikálií a spotřebu místních domácností, kam plynuly dříve vypěstované produkty, zase dotační injekce od státu.

Sprašové hlíny Moravské brány dodnes dávají velmi dobrou úrodu, jistě větší než v dobách, kdy sedlák Knopp stavěl ke slávě Boží onen kříž, ale vraťme se k výše nastíněnému: za jakou cenu a jak dlouho ještě…

Fotoprocházku začneme pohledem na lípu, v jejímž stínu leží rozvaliny Knoppova kříže.

Psal se rok 1848, kdy byl u cesty z Jistebníka do Fonovic vztyčen kříž.

O pár desetiletí psala J. Glazarová, kterak vídávala na procházkách vykukovat cibulku jistebnického kostela. Současný pohled na báň kostela – jí zmiňovaná „luka a luka“ nahradil lán řepky.

Ať se práší za kočárem. Je konec dubna, suché jaro 2018.

„Na bahnitých místech žhnou do mlžné tišiny vášnivě a mlčky zlaté blatouchy," psala J. Glazarová. Současnost by popsala asi méně poeticky – mokřady mnohde nahradily betonové zkruže plošného odvodnění. Tam někde dole odtéká voda po každém dešti nestále pryč.

Soustava podpovrchových melioračních trubek je pak zaústěna do příkopu a voda rychle mizí z krajiny.

Oprava kapličky sv. Floriána v Proskovicích

Marie Matějová

Patronu obce Proskovice, svatému Floriánovi, je zasvěcena kaple na horním konci obce. Nějaká kaple, nejspíš dřevěná, zde stála pravděpodobně již v první polovině 18. století. Nasvědčuje tomu skutečnost, že v r. 1916 zrekvírovali rakouští vojáci z proskovické kaple 17 kg těžký zvonek z roku 1736 i zákres v mapě 1. vojenského mapování.

V kapličce se zvonilo ručně, vždy v poledne a večer; zvoněním se oznamovala úmrtí v rodině, požáry a jiná významná veřejná upozornění. Říkalo se, že zvonek živé svolává a mrtvé oplakává. Zvoníky v kapličce byli v polovině 20. stol. Alois a Marie Jařabáčovi a také paní Julie Paličková. U kapličky probíhaly v minulosti krátké pobožnosti, obyvatelé okolních domů ji svépomocí udržovali a opravovali.

Současnou opravu kapličky uskutečnila stavební firma Martina Kunze, úpravu vnitřní výzdoby provedli manželé Vavrečkovi, zahradnické práce paní Milada Konečná a údržbu zeleně pak paní Kateřina Fulnečková a Petr Ječmen.

Kaplička se nachází u křižovatky ulice Světlovské a U Zvonice (Foto Radim Jarošek).

Dne 14. května 2018 byla kaplička posvěcena farářem starobělské farnosti Bohuslavem Novákem. Jak slavnost proběhla? Po ukončení májové pobožnosti v 19 h. přicházel průvod věřících z kostela ke kapličce, jejíž zvon se rozezvučel rukou Blažeje Paličky. Symbolicky právě on přebral žezlo zvoníka po své babičce Julii. Zároveň jako starosta Sboru dobrovolných hasičů se dvěma mladými hasiči, kteří u kapličky drželi stráž, také vzdali čest svému patronu sv. Floriánovi. Během krátké pobožnosti byla kaplička posvěcena. K obřadu zazpíval mariánské písně chrámový sbor pod vedením Pavly Klimkové. Setkání se účastnili nejen občané Proskovic, ale i krmelínští, novobělští a starobělští farníci.

Obec tak splnila revers z 26. května 1807, dle kterého „*se obec Proskovská dobrovolně na nynější*

Z posvěcení kapličky (Foto Adam Birka).

V nikách v průčelí kapličky jsou sošky sv. Jana Nepomuckého, Panny Marie a sv. Floriána. Jsou ze šamotu a vytvořila je Milada Němčeková (Foto Radim Jarošek).

i budoucí časy zavazuje, že ona, poněvadž o posvěcení tej jejich malej novovystavěnej kapličky Sv. Floriána žádala a na budoucí zachování neb. opravování žádný základ na penězích udělati nemohla, takovou kapličku vždycky a po všechny časy nejenom v dobrém, nýbrž i taky v ozdobném stavu ku cti a chvále tomu svatému Floriánovi jakožto patronu skrz odvrácení škodného ohně udržeti a zachovati chce a bude.“

Ale nejde jen o revers. Obnova kapličky sv. Floriána má hluboký smysl svým duchovním rozměrem a je také projevem úcty současné generace k práci a životu našich předků.

Poděkování za doplnění informací patří proskovickému kronikáři Jiřímu Lyčkovi.

Mgr. Marie Matějová
starostka Proskovic

Mezi soškami v interiéru nesmí chybět sv. Florián. Autor sošek není znám (Foto Radim Jarošek).

Označníky ve Staré Bělé

Karel Sýkora
Foto Radim Jarošek

Asi už nemá cenu psát o fenoménu doby – o cyklistice. Tento sport a zábava se dlouhodobě nevyhýbá ani Poodří. Naopak. Svůj význam, vliv a dosah má i v chráněné krajinné oblasti a nejvíce cyklistů jezdívá na okraji Ostravy ve Staré Bělé, Polance na Odrou a Proskovicích. Všemu tomu pomáhají cyklostezky a cyklotrasy, které z Ostravy-Jihu a Svinova směřují do Poodří.

Cyklostezka L od Ondřejnice (řetězový Most Zdeněk) k místu Pod Ferdu na hranici katastrů Proskovic a Staré Bělé, která byla otevřena v r. 2011, měla směrem k Honculi slabé místo. Dalo se jezdit hlavně po silnici Na Lukách. Ta byla ale stále více a více frekventovaná. A jízda na kolech byla riziková a ani řidiči si nemohli být jistí.

Když se v roce 2015 začal chybějící úsek „elky“ plánovat a budovat právě podél silnice Na Lukách, místní patrioti a cyklisté v Proskovicích a ve Staré Bělé zpozorněli a rozhodli se budoucí otevření této cyklostezky přivítat instalací tzv. označníků či mezníků. A první měl být právě někde u mostu přes Odru – na Honculi. Starostové Staré Bělé a Polanky byli autorem tohoto příspěvku se záměrem seznámeni. Uvítali ho a mohli jsme začít. Totéž jsme naplánovali udělat „Pod Ferdu“. Dobudování tohoto důležitého úseku bylo naplánováno na konec roku 2016.

Označníky měly také připomenout jedno kulaté výročí – 110 roků od založení Klubu českých velocipedistů ve Staré Bělé. Tento Klub byl v poněkud „jiném formátu“ obnoven v roce 2007,

je součástí aktivit v TJ Sokol Stará Bělá a je otevřen všem zájemcům. Od onoho roku 2007 si vede výborně – má sportovní, společenský, gastronomický nebo seniorský program, který v okolí nemá rovného. Autor příspěvku navrhl městu Ostrava jeho ocenění v kategorii Senior klub roku 2017. Vztyčování zamýšlených označníků pak jenom potvrdilo správnost úvah o tom, jak nový úsek cyklostezky L uvítat, jak 110. výročí KČT oslavit a jak občanům a příchozím připomenut, kde žijí nebo kde se pohybují.

Po rozhodnutí jsme přikročili k realizaci. Měli jsme již hodně zkušeností s tzv. trojmezníky (Stará Bělá-Krmelín-Stará Ves nad Ondřejnicí a Proskovice-Stará Bělá-Polanka nad Odrou). Jsou to dubové kmeny se třemi znaky a se třemi jmenovkami, patřičně ošetřeny a udržovány. Umístěny jsou tam, kde se vždy zmíněné tři katastry stýkají (více viz POODŘÍ 1/2014).

1 – Trojmezník Proskovice-Stará Bělá-Polanka nad Odrou (čísla odpovídají číslům v mapě na s. 54).

2 – Trojmezník Stará Bělá-Krmelín-Stará Ves nad Ondřejnicí.

3 – Označník Pod Ferdou na hranici katastrů Proskovice-Stará Bělá. Místo nese název podle pohodného Ferdinanda Edelsbergera, který bydlel v nedaleké rasovně u silnice ze Staré Bělé do Proskovic.

5 – Sloup na hranici Staré Bělé a Výškovic.

4 – Označník Stará Bělá-Krmelín v místech zvaných Na Cigance.

6 – Informační tabulka Kobele u cyklozastavení. Pomístní jméno je odvozeno od „kobylek“, které tady ve velkém hejnu přilétly v roce 1712.

Označník nebo mezník na hranici katastru je podobný (dubový kmen, na protiplochách dva znaky obcí a dvě jmenovky). Ale přibyly tzv. pomístní názvy, které k místům patří třeba i stovky roků.

První takový označník Proskovice-Stará Bělá vztyčili proskovičtí patrioti Pod Ferdu v létě 2016. A když tam končila Cyklojízda starostů ostravských městských obvodů 2016, byli přítomní informováni o smyslu a o dalších označnících a trojmeznících. Vzbudilo to veliký zájem.

Byly zhotoveny znaky a jmenovky Staré Bělá-Polanka nad Odrou a čekalo se, kde v okolí Honculy označník nakonec bude.

Mezitím byly instalovány znaky a jmenovky na Mostu Zdeněk přes Ondřejnici v úseku Košatka-Proskovice a také třetí označník Stará Bělá-Výškovice, který je poblíž Starobělského potoka (Starec) směrem od Honculy do Výškovic.

Starobělští cyklisté ale taky vztyčili označník mimo Poodří, na hranici katastrů Stará Bělá-Krmelín – v místech zvaných Na Cigance. A pro úplnost ještě zbývá dodat, že tabulka s vysvětlením pomístního jména Kobele byla umístěna u cyklotrasy H poblíž vodárny jižně od Staré Bělé směrem na Krmelín.

V plánu jsou pak ještě další místa na hranicích katastrů. Od plánů se ale vraťme do letoška, přesněji do 11. června 2018, kdy byl vztyčen prozatím poslední označník, výše zmíněný u Honculi – na pravém břehu Odry, na hranicích katastrů Polanka nad Odrou a Stará Bělá.

Kdo vlastně takové označníky, mostky, odpočívky a další „maličkosti“ v okolí Staré Bělé a Proskovic realizuje?

Navazuje se na tradice a mládí. V těchto místech se vždycky hospodařilo, randilo nebo jinak pohybovalo. My těmi označníky pouze připomínáme hranice bývalých vesnic. Cyklostezky takové vzájemnosti a poznávání pomáhají. Tak proto to připomínáme. Spolupodílí se řada lidí, uvedu pár jmen – řezbáři Majka Knápková nebo Dalibor Šplíchal a Karel Sýkora, starostové, Ladislav Dlouhý nebo Stanislav Mazurek, cyklisté, hokejisté, značkaři a senioři ze Staré Bělé, Proskovic, Krmelína a z Nové Bělé. Nesmí se ale zapomínat ani na spolupracující stolaře, natěrače, kopáče, vozače a na další fandy nebo sponzory. Tak, jak to má být.

Samozřejmě, že okolo Odry nebo přítoků není všechno hotovo nebo ideální. Když konkrétně píšu

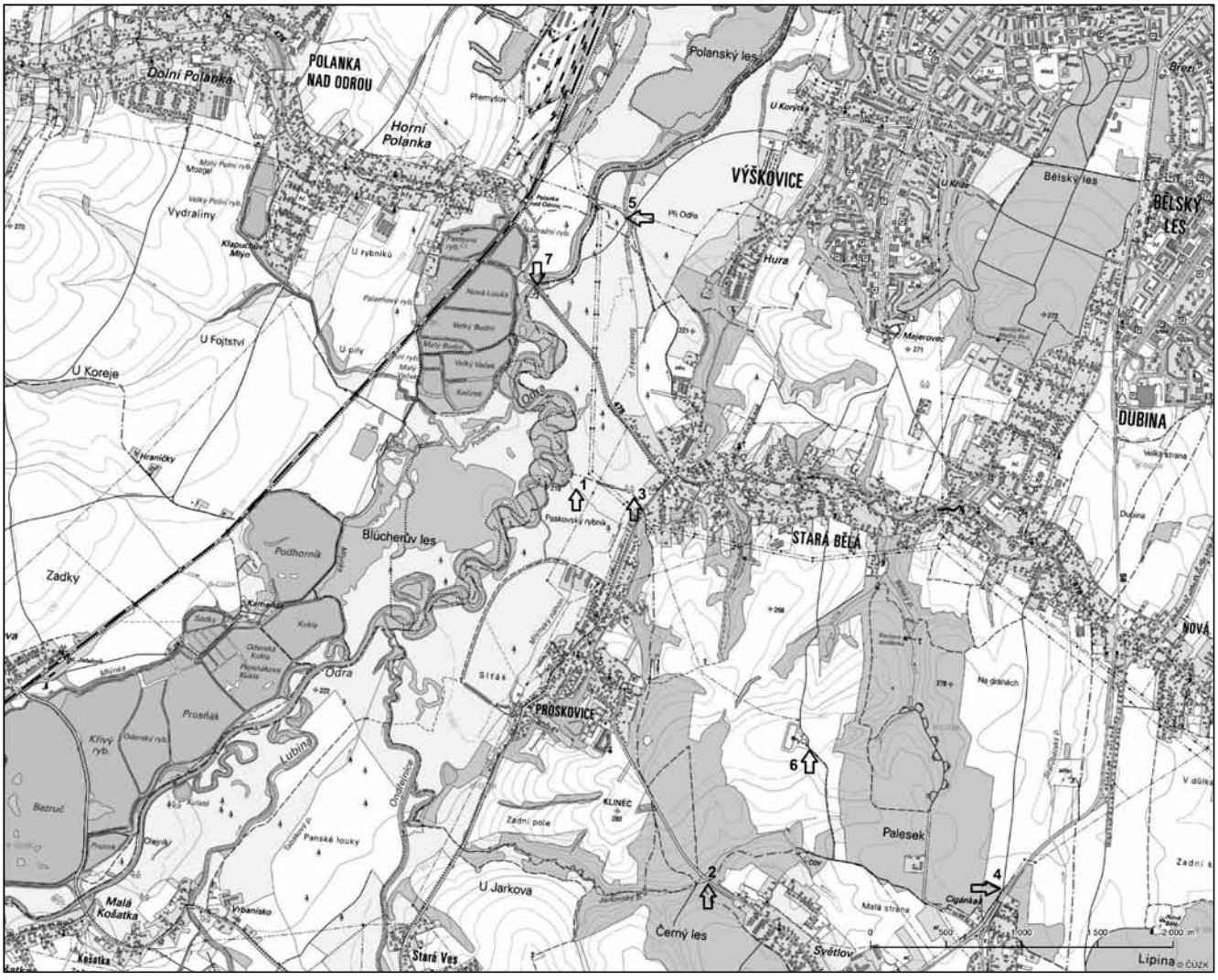

Umístění označníků dle čísel u fotografií.

7 – Jako prozatím poslední byl vztyčen označník u Honculy (k. ú. Stará Bělá a Polanka nad Odrou).
Zleva: Ladislav Dlouhý, garant stavby označníků, Jaromír Klečka, Stanislav Kavka, Marie Knápková, Karel Sýkora, Alois Sosna, Miloslav Hořínek a František Novák.

o turistice nebo o cyklistice, stále např. chybí lávka přes Zábřežku. Na některých místech se opakovaně předvádějí vandalové. Ale s vylepšováním a s vírou se nesmí nikdy přestat!

Závěrem několik málo slov o naivních poodeerských řezbářích.

Marie Knápková je stavební inženýrka, jako důchodkyně je stále profesně aktivní, řezbě se věnuje asi 13 roků. Volí botanické a církevní motivy, spíše komorní plastiku. Majka používá hlavě lípu, méně dub. K jejím několika větším řezbám patří právě řezby reliéfů pro zmíněné účely (konkrétně znaky Výškovic, Košatky a Polanky). Je velmi zručná, pracovitá a rychlá. Mimo řezání se věnuje rodině, má ráda turistiku a je členkou Sokola Výškovice.

Dalibor Šplíchal je profesí strojní inženýr, pochází z Hukvald. Bydlí ve Staré Bělé. Přes svůj pokročilý věk se aktivně věnuje cyklistice, stolnímu tenisu a společenskému životu. Vyniká v jemné řezbářské práci. Používá ponejvíce lípu, jasan a dub. Spolupodílel se i na řadě větších řezeb-reliéfů pro Lysou horu, pro Lašské království, obce, pro velocipedisty i pro Prašivou. Na zmíněných označnících vidíme jeho řezby pomístních jmen, znaky Staré Bělé, Nové Bělé a Krmelína. Tam oceníme mj. právě jeho jemné řezby.

Karel Sýkora byl učitel, koksař a kameník. Rodák ze Staré Bělé je občanem Proskovic. Je ideovým tvůrcem trojmezníků a označníků. Byl i zručný tesař. Má za sebou desítky řezeb, taky ve spolupráci s Daliborem i s Majkou. Připravuje materiál, návrhy, provádí větší řezby a vyřezal většinu textů a jmenovek; věnuje se i reliéfní tvorbě. Nejvíce pracoval pro interiér školy, kde působil a pro KČT. Karlovy řezby erbů jsou na mnoha místech od Prahy po Beskydy.

Mimo tyto tři se dříve taky spolupodíleli Aleš Stuchlý z Proskovic a mistr Kamil Kopřiva ze Staré Vsi nad Ondřejnicí. Garantem vztyčování označníků je od roku 2017 Ladislav Dlouhý ze Staré Bělé.

PaedDr. Karel Sýkora
Kontakt: karel.sykora@volny.cz

Kniha C. F. Schertze Discursus juridicus zpět ve Spálově

Miloslav Chytil, Giuseppe Maiello

Sobota pátého května 2018 byla ve Spálově dnem slavnostním. V podvečerních hodinách se v salonku spálovské sokolovny shromáždilo asi 60 účastníků veřejného představení knihy Discursus juridicus, kterou v roce 1697 napsal tehdejší spálovský zámecký pán Carl Ferdinand Schertz.

Kniha byla letos zakoupena obcí za 600 dolarů na internetu na prodejním portále ebay v USA.

Poté, co kniha dorazila do Spálova, ji nechali Spálovští restaurovat od odborné restaurátorky archivu v Olomouci Mgr. Veroniky Bulíčkové.

První část přednášky, kterou přednesla restaurátorka, byla věnována práci na opravě knihy. Druhým přednášejícím byl doc. Giuseppe Maiello, který se jako jeden z mála v České republice zabývá osobností a dílem barokního spisovatele C. F. Scherze. Prezentace byla zaměřena hlavně na chronologii jeho díla a také na připomenutí významu, které má v dnešní době, zejména na proslulost latiského spisu Magia posthuma, v němž se jako první autor na světě zabýval fenoménem vampýrismu.

Po asi hodinu a půl trvajících přednáškách byla akce zakončena procházkou centrem Spálova s výkladem na několika zastaveních, které se týkaly zámeckého pána. Jednou ze zastávek byl i kostel, kde je v kryptě uložena rakev s ostatky C. F. Schertze.

Celý název drobné knížky je Discursus juridicus de beatissima virgine dei genitrice Maria, tedy Právnické pojednání o nejsvatější Panně Marii, Bohorodičce.

Velikost knihy je 10,5 x 16,3 a má 92 popsaných stran a 8 stran prázdných bez textu. Knihu „sponzoroval“ hrabě Karel Kinský.

Autor ve spisku kritizuje pověru nošení amuletů s P. Marií, ale toleruje invokace „Jesus Maria“, jakožto zbožné zvolání. Podporuje polský úzus nedávat mužům jméno Maria, jako třeba Ferdinand Maria. Uvádí, že P. Maria se na rozdíl od ostatních smrtelníků narodila bez původního hříchu a byla pannou i po porodu. Josef nemohl požádat a ani nepožádal o rozvod – byl si vědom mimořádné svatosti P. Marie. Schertz silně kritizuje a považuje za potrestání hodné ty, kteří neuznávají základní principy panenství P. Marie.

To jsou hlavní body, v nichž potvrzuje pravověrnost katolické doktríny a možnost zázraku, ale pouze v extrémních případech, jakým je P. Marie.

Miloslav Chytil
Kontakt: saman.spalov@seznam.cz

doc. dott. Giuseppe Maiello, Ph.D.
Kontakt: giuseppe.maiello@upol.cz

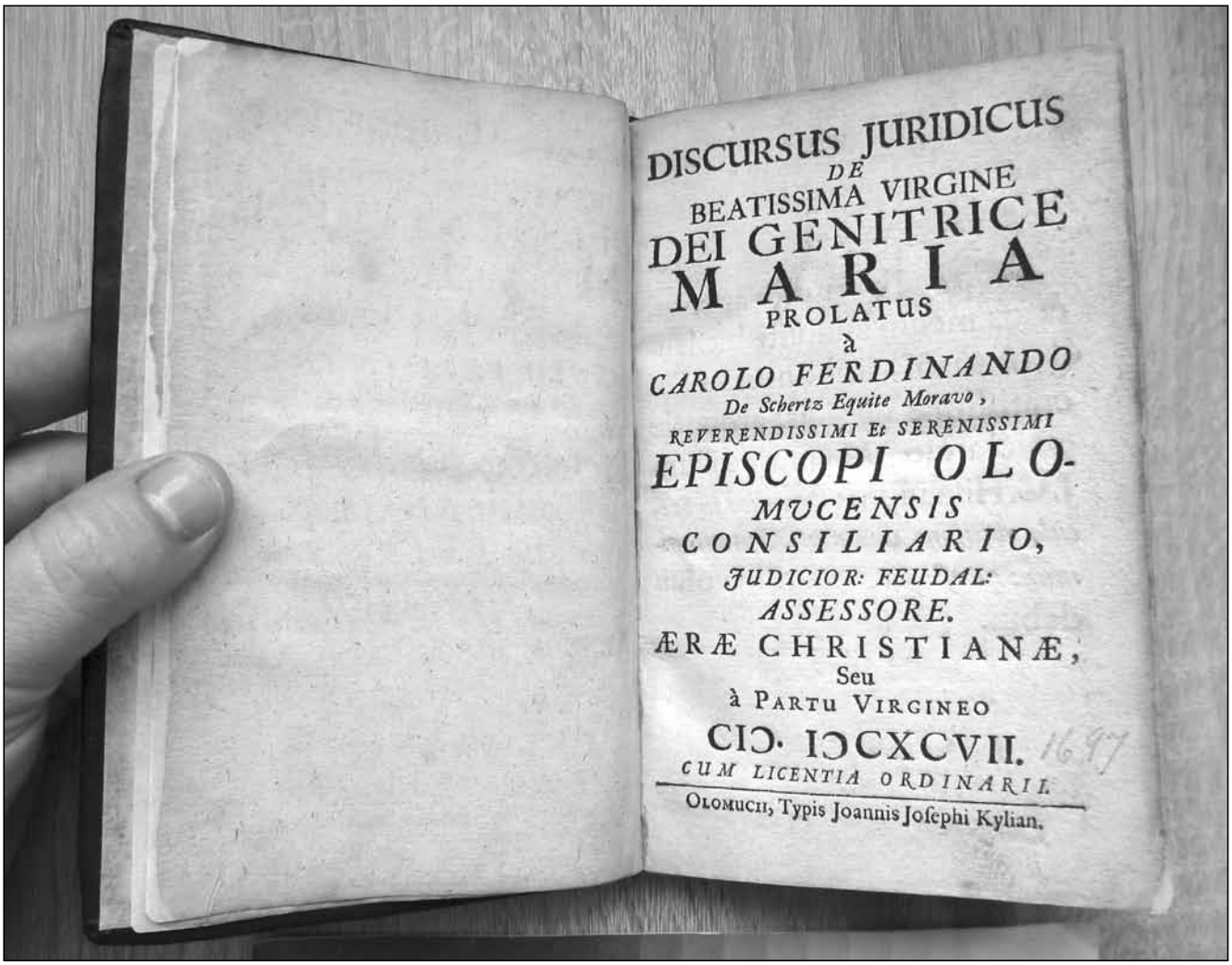
DISCURSUS JURIDICUS
DE
BEATISSIMA VIRGINE
DEI GENITRICE
MARIA
PROLATUS
à
CAROLO FERDINANDO
De Schertz Equite Moravo,
REVERENDISSIMI Et SERENISSIMI
EPISCOPI OLO-
MUCENSIS
CONSILIARIO,
JUDICIOR: FEUDAL:
ASSESSORE.
ÆRÆ CHRISTIANÆ,
Seu
à PARTU VIRGINEO
CIↃ. IↃCXCVII.
CUM LICENTIA ORDINARII.
OLOMUCII, Typis Joannis Josephi Kylian.

Titulní strana (Foto Veronika Bulíčková).

Hraniční kámen na Něčíně u Spálova (opět) ukraden

Radim Jarošek
Foto Petr Lelek

Nevím, kdo z čtenářů viděl hraniční kámen, který se nacházel několik metrů západně od potoka Něčín, po srpnu 2017. Minulý čas je na místě, neboť jej někdo ukradnul. Nebyl to asi znalec, protože šlo o betonovou kopii, která byla na místo usazena v roce 1991. A nebylo to ani poprvé, co se někomu hodil. Originál hraničního kamene byl zcizen již v roce 1976, naštěstí byl vypátrán a o dva roky později navrácen a uložen na Újezdním úřadu vojenského újezdu Libavá. Od roku 1982

Přední strana repliky hraničního kamene.

Zadní strana.

byl umístěn na Okresním středisku státní památkové péče a ochrany přírody v Olomouci. Nyní se nalézá v depozitáři Muzea Novojičínska.

Kámen byl původně umístěn na rozhraní katastrů tří obcí: Spálova, Luboměře pod Strážnou a Barnova a zároveň na hranici dvou panství, spálovského a potštátského.

Hraniční kámen byl osazen dle vyrytého letopočtu (dnes však neúplného) na počátku 18. století (snad roku 1709). Přední stranu zdobí erb Schertzů a pod ním je vtesán nápis SPONAU. Na zadní straně je erb svobodných pánů z Walderode a pod erbem nápis BODENSTAD.

Jako zeměměřičská a heraldická památka požívá hraničník památkové ochrany.

Poděkování patří Radku Poláchovi z Muzea Novojičínska, Ing. Tomáši Klevarovi z Vojenských lesů a statků a Davidu Chovančíkovi za poskytnutí informací.

Akce Ukliďme Odru aneb organizujme se (a chtějme od státu, aby konal)

Vladan Mácha (text a foto)

Plasty všude

Bydlím ve starém mlýně na řece Odře v chráněné krajinné oblasti Poodří, a to nejen proto, že jsem fanda do obnovitelných zdrojů energie – vodní elektrárny, ale i proto, že žiji a chci žít v souladu s přírodou a udržitelně. A čím více jsem svázaný s přírodou a jejími procesy, tím více vidím, jak si jí nevážíme a jak malý je zájem státu na její ochraně. Vše podléhá toku a obratu peněz. Chtěl bych se proto s vámi podělit o příběh, ve kterém státní úřady okázale ignorovaly Odru ucpanou plasty. Příběh končí šťastně a snad dokáže inspirovat ty, kteří to s ochranou přírody už vzdali nebo mají pocit, že jedinec nic nezmůže.

Objemy komunálního odpadu v řečišti už přesáhly všechny meze. V meandrech se postupně zachytlo takové množství odpadů, že zatarasilo vodní tok v celé jeho šířce. Mocnost plastového nánosu dosahovala místy až 30 centimetrů a nejednalo se jen o jediné místo. Největší naplavenina měla cca 10 metrů na šířku a 30 na délku, takže pokud jste chtěli Odru sjíždět na loďce, nezbývalo než loď přenést.

A to je pouze ta viditelná část. Tím, že se plastový odpad neustále pohybuje s proudem, rozmělňuje

se a vznikají ve vodě mikroplasty, které se dostávají do potravinového řetězce vodních živočichů, kteří následně umírají. Tyto drobné částice se pak samozřejmě dostávají až do moře a také do podzemní vody, kterou pijeme.

Vzhledem k tomu, že řeším spoustu věcí kvůli vodní elektrárně i se státním podnikem Povodí Odry, několikrát jsem se jim písemně zmínil o neúnosném stavu znečištění, ale výsledek byla NULA. Ani na můj podnět neodpověděli.

Na jaře pravidelně probíhá celostátní akce „Ukliďme Česko“, a protože to byla dobrá příležitost zmobilizovat více sil, zorganizoval jsem v rámci tohoto hnutí vlastní akci „Ukliďme Odru.“ Cílem bylo vysbírat odpad kolem břehů a zároveň přimět někoho ze státních orgánů, aby vylovil tuny odpadu i z vodního toku. Vytvořil jsem na Facebooku událost a písemně jsem nejprve oslovil všechny státní orgány, které by toto znečištění mělo zajímat. Nejprve jsem napsal Povodí Odry, jakožto správci vodního toku, s žádostí o mechanizaci na vytažení odpadků z řeky, jelikož pouze lidskými silami bychom to vzhledem k objemu nezvládli. Pak AOPK (Agentura ochrany přírody a krajiny), kam CHKO Poodří spadá a v neposlední řadě obci Bartošovice. V minulosti zákon říkal, že pokud není znám původce odpadu, uklízí ho obec, na jejímž katastrálním území se odpad nachází. V dnešní době to bohužel už takto jednoznačně uvedeno není, a i proto asi tento problém nikdo moc neřeší.

Napsal jsem jim, neuvěříte co se stalo potom!

A co mi dotyční úředníci ve zkratce odepsali?

Z AOPK v Ostravě mi odepsali, že jsou pouze úřad a nemají ani mechanizační ani lidský potenciál na vytažení odpadu z toku, a řešení je v prvé řadě v kompetenci obce, ale že jsou rádi, že se problém řeší a dle možnosti mě podpoří…

Z obce mi sice sdělili, že na vytažení odpadu mechanizaci nemají, ale na sběr odpadu po břehu mě vybavili plastovými pytli a jednorázovými rukavicemi. Slíbili také, že veškerý odpad roztřídí na obecní třídírně odpadu tak, aby se na skládku vyvezlo co nejméně.

No a z Povodí Odry mi napsali, že mechanizaci na vytažení nemají a poslali mi krásně barevnou mapku s vyznačenými třemi body na levém břehu, kde máme odpad vyskládat, aby jej pak mohli vyvézt na skládku. Asi si neuvědomili, že budeme sbírat po obou březích v délce několika kilometrů, kde nejsou mosty, a přeplavat s pytlem na druhý břeh by asi nešlo a nějaká separace šla mimo… Co se týká „skládky odpadu“ ve vodním toku, na jejich pozemku, který zatarasoval celý vodní tok, tento problém vůbec neřešili.

Přitom stačilo tak málo, jen se mezi sebou zkoordinovat…

Prostě jsem pro ně nebyl partner hodný jednání. Spojil jsem se proto se svým kolegou a sousedem z jedné vesnice, senátorem Petrem Orlem za Zelené, a domluvili jsme se, že mu sepíšu novou žádost o řešení situace na Povodí Odry. Tu přepíše na senátorský hlavičkový papír a opatří ji vlastním podpisem. V této nové žádosti jsme připomněli, že když nemají pozemní mechanizaci na vylovení, mají určitě lodě, ze kterých se dá odpad sbírat. A protože mám i kontakty na Českou televizi, nabídl jsem jí, zda by její pracovníci nechtěli přijet natočit úklid Odry a zmedializovat tak celou akci, aby vešla ve známost.

A najednou se ledy hnuly!

Pan generální ředitel Povodí Odry odpověděl panu senátorovi. K dispozici najednou byly lodě i s lidmi v den, na který byla akce naplánována. A jak dopadla má výzva na Facebooku? Nakonec se nás sešlo, myslím, 14 a vysbírali jsme cca dva kilometry břehu. Přijela Česká televize a my se objevili jak v přímém přenosu, tak ve večerních hlavních zprávách. V reportáži vedle mě promluvila i tisková mluvčí Povodí Odry, kde zdůraznila, jak se snaží o čistotu vod, ale prostě toho mají hodně…

Tímto končí pozitivní část příběhu. Zdálo by se, že konec dobrý, všechno dobré, ale bohužel opak je pravdou. Špatný stav přírody a klimatické změny, které člověk způsobil, jsou už takového rozsahu, že

budoucí generace budou mít obrovský problém najít řešení. Ubývá vody, a to jak povrchové, tak podzemní. Vlivem toho jsou ve špatném stavu také lesy. Zemědělská půda je bez organické hmoty a utužená, takže i to málo co naprší, ihned steče i s bahnem, umělými hnojivy a pesticidy do toků. A co se týká řešení místních ekologických problémů – stát se zřejmě spoléhá na to, že se problémy vyřeší samy, nebo si je musí vyřešit samotní občané.

Aby se zabránilo klimatické změně, je potřeba nacházet systémové řešení. Jednotlivec často neobstojí sám proti velkým znečišťovatelům a korporacím. To ale neznamená, že bychom se měli zbavovat zodpovědnosti. Sám se proto se snažím žít nespotřebně. Nové ojeté auto si pořídím až tehdy, kdy má Škoda Fabia se 450 000 km nepůjde opravit, i když bych si mohl koupit kdykoli ojetinu novou. Odpad prakticky nevyrábím, vybírám výrobky bez palmového tuku, vše třídím a snažím se, aby uhlíková stopa v mém životě byla co nejmenší. Pouze jako jednotlivci možná svět nezměníme, ale s každým takovýmto napsaným příběhem jej můžeme učinit o něco pěknějším místem pro život.

Ing. Vladan Mácha
Bartošovický mlýn
Kontakty: vladanmacha@seznam.cz, www.bartosovickymlyn.cz, Facebook: Bartošovický mlýn

Soška Vodníčka Emila v Jistebníku

Danuše Lövyová
Foto Radim Jarošek

U sádek rybářství v Jistebníku se na maličkém ostrůvku nachází soška Vodníčka, kterému místní říkají Emil. S nápadem vytvořit něco, co by se k rybníkům vázalo, přišel poprvé pan Pudil – v sedmdesátých letech minulého století vedoucí tehdejšího Státního rybářství a přítel ak. sochaře Miroslava Rybičky. Ten zadal tento úkol svému synovi Janu Rybičkovi, v té době studentu Umělecké průmyslovky v Hořicích, který sošku z hořického pískovce v letech 1973 až 1974 vytvořil. Vodníček byl umístěn u líhně rybářství a později mu byl vybudován malý ostrůvek, na němž stojí dodnes.

Zub času a bohužel také různí nenechavci se na vzhledu sošky negativně podepsali, proto byl ak. sochař Miroslav Rybička požádán o její restaurování. Stalo se tak asi v letech 2015 až 2017 s pomocí žárově ošetřené epoxidové pryskyřice.

Dnes už opět Vodníček Emil stojí na ostrůvku u líhně Chovu ryb Jistebník (GPS: 49.7496572N, 18.1633228E).

Zastavují se u něj často turisté a zvláště děti velmi potěší.

Tolik nám o soše sdělil M. Rybička a vyslovil také přání, abychom připomněli především mladým lidem, že tvůrce Vodníčka byl rovněž mladým člověkem spjatým s přírodou, a proto ochotně převzal tento úkol pro zkrášlení kousku jistebnických rybníků.

Poškozená socha sv. Jana Nepomuckého v Polance nad Odrou

Iveta Matulová (text a foto)

V pátek 16. února 2018 došlo vinou dopravní nehody k přímému střetu osobního automobilu s kamennou sochou sv. Jana Nepomuckého v Polance nad Odrou poblíž mostu přes Mlýnku, při němž došlo k povalení památky na zem. Několik balvanů zamezilo střetu ještě razantnějšímu. Nárazem došlo k sesunutí sochy, což bylo, při jejím zajištění kovovým čepem, možné proto, že socha v místech čepu praskla. Náraz způsobil odlomení poloviny spodní plinty a část drapérie.

Na soše došlo k několika dalším menším plastickým defektům a poškozením povrchu. Deformována byla i druhotná měděná svatozář. Spodní sokl a schodišťové stupně byly poškozeny výrazně méně. Za zmínku stojí deformovaný masivní čep, spojující podstavec a sokl. Ten se vinou nárazu značně vychýlil, což bylo příčinou rozlomení spodní části podstavce.

Odlomený fragment s několika menšími zůstal položen vedle sochy a spolu s ní byl následně deponován v ateliéru akademického sochaře a restaurátora pana MgA. Jakuba Gajdy, Ph.D., který provede postupnou opravu. Budou doplněny chybějící částí, a to jak na soše, tak i na architektonických prvcích. Umělý kamenný materiál bude nanášen přímo. Na více poškozených a namáhaných partiích – rohy a hrany na římse a podstavci – však bude doplnění prováděno na pomocné armatury z titannerezové oceli, které slouží ke kvalitnějšímu spojení doplňků s originálem.

Vrácení památky na stejný pozemek předpokládáme na podzim tohoto roku a pro zajištění větší bezpečnost sochy zvažujeme s památkáři změnu její pozice o několik metrů dál od silnice.

Iveta Matulová
Úřad městského obvodu Polanka nad Odrou
Kontakt: imatulova@polanka.ostrava.cz

Z činnosti Regionu Poodří v 1. pololetí 2018

Kateřina Křenková

Činnost Regionu Poodří byla zaměřena na řešení běžných záležitostí, spojených s chodem svazku a na aktivity v oblasti Destinačního managementu Turistické oblasti Poodří – Moravské Kravařsko.

Jako každoročně začátkem roku probíhaly výstavy cestovního ruchu. Region Poodří byl prezentován na všech výstavách pod hlavičkou Destinačního managementu Poodří – Moravského Kravařska, o.p.s., na stánku Moravskoslezského kraje – v Brně, Praze, Bratislavě, Ostravě a v Zabrze (PL), dále formou prospektového servisu prostřednictvím Krajské destinační společnosti na dalších veletrzích a prezentačních akcích v Polsku a na Slovensku. Průběžně probíhají aktivity, směřující k propagaci turistické oblasti Poodří.

Během druhého čtvrtletí proběhly dvě významné akce, do kterých se již tradičně aktivně zapojují obce svazku.

První z nich byl 17. ročník „Otevírání Poodří a pooderského koštování“ s doprovodným programem.

Celodenní akci zahájila vycházka s ornitologem a průvodcem po Zámecké naučné stezce. Na nádvoří zámku probíhal stánkový prodej výrobků se značkou Moravské Kravařsko - regionální produkt®, Včelaříci z Bartošovic lákali přítomné děti k zapojení do včelařské dílny. Současně probíhala

prezentace firmy Husqvarna Nový Jičín, s ukázkou mechanizace pro údržbu zeleně.

Návštěvníci mohli opět zdarma ochutnat pálenku z krávy, která vítala návštěvníky hned při vstupu do zámku. V prvním patře zámku se v rámci projektu Pohádkového Poodří mohly děti převléci do kostýmů pohádkových bytostí, poskládat si maxi puzzle s postavičkami Pohádkového Poodří a udělat si fotografii s maketou víly Rusalky. Návštěvníci mohli zhlédnout výstavu fotografií pod názvem „Poodří – krajina mokřadů“, na kterých byla očima převážně amatérských fotografů zachycena příroda Poodří, dále pak hobby výstavu keramiky paní Kataríny Vráblové z Košic na téma „Boty, botičky“.

Zpřístupněná byla i Expozice Moravského Kravařska a probíhala prezentace projektu „Udržitelná krajina Poodří“. Nedílnou součástí akce byla tradiční domácí kuchyně. Pro návštěvníky byl otevřen v průběhu celého dne Dům přírody Poodří.

Hlavním bodem programu bylo koštování, v poledne zasedla hodnotící komise k vzorkům pálenek v kategoriích jabkovice, hruškovice a slivovice, které zvítězily v obecních kolech. I přes nepříznivé počasí a malou úrodu v loňském roce bylo do soutěže přihlášeno 24 vzorků – 8x slivovice, 9x jabkovice a 7x hruškovice. V 15.00 hodin byly vyhlášeny výsledky v jednotlivých kategoriích, byly předány ceny a korunováni vítězové jednotlivých kategorií pálenek. V kategorii jabkovice zvítězil vzorek z Jeseníku nad Odrou, v kategorii slivovice a hruškovice vzorek ze Suchdolu nad Odrou.

Druhou akcí byly Hry bez venkovských hranic, které po dvouletém přerušení uspořádala 16. června 2018 obec Šenov u Nového Jičína. Do netradičního soutěžení se zapojila šestičlenná družstva z 11 obcí svazku.

Ihned po příjezdu měla družstva možnost se seznámit s manuálem a připravenými soutěžemi, vybrat si soutěž, ve které si nejvíce věří a vsadit „žolíka“. Po slavnostním nástupu a zahájení her se družstva postavila na start první disciplíny.

Byl to hod „Škrpálem v dál“, házelo se zády k vymezeným výsečím, které byly bodově odlišně hodnoceny. Další byla týmová soutěž „Cimrmanovy lyže“, při které byla důležitá koordinace všech členů družstva, aby se na jednom páru speciálně vyrobených letních lyží dostali po vytýčené trati do cíle. Následovala vědomostní soutěž o pořadatelské obci, při které soutěžila všechna družstva najednou. Ujet co nejdelší vzdálenost na jízdním kole bylo úkolem další soutěže nazvané „Na kole dole“. Ze dvou pokusů každého člena družstva byl započítáván ten delší a po sečtení ujeté vzdálenosti

Otevírání Poodří (Foto O. Usvald).

byly přiděleny body. Kolo však nebylo jen tak obyčejné a mnohým soutěžícím jízda způsobila nemalé problémy. Svázané nohy dvou soutěžících, na startu připravená pneumatika o hmotnosti 73 kg a soutěž nazvaná „S gumou bezpečně“. Cílem soutěže bylo co nejrychleji dopravit pneumatiku ve dvojicích soutěžících do cíle. Pneumatika se však nesměla kutálet ani šoupat, jen převracet na druhou stranu. A protože čas pokročil, přišla na řadu soutěž „Odpolední svačinka“ v podobě jogurtu s piškoty. Krmený hráč dostal bryndáček a krmící šátek na oči. Soutěžící, který nejrychleji svačinku spořádal, získal nejvyšší počet bodů. Poslední soutěž, na kterou nebylo možno vsadit žolíka, bylo „Nečekané překvapení“. Sečtený věk soutěžících v družstvu byl kritériem pro udělení bodů v poslední soutěži. Nejmladší soutěžící přijeli z Velkých Albrechtic (součet 128 let) a soutěžící z Kunína byli družstvem s nejvyšším součtem let (234 let). Rozdíl mezi nejmladším a nejstarším družstvem byl 106 let. Před 18.00 hodinou byly body sečteny a následovalo slavnostní vyhodnocení a předání pohárů: 1. místo Skotnice, 2. místo Sedlnice, 3. místo Suchdol nad Odrou.

Všichni ostatní soutěžící obdrželi perníkové medaile se znakem Šenova u Nového Jičína. Poděkování patří panu starostovi a všem, kteří se na přípravě a průběhu her podíleli a navázali tak na předchozí úspěšné ročníky Her bez venkovských hranic.

I když na stupních vítězů mohla být pouze tři družstva, vyhráli všichni, kteří si přijeli zasoutěžit nebo fandit a strávili aktivně společně příjemné odpoledne. Především takové akce přispívají ke stmelování nejen členů jedné obce, ale i jejich sousedů, a to je ta nejdůležitější myšlenka Her bez venkovských hranic.

MVDr. Kateřina Křenková
Starostka obce Bartošovice a předsedkyně svazku obcí Region Poodří
Kontakt: katerina.krenkova@bartosovice.cz

Momentka z Her bez venkovských hranic (Foto J. Buchlovská).

Počasí prvního pololetí roku 2018

Petr Dobeš

První pololetí roku 2018 bylo s průměrnou teplotou 7,9 °C o 1,4°C teplejší než je hodnota dlouhodobého normálu za období 1979–2013. Zásluhu má na tom především duben, který byl s teplotou 13,4 °C mimořádně nadnormální. Silně nadnormální byl taky leden a květen a nadnormální červen. Měsíce únor a březen byly naopak podnormální. Opět jsme si mohli povšimnout velmi rychlého nástupu jara, spíše by se dalo říci, že jsme ze zimy během necelých 14 dnů skočili rovnou do léta. Nejnižší teplota byla naměřena až 1. března a to -18,1 °C. První letní den, kdy maximální teplota přesáhla 25 °C, nastal 9. dubna, první tropický den pak 10. června. Nejvyšší teplota vzduchu dosáhla za první pololetí roku 2018 31,5 °C a to 21. června.

Srážkový úhrn 221,5 mm tvoří 73 % normálu. Napadnout by mělo asi o 80 mm více. Mimořádně podnormální byl duben, to napršelo pouze 4,1 mm. Taky květen byl podnormální, ostatní měsíce byly normální. Nejvyšší denní srážkový úhrn činil 28,8 mm – 2. června.

Letos bylo již 17 bouřkových dnů, první bouřka se vyskytla 23. dubna. Často to byly ale jen vzdálené bouřky a srážková oblačnost se Suchdolsku vyhýbala. Při bouřkách byly 1. června zatopeny sklepy kolem vodních toků v Potštátě, Partutovicích a Střítěži n. Ludinou. O den později zaplavila voda suchdolský železniční podjezd. Větší bouřky vytopily 3. června Větřkovice dokonce dvakrát během dne. Zaplaveny byly sklepy a nově otevřený sportovní areál. Hladina Husího potoka tak přechodně stoupla, na vodoměrné stanici Fulnek ale povodňový stupeň dosažen nebyl. Začátkem května se dvakrát objevily kroupy, ale byly jen malé velikosti, které nezpůsobily žádné škody.

Sucho z minulých let stále přetrvává, zejména řeky v Poodří se stále drží jen těsně nad hranicí sucha. Ještě horší je úroveň hladin podzemních vod, které jsou výrazně pod hodnotami dlouhodobých průměrů.

Nejvyšší rychlost větru byla dosažena 17. března – 18 m/s, což je klasifikováno jako bouřlivý vítr. Tady v okolí se větší škody nevyskytly, zato se vítr 17. až 18. března vyřádil na Libavé. Tamější, kůrovcovou kalamitou těžce zkoušené lesní porosty nevydržely

nápor vichřice. Polámáno bylo údajně na 200 tisíc stromů, kromě smrkových byly poškozeny i listnaté porosty.

Sněhová pokrývka ležela od začátku roku 38 dnů, od 8. února do 7. března byla každý den, tedy v kuse 28 dnů. Nejvyšší vrstva sněhu – 11 cm, byla naměřena 8. února. Poslední den se sněhovou pokrývkou byl 20. březen.

Teplotní a srážkové údaje jsou měřeny panem Ladislavem Rošlapilem na Šlechtitelské stanici Hladké Životice, ostatní meteorologické prvky a atmosférické jevy jsou pozorovány autorem v Suchdole nad Odrou.

Mgr. Petr Dobeš
Kontakt: dobes.petr@centrum.cz

	leden	únor	březen	duben	květen	červen	I. pololetí
průměrná teplota	1,9	-3,3	1,1	13,4	16,6	17,8	7,9
minimální teplota	-8,6	-13,8	-18,1	-1,9	5,4	7,3	-18,1
maximální teplota	11,0	6,4	16,6	28,5	29,9	31,5	31,5

	leden	únor	březen	duben	květen	červen	I. pololetí
dny arktické							0
dny ledové	2	14	7				23
dny mrazové	15	26	21	2			64
dny letní				7	13	15	35
dny tropické						2	2

	leden	únor	březen	duben	květen	červen	I. pololetí
počet srážkových dnů	18	11	13	6	10	15	73
srážkový úhrn	37,4	25,2	29,6	4,1	38,5	86,7	221,5

	leden	únor	březen	duben	květen	červen	I. pololetí
počet dnů s bouřk.jevy				1	6	10	17
dnů se souvis.sněh.pok.	8	21	9				38

Ramsarská úmluva – 25. výročí Poodří

Libuše Vlasáková

Mokřady jsou definované jako „území bažin, slatin, rašelinišť i území pokrytá vodou, přirozeně i uměle vytvořená, trvalá či dočasná, s vodou stojatou či tekoucí, sladkou, brakickou či slanou, včetně území s mořskou vodou, jejíž hloubka při odlivu nepřesahuje šest metrů“. Mokřady patří mezi nejohroženější světové ekosystémy, které i přes svůj nesmírný význam v krajině stále ubývají. Celosvětovou ochranou a udržitelným využíváním mokřadů se zabývá Úmluva o mokřadech, majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva. Úmluva byla podepsaná prvními státy dne 2. 2. 1971 v íránském městě Ramsar (odtud zkrácený název „Ramsarská úmluva“), v platnost vstoupila v r. 1975. Do dnešního dne se k ní připojilo 170 států světa.

Každá smluvní strana Ramsarské úmluvy je povinna zařadit alespoň jeden ze svých mokřadů na „Seznam mokřadů mezinárodního významu“ (tzv. List of Wetlands of International Importance) a zajistit adekvátní ochranu a rozumné užívání mokřadů na svém území. Do seznamu jsou zařazovány mokřady splňující přísná kritéria mezinárodního významu z hlediska unikátnosti a ochrany biologické rozmanitosti. Seznam v současné době čítá 2300 mokřadů celého světa o celkové rozloze 229 milionů hektarů.

Česká republika dosud zapsala na Seznam mokřadů mezinárodního významu 14 mokřadů:

Šumavská rašeliniště, Třeboňské rybníky, Novozámecký a Břehyňský rybník, Lednické rybníky, Litovelské Pomoraví, Poodří, Krkonošská rašeliniště, Třeboňská rašeliniště, Mokřady dolního Podyjí, Mokřady Liběchovky a Pšovky, Podzemní Punkva, Krušnohorská rašeliniště, Pramenné vývěry a rašeliniště Slavkovského lesa, Horní Jizera.

Jako v pořadí šestý mokřad mezinárodního významu bylo v r. 1993 zapsáno Poodří.

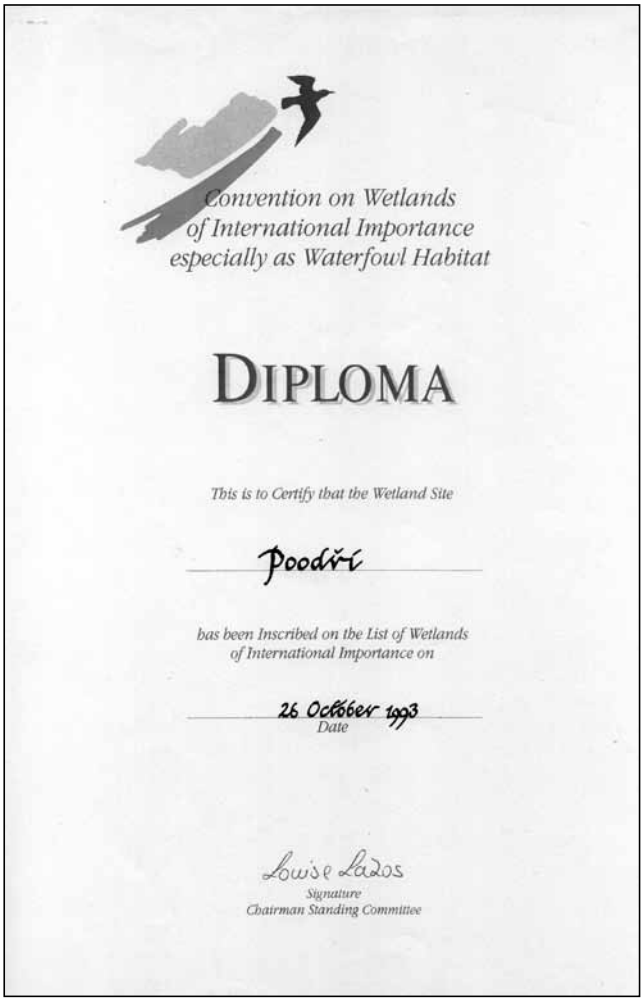
Convention on Wetlands
of International Importance
especially as Waterfowl Habitat

DIPLOMA

This is to Certify that the Wetland Site

Poodří

has been Inscribed on the List of Wetlands
of International Importance on

26 October 1993
Date

Louise Lazos
Signature
Chairman Standing Committee

Diplom o zapsání Poodří mezi mezinárodní mokřady.

Splňuje kritérium mezinárodně významného mokřadu jednak tím, že se jedná o příklad typického, vzácného a unikátního typu přírodního nebo přírodně blízkého mokřadu pro daný biogeografický region a dále z hlediska významu pro ochranu biologické rozmanitosti (mokřad je obýván zranitelnými, ohroženými nebo kriticky ohroženými druhy nebo ohroženými společenstvy). Fenomén přírodního toku řeky Odry se zachovalým přirozeným vodním režimem a pestrou mozaikou různých typů mokřadů je jedinečný svým charakterem v celém baltickém úmoří a právem náleží mezi lokality s mezinárodním významem.

V rámci Ramsarské úmluvy je veden také „Seznam ohrožených mokřadů“. Jedná se o mokřady mezinárodního významu, v nichž došlo, dochází, nebo může dojít z nejrůznějších důvodů ke změnám jejich ekologického charakteru a tím k jejich ohrožení, případně zničení. Smluvní strana pak ve spolupráci s odborníky, vědci i politiky hledá vhodné řešení nastalé situace. V České republice zodpovídá za naplňování Ramsarské úmluvy Ministerstvo životního prostředí. Funkci poradního orgánu ve věcech ochrany mokřadů vykonává Český ramsarský výbor, který je složen ze zástupců Ministerstva životního prostředí, pracovníků státní ochrany přírody, pracovníků vědeckých a výzkumných pracovišť a zástupců nevládních organizací. Při řešení vědeckých otázek úmluvy využívá Český ramsarský výbor Expertní skupinu, jejímiž členy jsou odborní pracovníci, kvalifikovaní v ochraně mokřadů a vodního ptactva.

Mgr. Libuše Vlasáková
národní kontaktní osoba pro Ramsarskou úmluvu
Ministerstvo životního prostředí
Kontakt: libuse.vlasakova@mzp.cz

K výročí zařazení Poodří do Ramsarské úmluvy byla letos v Ostravském muzeu uspořádána výstava fotografií. Vybrané fotografie z výstavy tvoří barevnou přílohu.

Shodou okolností proběhly v Poodří letos hned dvě ramsarské exkurze.

První byla exkurze pořádaná pro Evropské regionální zasedání Ramsarské úmluvy o mokřadech (Foto Radim Jarošek, 20. března 2018).

Druhou tvořili účastníci zasedání Českého ramsarského výboru a expertní skupiny. Fotografie je zachycuje na břehu Odry u Petřvaldíku (Foto Iva Moslerová, 3. května 2018).

Via exulantis – cesta exulantů vás vítá

Daniel Říčan

Tak je dnes pojmenována cesta, kterou museli podniknout lidé z našeho Poodří, aby unikli před pronásledováním pro víru. Komenský emigroval z Fulneku už v roce 1621 a zanechal zde své souvěrce, prosté členy Jednoty bratrské. Ti museli svou víru dlouho skrývat, ale o sto let později založil prostý tesař Kristian David ze Ženklavy pro své pronásledované souvěrce, tajné evangelíky z Moravy, exulantské městečko Herrnhut (Ochranov). Tam pak vedly kroky všech, kteří chtěli žít v náboženské svobodě. Asi 550 lidí z Kravařska uprchlo postupně v letech 1722–81 do Saska na panství hraběte L. N. Zinzendorfa, který se emigrantů ujal, a stal se také jejich duchovním otcem.

O útěcích z Kravařska se nám dochovalo mnoho autentických svědectví. Tady je část nejznámějšího z nich: *2. května roku 1724 odešel jsem z otcova domu. V polích se ke mně přidali David Nitschmann později zvaný Confessor, David Nitschmann, který jako bratrský biskup zemřel v Bethlehemu v Americe, Johann Töltschig, který jako ekonom působil v Dublinu v Irsku a tam zemřel a Melchior Zeisberger, nyní opatrovník ovdovělých v Herrnhutu. Kolem desáté v noci jsme poklekli v polích na konci vesnice Suchdolu, modlili se za vlast, zvláště pak za Suchdol a prosili milého Boha, aby nás vedl jako národ izraelský, ve dne oblakem, v noci sloupem ohnivým, ukázal nám zemi, kterou podle svého srdce pro nás vyvolil, kde by naše nohy klidně spočinuly. Zazpívali jsme k tomu: Blažený ten den, ve kterém se rozejdeme, opustíme milou otčinu a odebéřeme se do vyhnanství. Naše křivé a přece rovné cesty nás povedou nejdivočejšími a nejpříkřejšími cestami, horami.*

3. května navečer sešli jsme z hor do nížiny před Krnovem a přenocovali ve vesnici Mokre, vzdálené hodinu od Krnova u řezníka ve stodole. Jeho velmi stará matka pozůstatek takzvaných evangelíků, což nám plna bázně sdělovala...

Takto začíná legendární deníkový popis cesty prvních pěti exulantů z moravského Suchdolu, kteří došli do Herrnhutu po deseti dnech chůze v době, kdy tam stálo jen několik rozestavěných domů.

Představa té vzdálenosti a nebezpečí, která museli překonávat, nás dodnes naplňuje obdivem k těmto lidem. Jak takováto cesta probíhala? Jak se stravovali, jak snášeli fyzickou námahu, jak se orientovali, jak velikou vzdálenost denně asi urazili? Víme přece, že odcházeli i starci a rodiče s novorozeňaty. Víme také, že tito uprchlíci nezůstali sedět nečinně v Herrnhutu, ale vydali se do různých částí světa, kde zakládali další bratrské osady. Vydali se také k různým necivilizovaným národům, přinášeli jim vzdělání a osvětu.

MORAVIAN, historicko-vlastivědná společnost se sídlem v Suchdole nad Odrou pečuje o odkaz Moravských bratří a snaží se jej přiblížit současné veřejnosti. Jejich slavné dějiny jsou středem pozornosti historiků i turistů. Po dvaceti letech činnosti Moravian je za tímto spolkem několik velkých projektů. S dějinami Moravských bratří se můžete seznámit v Muzeu Moravských bratří. V Parku Moravských bratří naleznete stromy z míst, kde ve světě působili, i pamětní desky nejvýznamnějším z nich.

Dalším projektem, který nabývá konkrétnější podobu je Via exulantis, kterou postupně budujeme. V roce 2000 jsme si po první prošli trasu Suchdol – Herrnhut. Podle deníkového zápisu jsme objevovali, jak se místa, která Nitschmann popsal, jmenují dnes, kudy vedly staré kupecké cesty, kdo byli lidé, se kterými se setkali. Trasa byla postupně objevována.

V červenci 2018 prošly Via exulantis tři ženy z Brna – Věra Osvaldová, Helena Mahelová a Kateřina Szczepaníková (viz foto níže). Ověřily schůdnost cest, jak se putuje za deště, vstřícnost místních obyvatel. Dokáží tak poradit, co jim prokázalo velkou službu i jaké jsou možnosti noclehů. Představitelé místních samospráv se postupně zapojují do této vznikající aktivity, která může dosáhnout mezinárodního rozměru. Dekret o absolvování cesty obdrží na VIII. mezinárodní konferenci Moravian, která se koná 21. až 23. 9. 2018. Tam také budou referovat o svých prožitcích.

Začátek cesty před Muzeem Moravských bratří.

Dnes již tedy mohou Středoevropané místo pouti do Santiago de Compostela vyrazit po Via exulantis do Herrnhutu podle turistického průvodce, který je možno zakoupit v Muzeu Moravských bratří. Via exulantis začíná před Muzeem Moravských bratří, kde je infotabule s plánem celé trasy.

Trasa je asi 350 km dlouhá a větší část trasy vede nížinami v Polsku. Stále vidíte po své levé

ruce v modravé dálce naše krásné pohraniční hory. Nejdříve Jeseníky, pak Orlické hory, Krkonoše a Jizerské hory. Procházíte přes historická místa: Fulnek, Krnov, Nysu, Stolec, Piławu Górnu, Świdnicu, Jeleniu Góru, Gryfów Śląski, Leuba, Berthelsdorf, Herrnhut. Četbou deníku Davida Nitschmanna Syndika si také uvědomíte, jak dějiny Slezska a Českých zemí byly kdysi velice úzce propojeny až do doby, kdy je rozdělil nacionalismus a jiné „ismy". Na trase není dosud vybudován systém doporučených ubytoven, každý poutník musí být obdařen soběstačností, nocuje ve vlastním spacím pytli pod tím, co se naskytne, nebo ve stávajících ubytovacích zařízeních. Brožura Via exulantis vás po celou pouť bude provázet a seznamovat s místními zajímavostmi, tak jak je vnímali exulanti v roce 1724. Rychlí chodci byli schopni urazit celých 350 km za 10 dnů, nejpomalejší putovali i celý měsíc.

Daniel Říčan
Moravian, historicko-vlastivědná společnost v Suchdole nad Odrou
Kontakt: daniel.rican@seznam.cz, www.moravian.cz

Ludvík Kunc

Laureát Ceny Josefa Vavrouška za rok 2017 za dlouhodobý přínos

Ludvík Kunc – zoolog, publicista, výtvarník a guru ochranářů rysů a dalších velkých šelem v České republice. Svojí tvorbou a činností dokázal inspirovat generace následovníků a vzbudit mezi nimi zájem o ochranu a studium života velkých šelem. Výrazně se zasloužil o to, aby proběhly evropské projekty reintrodukce rysa v oblastech, kde tato šelma před desítkami let vymizela.

Pro Poodří je pak Ludvík Kunc především excelentním malířem přírody.

Blahopřejeme a přinášíme **nominační text** na Cenu od **Jiřího Beneše**:

Čím vás příběh osobnosti inspiroval, proč má dostat Cenu?

Ludvík Kunc inicioval založení dobrovolných Vlčích a Rysích hlídek Hnutí DUHA, které od roku 2009 pravidelně v terénu monitorují velké šelmy. O pět let později navázaly na činnost beskydských Vlčích hlídek tzv. Rysí hlídky na Šumavě, které zejména v první fázi reagovaly na pytláctví šumavské rysí populace. Hnutí DUHA dnes organizuje Vlčí a Rysí hlídky ve všech oblastech výskytu velkých šelem v České republice. Jsem zaměstnancem Hnutí DUHA Olomouc a zároveň členem dobrovolných Vlčích a Rysích hlídek. Právě jen stěží uvěřitelný životní příběh pana Kunce, obzvláště zasazený do období, kdy se ochraně velkých šelem ani zdaleka nedostávalo takové legislativní, společenské a mediální podpory jako dnes, je pro mě inspirací a důkazem toho, že přesvědčení není naděje, že to dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl :).

Případné udělení ceny Josefa Vavrouška Ludvíku Kuncovi by znamenalo významné veřejné ocenění jeho přes půlstoletí trvající a velmi úspěšné práce na ochraně rysa ostrovida nejen v České republice, ale v celé Evropě. Bylo by to zároveň důkazem a motivací pro ostatní, že praktická a úspěšná ochrana přírody je realizovatelná i při nepříznivé politické situaci a bez potřeby mnohamilionových grantů.

Důvody, které tohoto člověka vedou k jeho činnosti, jeho příběh

Rodina Ludvíka Kunce se starala o hospodářství s koňmi, kozami i drůbeží. Každodenní šestikilometrová cesta z Olešné do Rakovníka přinášela Ludvíkovi první příležitosti detailně pozorovat a následně výtvarně ztvárňovat život zvířat. Po ukončení studia pracoval na základní škole v Rýmařově a posléze pracovní uplatnění nalezl v Zoo Ostrava, kde působil až do sedmdesáti let, tj. celkem 43 roků (1961–2004). V roce 1968 po písemném protestu proti vstupu sovětských vojsk na naše území mu bezprostředně hrozil vyhazov ze Zoo. Rys Sixi byl jeden ze dvou rysích sourozenců, kteří se narodili v Zoo Ostrava. Matka se o ně po porodu nestarala, a proto přešli do lidské péče a starost o jejich výchovu převzal Ludvík Kunc. S rysem Sixim pořádal dlouhé až několikatýdenní výlety do lesů, nezřídka za účelem filmování. Například dokumentární filmy německé a rakouské produkce vzniklé díky záběrům Sixiho nemalou měrou přispěly k ochraně rysů v těchto zemích. Ludvík Kunc vychovával Sixiho polokrotkým způsobem, díky čemuž rys neztratil své přirozené chování a instinkty a dokázal si ulovit vlastní kořist. Právě pozorování chování polodivokého rysa poskytlo Ludvíku Kuncovi velmi cenné poznatky pro další práci na ochraně rysů. Od 60. let stál v čele několika reintrodukčních programů zaměřených na rysa ostrovida.

Výsledky činnosti, co všechno dokázal?

Od konce 60. let stál Ludvík Kunc u zrodu dlouhodobého projektu zaměřeného na návrat rysa ostrovida do několika oblastí v Evropě, odkud tato šelma před desítkami let vymizela. Rysi byli chycení ve slovenských lesích a putovali do několika evropských oblastí přes ostravskou Zoo. Za celou dobu reintrodukčního programu až do roku 1984, kdy tato činnost ustala (částečně kvůli nasycení „trhu" a částečně kvůli úřednímu zákazu), bylo

na Slovensku odchyceno zhruba sto jedinců rysa ostrovida, do volné přírody se vrátila zhruba polovina. Během celého procesu odchytu, karantény i transportu na vypouštěcí lokality nedošlo k úhynu ani jednoho zvířete. Na Slovensku odchycení a ostravskou karanténou prošlí rysi byli vysazeni v Německu (Bavorský národní park), Slovinsku, Francii, Rakousku, Itálii a Švýcarsku. Ludvík Kunc se osobně vypouštění rysů do volné přírody z politických důvodů nemohl účastnit.

Ludvík Kunc je veřejnosti známý také jako malíř s naprosto typickým „rukopisem". Na stovkách akvarelových obrazů a perokreseb vyobrazuje běžné i vzácné druhy zvířat zasazené do jejich přirozeného prostředí. Jeho kresby a malby jsou také určitými studiemi chování divoce žijících zvířat, vždy vystihují charakteristický detail či pohyb ztvárňovaného jedince. Obrázek rysího kotěte se stal symbolem projektu reintrodukce rysa na Šumavu (Projekt Lynx) a portrét rysí hlavy od Ludvíka Kunce byl několik let logem ostravské zoologické zahrady (po jeho odchodu do důchodu byl rysí portrét nahrazen hrochem). Jeho výtvarná tvorba zahrnuje také ilustrátorskou činnost – kromě svých vlastních knih ilustroval i řadu děl jiných autorů. Je rovněž autorem několika publikací, ve kterých popisuje své zážitky se zvířaty.

Co pro vás osobně tento člověk znamená?

Měl jsem to štěstí se zejména v posledních měsících s Ludvíkem Kuncem osobně setkat. Tento, jak se sám nazývá, čtyřiaosmdesátiletý důchodce z Ostravy, i přes svůj vyšší věk stále srší energií, poutavě vykládá romantické zážitky s volně žijícími zvířaty, bravurně je přenáší do svých výtvarných děl a stále aktivně sleduje dění, související s životem

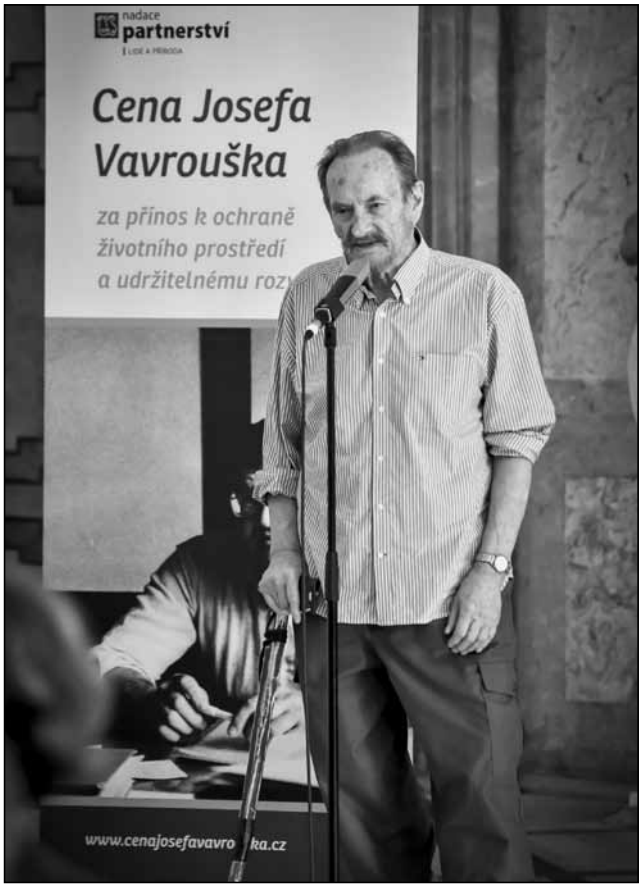

Ludvík Kunc během slavnostního vyhlášení 7. června 2018 v Senátu Parlamentu ČR (Foto Marek Olbrzymek).

velkých šelem nejen u nás, ale i v zahraničí. Kromě záviděníhodné životní energie, která je ve spoustě aspektů neuvěřitelně inspirující, je pro mě Ludvík studnicí informací z dob, kdy se ochrana přírody dělala na úplně jiné úrovni než v současnosti.

Ať nás přežijí

Štěpán Neuwirth

Setkali jsme se uprostřed lesní cesty vedoucí k loukám na Zálesí. Poznal jsem ho i po těch letech, která jsem trávil daleko od rodné dědiny. Šel svižným krokem, třebaže vlasy vykukující zpod mysliveckého klobouku byly stříbřité. Pevná lýtka měl chráněna tlustými podkolenkami, zelené golfky s utaženým opaskem, který zdobila starodávná stříbrná sokolská spona, košile s rozhalenkou a lehká myslivecká vesta. Jen puška scházela. Věděl jsem od přátel, že nechal myslivosti krátce po tom, co bohatí ovládli i náš lužní revír.

Pevně mi stiskl ruku a levačkou poplácal po rameni. Šedozelené oči šelmovsky zamrkaly, úsměv roztáhl koutky úst, vrásky ve tváři se prohloubily.

„Vítám tě, chlapče. Co tě přivádí z horského revíru zpátky do rodného kraje? Zastesklo se ti po oderských loukách a srncích, kteří se ukrývají v říčních meandrech? No, už jich moc není, stačili je zdecimovat novodobí páni. Ale však víš, vždyť tam u vás je vysoká zvěř také vybíjena, protože myslivce vystřídali střelci..."

Pokýval jsem souhlasně hlavou. „Dědo, hodně se toho změnilo. Zastesklo se mi po nivě, po klidu oderských ramen, po starých dubech a lípách v loukách. Zachtělo se mi posedět ve stínu jejich korun a jen poslouchat šumění listů..."

Starý ty stromy nesmírně ctil; rostly uprostřed luk už pár století. Jeden od druhého na dohoz kamenem – a byly ohromné. Pamatoval si je takové už v dětství; lákaly ho tajemstvím hustých korun, oponami zeleného listoví, šerem i světlem – chtěl objevit, co se skrývá v propletencích větví a větviček. Byl ještě malým chlapcem, když se na ně pokoušel vylézt, ale objemné kmeny byly pro

slabé chlapecké ruce nepřekonatelnou překážkou. Nedokázal zvládnout ani ten nejslabší ze stromů – štíhlou lípu – a nebýt táty, tak by se mu to nikdy nepodařilo. Táta zvedl syna nad hlavu, aby se zachytil první větve; pak už šplhal do koruny, stále výš a výš, až byl táta dole maličký a jeho hlas zněl slabě, protože do klukovských uší šumělo listí a zpěněná krev v žilách chlapce, kterého ovládlo opojení z výšky i krásy stromu, jak metr po metru odkrýval tajemství ušlechtilého velikána. Pojednou byl úplně nahoře, držel se větví a měl závrať z té výšky. Dál už to nešlo; sevřel stehny silnější větev, klukovské dlaně sevřely ty slabší, strom se maličko začal hýbat, protože zavanul jemný větřík. Najednou se bál slézt dolů a tátův hlas, kterým naváděl syna na zpáteční cestě, se třásl napětím. Nikdy už podobný pokus neopakoval, nikdy už na žádný z velikánů nevylezl, pouze sedával ve stínu laskavých korun a vstřebával pohodu smíšenou s neviditelnou energií, která proudila z mohutných kmenů. Jednou to byl dub v meandru řeky, jindy si vybral solitér u slepého ramene Odry. V červenci lehával ve stínu košaté lípy – ta vůně jejích květů, to bzučení pilných včel a radost, obyčejná lidská radost z bohatostí a vlídnosti krajiny! Tady se měnil z chlapce v muže. – A později se ve stínu věkovitých solitérů miloval...

Starý ty stromy zbožňoval. Proto také jako nesmírnou pohanu jejich důstojenství cítil a bral smrt Honzy Matoušů, spolužáka, co ve slabé chvíli přehodil provaz přes dubovou větev a zhoupl se na ní, místo toho, aby strom objal a načerpal víru v život z nesmírné energie vyzařované do okolí. Uřezal větev ještě ten večer, jen co Honzu sundali, a pak se s ní plahočil, s tou tíží živého dřeva, na němž jakoby ulpělo nesmírné lidské neštěstí, až k řece. A když ji svalil ze břehu, díval se za ní, za zeleným chuchvalcem listí, z něhož probleskovaly nezralé žaludy – a bylo mu špatně, skoro na umření mu bylo.

Byly to jeho stromy, nezaplacené sice penězi, ale obklopované starcovou úctou a oddaností, jež se téměř snoubila s pohanskou vírou v zapomenutá božstva. Kořeny JEHO stromů byly pevně spojeny s půdou, na kterou rovněž neměl jiné právo, než jaké má každý z lidí, co k nim čas od času zavítali, ale to mu nevadilo, aby se na velikány nedíval s pocitem sounáležitosti a s pýchou: „Koukejte, co dokáže vyrůst ze země, když je zdravá a pokud nezasáhne lidská zvůle!“ říkával družstevníkům při senoseči. „Těm dubům a lípám je nejméně tři sta let...“

„... A v červenci lípy voní tak silně, že holkám z toho brní kolena a už už čekají, aby je chlap položil do trávy a opýlil je, jak to dělají ty včelky...“

Řehtali se tomu, ale rádi poslouchali dědkovy průpovídky, z nichž příjemně brnělo v podbřišku a zvedalo to náladu a chuť žít naplno a každý den.

Starý s těmi stromy žil.

Krve by se v něm nedořezal, když nový agronom na poradě začal o tom, že zbytečně zabírají v loukách místo, že z nich padají větve, že v jejich stínu tráva neroste a traktoristé musí stromy objíždět – a pokosy pak nejsou rovné, seno se špatně obrací...

Slova, kterými chtěl na ty nehoráznosti odpovědět, se mu vzpříčila v hrdle. A tak se ani ne třicetiletý mladík nedozvěděl, co si o něm starý myslí. Snad se jen podivil, copak to ten dědek vyvádí, když vstává od stolu a odstrkává židli tak razantně, že s rachotem spadla. Za starým bouchly dveře a on zamířil do hospody na jedno – a bylo jich ten den mnohem víc. Opil se a potom se motal po cestě; příští den se mu chlapi smáli, že to určitě nebylo jen z pití.

„Dejte už těm ženským pokoj, přenechejte sexy radovánky nám, vy šetřete síly, jinak vás budeme na pole nosit,“ špičkoval Tonda, parťák starého.

Agronom nenechal svou myšlenku usnout. O stromech se začalo vážně uvažovat. Najednou si i další zemědělci povšimli, že v loukách zaclánějí, že berou trávě vodu, že jsou překážkami zemědělské techniky. Vlastně se už nikdo nedokázal ohlédnout přes rameno, aby vzpomenul na předky, na všechny ty prapradědy a praprabáby, co věděli, proč stromy v loukách nechávají.

„Ještě jsi zapomenul najedno,“ nevydržel starý a zařval na agronoma přes celou hospodu, když ten jednou navečer zašel do výčepu plného lidí, „že vyrostly moc vysoko, výš než ty. Až je skácíš a napíšeš hlášení, jak jsi moudře získal pár metrů půdy, budeš za to čekat metál a pár kaček odměny. O to ti jde nejvíce, živé stromy tě přece nezajímají. Jsi totiž moderní zemědělec a uvažuješ čistě pragmaticky, smysluplně a ekonomicky. Víš ty vůbec něco o tom, co je to krajina, v níž nesmí scházet nic z toho, co vytváří dokonalý a životaschopný organizmus? Víš o tom, kolik různorodých živočichů je na existenci solitérů závislých: ptáci, brouci, motýli... Jdi do hajzlu, sakra!“

Měl pak problémy. Volali ho na představenstvo, chtěli, aby se agronomovi omluvil, uznal své omyly a vzal všechno zpátky.

„Co mám vzít zpět? Vy jste snad ztratili rozum? Jaké omyly? Co jsem řekl, platí. Dneska porazíte desítku památných stromů, zítra celý lužní les, jenom aby byly další metráky. Ale co bude dál, co bude pak, až louky v nivě změníte na ornou půdu?“

Vmetl jim do tváří švestkovou alej, kterou vykáceli před lety. „Získali jste hektar mizerné půdy – a co z ní dneska máte? Prd! Pokaždé, když zaprší, voda odplaví vrstvu hlíny. Však už tam prosvítá jíl – a na tom se uchytí leda kopřiva, lebeda nebo podběl“

Předseda se pokoušel starého umravnit. „Věřte, že to bude ku prospěchu krajiny...“

Starý se zašklebil. „To snad, Romane, nemůžeš myslet vážně! V co mám věřit? V Boha? V Alláha?

V Budhu? Vaše božstvo jsou jen prachy. To je modla dnešní doby. Však vím, že i louky v nivě chcete zorat a zasít tam řepku, kukuřici. Nu, když tisíce hektarů nejúrodnější zemědělské půdy dnes pokrývá asfalt a beton, tak i stovka hektarů v Poodří bude dobrá...“

Mávli nad ním rukou. Co také s dědkem? Má to za pár, z kapsy už mu kouká parte, tak ať si kecá... Však pozná, že proti větru čůrat nelze!

Starý však neustoupil, rval se o své stromy a rval se stejně dravě, jako když zamlada kvůli Mařce vymlátil celou hospodu. Začal chodit do knihovny a půjčoval si knihy o pěstování lesa a významu stromů pro krajinu i – lidi. Vypisoval si fakta s vědeckými argumenty a pak jimi fackoval nejen agronoma, ale i všechny ostatní, co byli proti stromům. Než mu došlo, že bojuje s větrnými mlýny, vzpínal se na zadní jako nepokojný hřebec. Býval z toho marného boje unavený; to pak seděl s hlavou v dlaních a bylo mu podobně jako tehdy, když se vláčel s Honzovou větví. Smysl války s agronomem mu však unikal, záměr toho holobrádka se vymykal zdravému rozumu. Nebylo to k pochopení, pouze ke vzteku – či k pláči. Pomalu mu docházelo, že se stromy je to špatné, skoro beznadějné. Přesto nepřestal doufat. Mnohdy musel zapřít všechno, pro co do té doby žil. Tedy to lidské. Stále častěji končil v hospodě; stejně tomu bylo i toho večera před finální bitvou. Vypil jenom jedno pivo a šel raději domů. V hlavě se mu motaly různé myšlenky, brblal si pro sebe, nadával. „Zítra bude poprava – s muzikou!“ štěkl na sousedku za plotem. „No, jen se nediv, bábo, stromy jsou přece živé, a když někomu překážejí, tak do nich sekerou. To, co rostlo do krásy stovky let, padne k zemi za pár hodin. Že to nelze? Že stromy patří všem? Chacha! Kde to žiješ, bábo? Přijď zítra na Zálesí a uvidíš, jak se zabíjejí stromy!“

Seděl zarputile v traktoru a odmítal vylézt a jít si lehnout do trávy s chlapy, kteří se rozvalili pod dubem a jiskřili vtipy. Stromy – třebaže ještě stály – šly na dračku. Jeden potřeboval nové sloupky k plotu, další už viděl v baráku parádní schody. „Jen dřevo musí nějakou dobu vysýchat, aby pak nepraskalo. To bude nádhera, dub vydrží věčné!“

Dědkovi slíbili z větví nařezat dříví na topení.

Poslouchal je mlčky, neodpovídal. Už neměl sílu, aby vybuchl a seřval je jako hloupé kluky, kteří o životě vědí ještě moc málo. Snad i proto, že napsal o sporu synovi, který pracoval na ministerstvu životního prostředí, ale odpovědi se nedočkal. Kluk má zřejmě jiné starosti, než aby odpověděl tátovi, že mu přijde na pomoc. Asi se odrodil, asi už za pomněl na dědinu, v níž vyrůstal, na toulky Poodřím, na to, jak znaveni uléhali do stínu velikánů a pozorovali poštolky...

V dálce se objevil terénní vůz. Viděl ho dobře a tak také věděl, kdo v něm přijíždí. Položil hlavu na volant; blok v starcově hlavě zpomalil životní funkce, nevěděl, zda umírá nebo ho jen drtí bezmoc a opuštěnost. Starý zůstal sám v krutém světě, v němž přirozené sebezáchovné pudy byly potlačovány lidskou dravostí a nenasytností… „Tak si pospěš, neprotahuj agónii, dej povel, kate!“

Nakonec přece jen hlavu pozvedl. Díval se, jak automobil popojíždí od stromu ke stromu; vždycky z něho vystoupil chlap – nu, jistě, agronom! Obcházel své oběti, zacláněl si rukou oči a díval se někam vzhůru po kmeni.

„Oslepni, ať jsi v tu ránu slepý, protože oči, které nevnímají krásu a důstojnost, nejsou k ničemu. Buď slepý jako vystřelená patrona – mrcho, nenažranče, necito!“ Vztek starce dusil, jen mu nebylo jasné, co agronom na stromech vidí, co na nich hledá...

Konečně dojel k jejich stromu. Agronom pomalu vystoupil, přišel k traktoru a zastavil se u chlapů, kteří se začali zvedat ze země. Na starého ani nepohlédl.

„Jdeme na to, šéfe?“

Starý se otřásl; pohled agronoma byl zlý, nenávistný, přímo vražedný. Tak se dívají lidé, kteří se rozhodli zabíjet nebo moc ublížit. – A pak nevěřil vlastním uším.

„Jedeme zpátky, kácet se nebude!“

Starý se podíval na chlapy, ti zase na starého. Co je to za blbost? Proč taková válka, když nebudou padlí?

„Kam čumíte, že nic nevidíte? Pro legraci tady nejsem,“ soptil agronom a vrhl vražedný pohled na kmen stromu a pak na starého. „Neříkejte, že jste o těch cedulkách nevěděl!“ obořil se na dědu. „Synáček zapracoval, co?“

Podívali se všichni. Jejich oči nejdříve viděly jen zvrásnělou kůru a pak – těsně pod prvními větvemi – spatřili barevnou tabulku. Byl na ní státní znak a veliká písmena, před nimiž byl agronom maličký, bezvýznamný a bezbranný, jako je myška, když se na ni zadívá káně.

STROM CHRÁNĚNÝ STÁTEM

Starého polilo blahé horko. Opravdu netušil, co na stromech visí, kdo tabulky připevnil a kdy. Vděčnost se v něm vzedmula, nemohl polykat dojetím. A přece měl synovi za zlé – pokud to byla jeho práce – že nedal tátovi vědět. Mohl mu ušetřit bezesné noci. „Je to celý on, tajnůstkář, který mě chtěl překvapit. Zřejmě je to vlastně jeho poděkování za dětství v nivě po mém boku...“

Jeli zpátky; starý se od volantu otáčel dozadu, na vlečku, jiskřil dobrou náladou a pokřikoval na chlapy, zval je všechny na pivo.

„Vypijeme celou hospodu na zdraví našich stromů... Ať přežijí nás i další generace, které – snad – budou moudřejší...“

Povídka vyšla v knize Štěpána Neuwirtha Zelené dědictví (výběr z díla), OPTYS 2017.

NET4GAS

Blíž přírodě

Pojďte s námi do přírody! Otevřeli jsme pro vás již více než 80 lokalit.

Objevte studánku, kde žijí mloci skvrnití.
Mloči studánka, Myslík / Frýdek-Místek

Porovnejte si délku skoku s blechou nebo jelenem.
Zásmucká Bažantnice Zásmuky / Kolín

Otužte se v přírodním knajpovišti.
Semaninská stezka, Semanín / Ústí n. Orlicí

Bivakujte v zaniklé osadě.
Umíř, Plachtín / Plzeň – sever

Poučte se o jediné lokalitě kriticky ohrožené byliny kandík psí zub v ČR.
Medník, Hradištko / Praha – západ

Pozorujte až 160 druhů ptáků.
Rezervace Štěpán, Děhylov / Ostrava

Pohrajte si s vodním mlýnkem.
Capartické louky, Capartice / Domažlice

Obejděte s námi celý Svět.
Cesta kolem Světa, Třeboň

Učte se poznávat přírodu nejen očima.
Les plný smyslů, Krasná Lipa / Děčín

Podívejte se na líhniště pro hady a ještěrky.
Mokřadní louka Kolo, Slavkov / Uh. Hradiště

S Českým svazem ochránců přírody jsme v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě zpřístupnili veřejnosti již více než 80 přírodně cenných lokalit.

Přesvědčte se na **www.blizprirode.cz** a vyrazte rovnou do přírody!

www.net4gas.cz

Jan Bainar

Petr Blažek

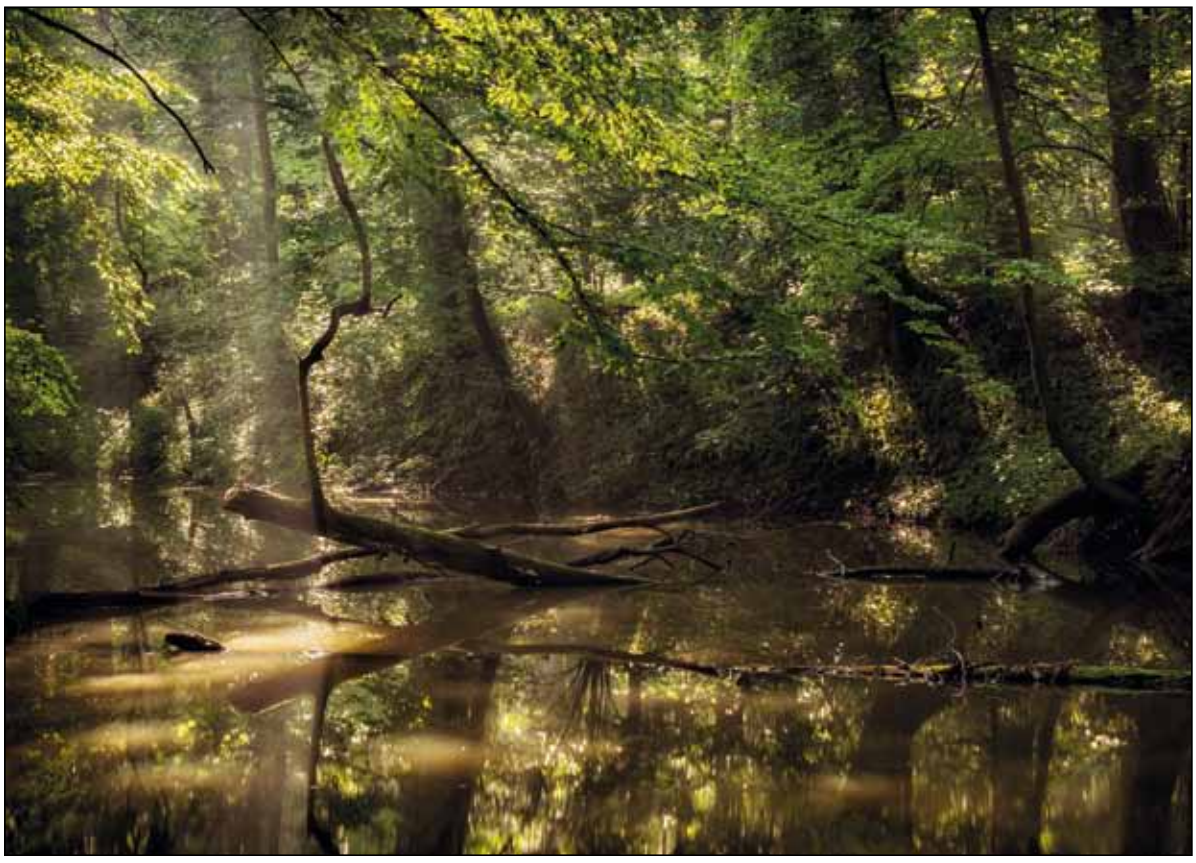

Pavel Boreček
Viktor Fiker

Martin Glatzner

Jiřina Chalupská
Lenka Jamnická

Miroslav Kardačinský
Alena Ponč ová

Petra Kaštovská
Petr Szymonik

Aleš Neulinger

Kresba Ludvík Kunc.

Přírodní rezervace Polanský les (Foto Petr Blažek).